

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
BIZNESA, VADĪBAS UN EKONOMIKAS FAKULTĀTE

SAUSZEMES TRANSPORTLĪDZEKĻU BRĪVPRĀTĪGĀ
APDROŠINĀŠANA (KASKO) LATVIJĀ UN TĀS ANALĪZE

Voluntary land vehicle insurance (CASCO) in Latvia and its
analysis

BAKALaura DARBS

Profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmā
Finanšu menedžments

Autors: **Udo Lismanis**

Studenta apliecības Nr.: ul12001

Darba vadītājs: M. ekon. lektore Larisa Bule

RĪGA 2019

ANOTĀCIJA

Bakalaura darba nosaukums ir „Sauszemes transportlīdzekļu brīvprātīgā apdrošināšana (KASKO) Latvijā un tās analīze”.

Darba mērķis ir uz sauszemes transportlīdzekļu brīvprātīgās apdrošināšanas (KASKO) Latvijā izpētes pamata izstrādāt priekšlikumus AAS “Baltijas Apdrošināšanas Nams”, turpmāk BAN, darbības veicināšanai.

Bakalaura darbs sastāv no trīs nodaļām un vienpadsmit apakšnodaļām. Bakalaura darbam ir 67 lapaspuses.

Pirmā nodaļa sastāv no teorētiskām zināšanām par apdrošināšanas tirgus būtību, definīciju apskatu, KASKO apdrošināšanas produkta, turpmāk KASKO, būtību. Darba autors konstatēja, ka par KASKO būtību un definīciju teorētiskajā literatūrā nav pieejams plašs informācijas klāsts.

Otrā nodaļa sastāv no darbā veiktās analīzes par transportlīdzekļu tirgus datiem, Latvijas nedzīvības apdrošināšanas darbības rādītājiem, veikts KASKO salīdzinājums starp Latvijas apdrošināšanas kompānijām. Kā arī tika apskatīta Latvijas nedzīvības apdrošināšanas mārketinga komunikācija.

Trešajā nodaļā tika pētīti BAN darbības rezultāti un patērētājiem piedāvātie produkti. Šajā nodaļā izskatīts KASKO aprēķināšanas piemērs, kas parāda vienas transportlīdzekļa markas un modeļa apdrošināšanas polišu prēmiju atšķirību dažādās apdrošināšanas kompānijās. Salīdzināti rezultāti ar interneta vietnē iespējamo KASKO aprēķinu.

Priekšlikumos tika aprakstīti darba autora pamanītie iespējamie ikdienas darbu uzlabojošie paņēmieni BAN, kas varētu veicināt sabiedrības darbības rezultātus.

ATSĻĒGVĀRDI: KASKO; apdrošināšanas prēmijas; tarifs; analīze; apdrošināšanas tirgus; riski.

ANNOTATION

This Bachelor's thesis is named „Voluntary land vehicle insurance (CASCO) in Latvia and its analysis”.

The aim of this thesis is to develop proposals for the performance improvement of AAS “Baltijas Apdrošināšanas Nams”, hereinafter referred to as BAN, on the basis of the research on voluntary land vehicle insurance (CASCO) in Latvia.

Bachelor's thesis consists of three chapters and eleven subchapters. Bachelor's thesis consists of 67 pages.

The first chapter consists of theoretical knowledge of the nature of the insurance market, an overview of definitions, the nature of CASCO. It was found that there is little information in the theoretical literature on the nature and definition of CASCO.

The second chapter consists of analysis of car market data, non-life insurance performance in the Latvian insurance market, CASCO product comparison of insurance companies. Also, non-life insurance marketing communication is reviewed.

The third chapter investigates BAN operations, various performance products and products. This section shows an example of CASCO calculation that shows different policy premiums of one car make and model in different insurance companies. Compare the results with the possible CASCO calculation on the website.

Proposals were made to identify potential work-enhancing techniques in BAN which could enhance the performance of company.

KEYWORDS: CASCO; insurance premiums; tariff; analysis; insurance market; risks.

SATURA RADĪTĀJS

IEVADS	5
1. APDROŠINĀŠANAS TEORĒTISKAIS PAMATOJUMS	7
1.1. Apdrošināšanas jēdziena skaidrojums, definīcija	7
1.2. Apdrošināšanas būtība	8
1.3. Apdrošināšanas līgums un apdrošināšanas prēmija	12
1.4. KASKO apdrošināšanas būtība	15
2. NEDZĪVĪBAS APDROŠINĀŠANAS TIRGUS UN AR KASKO SAISTĪTO RISKU STATISTIKAS ANALĪZE.....	26
2.1. Sauszemes transportlīdzekļu tirgus raksturojums un statistikas analīze.....	26
2.2. Nedzīvības apdrošināšanas tirgus statistikas analīze	34
2.3. Apdrošināšanas sabiedrību KASKO produkta piedāvājumu salīdzinājums.....	43
3. BAN DARBĪBAS RAKSTUROJUMS UN BAN KASKO APDROŠINĀŠANAS PRODUKTA IZPĒTE	53
3.1. BAN darbības raksturojums.....	53
3.2. BAN uzņēmējdarbības rādītāji.....	55
3.3. BAN KASKO produkta raksturojums	58
3.4. BAN KASKO produkta SVID analīze	60
SECINĀJUMI	62
PRIEKŠLIKUMI.....	64
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI.....	65
PIELIKUMI.....	68
1. Pielikums. 2018. gada, JAN - NOV zādzību statistika.....	68
2. Pielikums. Balta KASKO segumu priekšrocības	69
3. Pielikums. Sauszemes transporta apdrošināšana (KASKO) - IPID	71

IEVADS

Apdrošināšana ir ļoti nozīmīga un mūsdienās ļoti aktuāla, jo attīstītās tirgus ekonomikas apstākļos apdrošināšanai ir ekonomiskā stabilizatora un aizsardzības mehānisma loma no gadījuma zaudējumiem. Mūsdienās uzņēmumi, kas nodarbojas ar apdrošināšanu, turpmāk tekstā sabiedrības, lai diversificētu iespējamos riskus, noslēdz pārapdrošināšanas līgumus ar pārapdrošināšanas sabiedrībām, kuras uzņemas šo augsto risku.

Transportlīdzekļu apdrošināšana iedalās kā obligātā un brīvprātīgā. Šajā darbā tiek pētīta tikai brīvprātīgā transportlīdzekļu apdrošināšana.

Brīvprātīgā apdrošināšana eksistē uz brīvprātīga līguma noslēgšanas pamata starp apdrošinātāju un apdrošināto. Brīvprātīga transportlīdzekļu apdrošināšana sedz dažādus zaudējumus saistītus ar apdrošināto transportlīdzekli, piemēram, tā bojājumu vai zagšanas gadījumos.

Apdrošināšana pakļauta tādai ietekmei kā transportlīdzekļu tirgus attīstība. Latvijā ik gadu importēto automašīnu skaits palielinās. 2019.gadā no janvāra līdz novembrim Latvijā tika reģistrētas 17 224 jaunas vieglās automašīnas, 2018.gadā šajā periodā Latvijā tika reģistrētas 16 082 jaunas vieglās automašīnas, savukārt 2017.gadā šajā periodā Latvijā tika reģistrētas 15 703 jaunas vieglās automašīnas.¹ Svarīgu nozīmi uz KASKO apdrošināšanas produktu atstāj arī transportlīdzekļu zādzību un negadījumu radītie zaudējumi.

Pētījuma objekts ir KASKO apdrošināšanas produkts.

Pētījuma priekšmets ir KASKO apdrošināšanas produkts un Latvijas nedzīvības apdrošināšanas tirgus.

Darba mērķis ir uz sauszemes transportlīdzekļu brīvprātīgās apdrošināšanas (KASKO) Latvijā izpētes pamata izstrādāt priekšlikumus BAN darbības veicināšanai.

Lai sasniegtu izvirzīto mērķi, tika identificēti šādi **uzdevumi**:

- Izpētīt apdrošināšanas teorētisko pamatu;
- Izpētīt KASKO apdrošināšanas produkta būtību;
- Izvērtēt KASKO apdrošināšanas situāciju tirgū un transportlīdzekļu zādzību statistiku;
- Raksturot BAN darbību, BAN KASKO produktu un veikt BAN KASKO produkta SVID analīzi;
- Veikt secinājumus un izstrādāt priekšlikumus.

¹ Pirmoreiz reģistrēto jauno vieglo automobiļu skaits, pieejams <https://www.csdd.lv/transportlidzekli/registreto-transportlidzeklu-skait> [skatīts 22.12.2019.]

Par pētījuma bāzi darbam tika izmantota zinātniskā literatūra, internetā pieejamie materiāli, Latvijas Republikas likumdošanas akti, nozares statistika un uzņēmuma iekšējie npublicētie dokumenti.

Darba rakstīšanas **ierobežojumi**: apdrošināšanas sabiedrību informācijas konfidencialitāte, privātpersonu datu aizsardzības likums.

1. APDROŠINĀŠANAS TEORĒTISKAIS PAMATOJUMS

1.1. Apdrošināšanas jēdziena skaidrojums, definīcija

Teorētiskās un zinātniskās literatūras pētījumi parāda, ka par apdrošināšanas būtību nav vienas universālas definīcijas. Ir vairākas dažādu avotu (skaidrojošās vārdnīcas, mācību grāmatas un likumu) sniegtās definīcijas. Šajā nodaļā tiks apskatītas tās, kuras vistuvāk dod ieskatu apdrošināšanas būtībā.

Kāda autora interpretācijā, termins attiecas uz parakstītu līgumu pamata un aizsargā indivīdu vai īpašumu no zaudējumiem vai kaitējumiem, kas rodas dažādu apstākļu iedarbībā, pretī saņemot maksājumu, kas tiek saukts par prēmiju. Apdrošinātājs piekrīt atlīdzināt zaudējumus, kas radušies attiecībā pret apdrošināto objektu un ir saskaņā ar apdrošināšanas līguma nosacījumiem.²

Apdrošināšana ir ekonomiskas funkcijas, kuru mērķis ir zaudējumu, kas nodarīti īpašumam, tā interesēm vai personai, kompensācija, uzņemoties visus apdrošināšanas riskus.³

Apdrošināšana ir apdrošinājuma ņēmēja vai apdrošinātā iespējamā zaudējuma riska nodošana apdrošinātājam.⁴ Šī definīcija, pēc autora domām, vistiešāk atspoguļo apdrošināšanas termina skaidrojumu no visām pētītajām.

Teorētiskajā literatūrā tika apskatīts arī termins “apdrošinātājs”.

Apdrošinātājs, t.i., apdrošināšanas sabiedrība, par noteiktu maksu vai apdrošināšanas prēmiju apdrošinājuma ņēmējam, kas var būt jebkura juridiskā vai fiziskā persona, garantē kompensēt zaudējumus, saistītus ar apdrošināto risku iestāšanos, ņemot vērā, ka tiks ievēroti visi apdrošināšanas līguma noteikumi un nosacījumi.⁵

Pakalpojumu jēdziens apdrošināšanā ir ļoti būtisks. Minēto jēdzienu varētu skaidrot šādi – apdrošinātājs pārdod apdrošinājuma ņēmējam apdrošināšanas garantiju. Līguma reālo darbību iespējams novērtēt tikai nākotnē. Apdrošinātāja uzdevums ir pārliecināt potenciālos klientus nopirkt apdrošināšanu, pierādīt, ka viņi ir noslēguši izdevīgu darījumu un ka viņi tiks pienācīgi apkalpoti pēc atlīdzības prasības iesniegšanas. Šis niansas apstiprina apdrošināšanu kā pakalpojuma veida pozīciju.⁶

² Beik J.I. *Health Insurance Today*, Elsevier Health Sciences, 2012. p.1

³ Rubanovskis A. *Apdrošināšanas pamati: teorija, plānošana, problēmas*. Rīga: Ekonomikas un Kultūras augstskola, 2004. 8.lpp.

⁴ Embrechts P., Kluppeberry C., Mikosch T. *Modelling Extremal Events for Insurance and Finance*. New York: Springer. 1997. p.18

⁵ Turpat – p. 6

⁶ Turpat – p.29

1.2. Apdrošināšanas būtība

Apdrošināšana ir vispopulārākais un pieejamākais riska vadīšanas veids visā pasaulē. Apdrošināšanas sabiedrības ir otrs nozīmīgākais, pēc bankām, institucionālais investors un tām ir ievērojams finanšu kapitāls.

Apdrošināšana ir tiesības uz zaudējuma atlīdzību. Tā ir ekonomisko attiecību sistēma, kuras mērķis ir nodrošināt iedzīvotāju, uzņēmumu, iestāžu un organizāciju materiālo interešu aizsardzību pilnas vai daļējas zaudējumu (kas radušies dabas stihisko nelaimju vai ārkārtēju gadījumu rezultātā) atlīdzināšanas veidā, kā arī nodrošināt pilsoņus vecumā, darbības vai apgādnieka zaudēšanas gadījumā.⁷

Apdrošināšanas pasākumu sistēma paredz izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību par līgumā paredzētā gadījuma iestāšanos, ne tikai ārkārtējos, bet katrā ziņā nejaušos daudzveidīgās cilvēku dzīves un darba gadījumos. Piemēram, transportlīdzekļa bojājumu rašanās uz ceļa no akmens trāpījuma pa priekšējo stiklu.

Kad īpašniekam ir nodarīts zaudējums, ir jādomā - kur ņemt naudu. Apdrošināšana ir tāda ekonomisko attiecību sistēma, kura paredz speciāla naudas fonda (apdrošināšanas fonda) izveidošanu un tā izlietošanu apdrošināšanas notikumiem (gadījumiem) iestājoties.⁸

Apdrošināšana ir viens no pastāvīgiem finanšu uzņēmējdarbības veidiem, kur apdrošināšanas attiecībās piedalās divas ieinteresētās puses – apdrošinātāji (apdrošinājuma devēji) un apdrošināmie (apdrošinājumaņēmēji).

Apdrošinātāji organizē apdrošināšanas līdzekļu (fonda) savākšanu un izlietošanu, uzņemas atbildību par zaudējumu atlīdzināšanu vai apdrošināšanas summas izmaksāšanu apdrošināšanas gadījumiem iestājoties.⁹

Apdrošināmie kaut ko nodod apdrošināšanā, noslēdzot apdrošināšanas līgumu ar apdrošinātāju. Apdrošināšanas līgumā, ko sauc par polisi, atrunāti apdrošināšanas noteikumi. Apdrošināšanas polise nav prasības nesēja, bet tikai tās piederums, jo prasības lielums atkarīgs no apdrošināšanas notikumā radītajiem faktiskajiem zaudējumiem.¹⁰

Apdrošināmie uzņemas pienākumu savlaicīgi iemaksāt maksājamo daļu, normu apdrošinātājam. Šo daļu profesionālajā valodā sauc par prēmiju. Prēmija ir darba devēja atzinība un pamudinājums par labu darbu, atsaucību. Šajā gadījumā apdrošinājumaņēmējs ir darba devējs apdrošināšanas organizācijai, kas uzņemas viņa risku. Apdrošināšanas prēmijas

⁷ Blends D. *Apdrošināšana: pamatprincipi un prakse*. Rīga: Akreditētais apdrošinātāju institūts, 1995. 45.lpp.

⁸ Vedļa A. *Uzņēmējdarbības kurss*. Rīga: "Petrovskis & Ko", 2000. 109.lpp.

⁹ Адамчук Н.Г. *Мировой страховой рынок на пути к глобализации* / Н. Г. Адамчук ; МГИМО(У) МИД России. М. : РОССПЭН, 2004.с.50

¹⁰ Vedļa A. *Uzņēmējdarbības kurss*. Rīga: "Petrovskis & Ko", 2000. 110.lpp.

lielums atkarīgs no apdrošināšanas riska lieluma. Maksājuma normu (prēmijas lielumu), izteiktu naudas vērtības izteiksmē par apdrošināmo vienību (platību, gabalu, svaru) vai procentos no kopējās apdrošināmās vērtības, sauc par apdrošināšanas tarifu.¹¹

Ārvalstu autora grāmatā minēts, ka “apdrošināšanas notikums (gadījums) ir tāds notikums vai juridisks fakts, kas nav saistīts ar apdrošināšanas ņēmēja apzinātu rīcību, bet kurš polisē paredzēts kā varbūtējs saimnieciski nelabvēlīgs iznākums: nāve, slimība, sakropļojums, ugunsgrēks, vētra, zādzība, bezdarbs”.¹² Parasti tiek izslēgti tādi nelabvēlīgi notikumi kā zemestrīce, karš, revolūcija, jo to varbūtību grūti iepriekš paredzēt. Nelabvēlīgam gadījumam jābūt nejaušam un polisē atzīmētam. Tāpēc izslēgti gadījumi, ko ar nodomu var izraisīt pats apdrošināmais, kā arī gadījumi, kas jau notikuši vai novērsti.

Par apdrošināšanas attiecību dalībniekiem var uzstāties arī trešā persona – apdrošināšanas atlīdzības saņemšanai norādītā persona – beneficiārs.¹³ Šajā personu apdrošināšanas paveidā apdrošinātājs uzņemas izmaksāt noteiktu summu beneficiāram, ja apdrošinātās personas dzīvē iestātos apdrošināšanas notikums – nāve. Kamēr polise atrodas apdrošināmā rokās, viņam ir tiesības noteikt citu beneficiāru. Trešā persona parādās arī t.s. apdrošināšanā uz sveša rēķina, piemēram, apdrošināšanas ņēmējs polisi slēdz savā vārdā uz kādas trešās apdrošināmās personas rēķina, piemēram, mazgadīgu bērnu apdrošināšana.

Apdrošinātāju un apdrošināmo savstarpējās attiecības veidojas uz apdrošināšanas tirgus pamatiem. Apdrošināšanas tirgus ir specifiska preču attiecību sfēra, kur par pirkšanas un pārdošanas objektu kalpo apdrošināšanas aizsardzība jeb risks. Kā jebkurā citā tirgū, arī apdrošināšanas tirgū galvenie dalībnieki ir pircējs, pārdevējs un pircēja brīva preces izvēle.¹⁴ Pārdevēja lomā uzstājas apdrošinātāji, pircēja lomā – apdrošināmie. Bet apdrošināšanas tirgus ir specifisks tādā ziņā, ka preču izvēlē un cenu noteikšanā pircējs nav viennozīmīgs noteicējs kā tas ir citos tirgos. Apdrošināšanas tirgū pircējs nevar pilnīgi brīvi izvēlēties ko pirkt un ko nepirkt. Ir preces, apdrošināšanas veidi, kuras tam obligāti jāpērk. Arī cenas brīvi noteikt pircējs nav tiesīgs.

Ar apdrošināšanas atlīdzību sedz tikai to finanšu zaudējumu, ko izraisījuši nejauši gadījumi. Lai savas mantas dedzināšana vai citāda tās postīšana nepārvērstos izdevīgā biznesā, gadījumi, kurus cilvēks var izsaukt pēc savas gribas, apdrošināšanas noteikumos ir atrunāti kā izņēmumi, par kuriem apdrošinātais nevar saņemt kompensāciju.

¹¹ Vedļa A. *Uzņēmējdarbības kurss*. Rīga: “Petrovskis & Ko”, 2000. 110.lpp.

¹² Адамчук Н.Г. *Мировой страховой рынок на пути к глобализации*. М.: РОССПЭН,[МГИМО], 2004. с.23

¹³ Vedļa A. *Uzņēmējdarbības kurss*. Rīga: “Petrovskis & Ko”, 2000. 14.lpp.

¹⁴ Turpat. – 21.lpp.

Pilnīga varbūtējo zaudējumu segšana caur apdrošināšanas sistēmu uzskatāma par ideālu.

Neskatoties uz to, praksē visbiežāk gadās, ka jāaprobežojas ar zaudējumu daļēju apmierināšanu. Pilnīga šo vajadzību segšana tehniski vai likuma noteikumu dēļ var izrādīties ne tikai neiespējama, bet arī nevēlama. Pēc Blenda rakstītā – apdrošināšanas atlīdzība apdrošināmajam nekādā gadījumā nedrīkst dot lielāku summu, nekā nelaimes gadījuma dēļ radusies finanšu vajadzība, t.i., nedrīkst dot peļņu uz apdrošinātās iznīcinātās vai bojātās vērtības rēķina¹⁵.

Pētījuma procesā var piekrist A.Veļļa grāmatā noteiktajam, ka no apdrošināšanas būtības izriet tās nozīme pilsoņu privātajā dzīvē, uzņēmējdarbībā un tautsaimniecībā kopumā:

- izmantojot apdrošināšanu uzņēmējam paveras iespēja pārvietot vismaz daļu no sava uzņēmējdarbības riska uz apdrošināšanas sabiedrībām. Pateicoties tam, iespējams lielāku daļu no uzņēmuma līdzekļiem ieguldīt ražošanā. Pretējā gadījumā šos līdzekļus vajadzētu glabāt viegli pieejamos rezerves fondos nākotnē iespējamo zaudējumu segšanai;
- apdrošināšana nelikvidē risku, bet cenšas nodrošināt finansiālu aizsardzību pret tā sekām. Uzņēmējs vai fiziska persona, apdrošinot savu mantu pret varbūtējiem riskiem, iegūst savam materiālajam stāvoklim drošu pamatu. Persona bez lielām raizēm par savas mantas drošību var nodoties darbam, radot jaunas vērtības, kas pavairo ne tikai viņa personīgo mantu, bet arī valsts nacionālo bagātību. Tajā pašā laikā uzņēmējs ar apdrošināšanu panāk arī savos uzņēmumos nodarbināto darbinieku darba nodrošināšanu. Apdrošināta uzņēmuma nodegšana vai uzspīdzināšana nenozīmē tā bojāeju¹⁶. Ar apdrošināšanas iestādēs saņemto zaudējumu atlīdzības summu agrākais uzņēmums tiks atjaunots un turpinās pārtraukto darbību;
- ar dzīvības, kapitālu (mantas) un pensiju apdrošināšanu iedzīvotājus pieradina pie taupības un pakāpeniskas līdzekļu atlicināšanas nākotnei, kad ģimenes galva varētu būt palicis darba nespējīgs vai pat miris. Tad viņš pats vai viņa tuvinieki – atraitne, bērni bāreņi, saņems polisē paredzēto atlīdzību, mūža pensiju vai cita veida izmaksas, kas nodrošinās to eksistenci;
- pret īpašnieku, kurš savu mantu apdrošinājis pret iespējamām ļaundarībām, ļaundara atriebība kļūst bezjēdzīga. Ļaundaris, zinādams, ka ar dedzināšanu vai citu

¹⁵ Blends D. *Apdrošināšana: pamatprincipi un prakse*. Rīga: Akreditētais apdrošinātāju institūts, 1995. 45.lpp.

¹⁶ Leonoviča L. *Uzņēmējdarbības apdrošināšana*. Rīga, 2002. 19.lpp.

kaitējumu nevar nodarīt apdrošinātajam iznīcinošu triecienu, atturēsies no noziedzīga soļa vairāk nekā gadījumos, kad īpašumi nav apdrošināti. Apdrošināšana tāpat samazina ļaudīs tieksmi uz mantas iznīcināšanu vai bojāšanu izdarīt noziegumus pret apdrošinātiem;

- apdrošināšana attīsta iedzīvotājos solidaritātes sajūtu, kopdarbības lietderības apzināšanos, izpratni, ka tikai kopībā var izveidot apdrošināšanas fondu un palīdzēt nelaimē nokļuvušajiem.¹⁷

Apdrošināšana ir universāls instruments, ko izveidoja cilvēce savu interešu ekonomiskai aizsardzībai.

Apdrošināšanas būtība ir darboties kā riska pārvietošanas mehānismam un zaudējuma gadījumā nodrošināt finansiālu kompensāciju.

Apdrošināšana nelikvidē risku, bet cenšas nodrošināt finansiālu aizsardzību pret tā sekām. Tas nozīmē, ka apdrošināmajam riskam ir jārada tādi zaudējumi, kurus ir iespējams novērtēt naudas izteiksmē.

No apdrošināšanas būtības izriet tās nozīme iedzīvotāju privātajā dzīvē, uzņēmējdarbībā un tautsaimniecībā kopumā:

- apdrošinoties uzņēmējam paveras iespēja pārvietot vismaz daļu no sava uzņēmējdarbības riska uz apdrošināšanas sabiedrībām, līdz ar to, iespējams lielāku daļu no uzņēmuma līdzekļiem ieguldīt ražošanā;
- uzņēmējs vai atsevišķs iedzīvotājs, apdrošinot savu mantu pret visādām varbūtējām briesmām, iegūst savam materiālajam stāvoklim drošu pamatu;
- ar dzīvības, mantas un pensiju apdrošināšanu iedzīvotājus pieradina pie taupības un pakāpeniskas līdzekļu atlicināšanas nākotnei.¹⁸

Darba autors piekrīt Sūniņas-Markēvičas atzīmetajam, ka apdrošināšanas būtība ir nodrošināt priekšlaicīgu uzkrājumu veidošanu, lai kompensētu dažādus zaudējumus tad, kad tie pēkšņi un neparedzēti notiek.¹⁹ Apdrošināšana būtībā ir riska nodošana no tā nesēja apdrošināšanas sabiedrībai.²⁰

¹⁷ Vedļa A. *Uzņēmējdarbības kurss*. Rīga: "Petrovskis & Ko", 2000. 113.lpp.

¹⁸ Alterman E.I., Vanderhoof I.T. [Editors], *The Financial Dynamics of the Insurance Industry*, New York: Jewin Professional Publishing, 1999. p.10

¹⁹ Sūniņa-Markēviča K. *Apdrošināšana*. Rīga: Junior Achievement – Latvija, 2003. 10.lpp.

²⁰ Rubanovskis A. *Apdrošināšanas pamati: teorija, plānošana, problēmas*. Rīga: Ekonomikas un Kultūras augstskola, 2004. 8.lpp.

1.3. Apdrošināšanas līgums un apdrošināšanas prēmija

Jebkurai apdrošināšanas darbībai svarīgs ir „**apdrošināšanas līgums** — vienošanās, saskaņā ar kuru transportlīdzekļa īpašnieks uzņemas saistības maksāt apdrošināšanas prēmiju noteiktajā termiņā un apmērā, kā arī izpildīt citas noteiktās saistības, bet apdrošinātājs uzņemas saistības izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību, iestājoties apdrošināšanas gadījumam”.²¹

Šis termins tiek izmantots arī Apdrošināšanas līguma likumā, kur pēc 1.panta 7.punkta „**apdrošināšanas līgums** — apdrošinātāja un apdrošinājuma ņēmēja vienošanās, saskaņā ar kuru apdrošinājuma ņēmējs uzņemas saistības maksāt apdrošināšanas prēmiju līgumā noteiktajā veidā, termiņos un apmērā, kā arī izpildīt citas līgumā noteiktās saistības un apdrošinātājs uzņemas saistības, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, izmaksāt līgumā norādītajai personai apdrošināšanas atlīdzību atbilstoši apdrošināšanas līgumam, kā arī izpildīt citas līgumā noteiktās saistības”.²²

Ar apdrošināšanas līguma noslēgšanu apdrošinājuma ņēmējs apņemas samaksāt apdrošināšanas prēmiju²³, savukārt apdrošinātājam ir tiesisks pamats prasīt šīs prēmijas samaksu. Gadījumos, kad apdrošinātājs vai nu vispār nepiekrīt izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību vai arī piedāvā izmaksāt mazāku atlīdzību, nekā prasīts, un veic novēloti izmaksātu vai nepareizi aprēķinātu apdrošināšanas atlīdzību, iespējams prasīt tiesas ceļā prasības tiesvedības kārtībā.²⁴

Pētītajā izdevumā - **apdrošināšanas prēmija** ir apdrošināšanas cena jeb maksājums, apmaiņā pret kuru apdrošinātājs apņemas nodrošināt apdrošināšanas aizsardzību saskaņā ar apdrošināšanas līguma nosacījumiem.²⁵ Savukārt, likuma ietvaros „**apdrošināšanas prēmija** — apdrošināšanas līgumā noteiktais maksājums par apdrošināšanu”.²⁶ Tātad, tā ir naudas summa, ko klients maksā apdrošinātājam.

Apdrošināšanas prēmijai jābūt tādai, lai:

- segtu apdrošināšanas laikā iespējamās atlīdzības izmaksas;

²¹ Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums, Pieņemts: 07.04.2004. - 1.panta 3.punkts, pieejams <https://likumi.lv/ta/id/87547-sauszemes-transportlidzeklu-ipasnieku-civiltiesiskas-atbildibas-obligatas-apdrosinasanas-likums> [skatīts 22.12.2019]

²² Apdrošināšanas līguma likums, Pieņemts: 03.05.2018., pieejams <https://www.vestnesis.lv/ta/id/299053-apdrosinasanas-liguma-likums> [skatīts 22.12.2019]

²³ Par apdrošināšanas prēmijas saistību ar apdrošinātā dzimumu skat. Mantrov, V. Gender Factor in the Insurance Law: Recent Developments on the ECJ in context with the U.S. Approach, pieejams <https://pdfs.semanticscholar.org/9fa2/e709b9d46880100e0373b18e1dc763d77749.pdf> [skatīts 29.10.2019.]

²⁴ Rone D. *Apdrošināšanas līguma nepildīšanas sekas un iespējamie iznākumi. Tiesību pārkāpumu sekas publiskajās un privātajās tiesībās. Zinātnisko rakstu krājums*. Daugavpils: Daugavpils Universitātes akadēmiskais apgāds “Saulē”, 2006. 56.lpp.

²⁵ Sūniņa-Markēviča, K. *Apdrošināšana*. Rīga: Junior Achievement – Latvija, 2003. 136.lpp.

²⁶ Apdrošināšanas līguma likums, Pieņemts: 03.05.2018., pieejams <https://www.vestnesis.lv/ta/id/299053-apdrosinasanas-liguma-likums>, [skatīts 22.12.2019]

- nodrošinātu rezerves;
- segtu visus izdevumus;
- nodrošinātu peļņu;
- nodrošinātu procentu likmju un inflācijas līmeņa svārstības;
- būtu konkurētspējīga.²⁷

Prēmijas apmērs jeb apdrošināšanas cena ir atkarīga no vairākiem faktoriem. Viens no svarīgākajiem ir potenciālā zaudējuma rašanās iespēja un izmaksu apmērs konkrētajā apdrošināšanas veidā.

Būtiska ir zaudējuma riska pakāpe, salīdzinot vairākas viena apdrošināšanas veida objektu grupas, piemēram, smagām automašīnām tarifs ir zemāks, jo dārgām vieglām automašīnām remonts ir daudz dārgāks kā smagām automašīnām.

Tāpat jāņem vērā katra individuālā objekta īpašības, kas to padara drošāku vai nedrošāku attiecībā uz apdrošināšanas gadījuma iestāšanās iespēju. Viens no svarīgākajiem apstākļiem, kas liecina par risku, ir ar to saistītā iepriekšējo gadu zaudējumu pieredze, piemēram, ziņas par satiksmes negadījumiem, kuros bijis iesaistīts autovadītājs.²⁸

Kā tika izpētīts dažos apdrošināšanas sabiedrību noteikumos, tajos parasti norādītie apdrošinātie pamata riski ir ceļu satiksmes negadījums, uguns risks, dabas stihijas risks, stikla plīsuma risks, dzīvnieku nodarīto bojājumu risks.

Nozīmīgs faktors, kas ietekmē apdrošināšanas prēmijas apmēru ir vispārējā situācija apdrošināšanas tirgū. Piemēram, ja vairākus gadus pēc kārtas nav notikuši nozīmīgi vai katastrofiski apdrošināšanas gadījumi, apdrošinātāju rīcībā izveidojas zināmi uzkrājumi, kas ļauj pazemināt apdrošināšanas pakalpojumu prēmijas. Pat tad, ja šādi uzkrājumi ir izveidojušies tikai dažām sabiedrībām, konkurences apstākļos arī citas sabiedrības ir spiestas pazemināt prēmijas, lai nezaudētu klientus.

Apdrošināšanas sabiedrības apdrošināšanas līgumu noteikumos pat speciāli nodala gadījumus, kad pastāvot kādiem sevišķiem apstākļiem, kuru dēļ zaudējumi radušies cēloniskā sakarā, apdrošināšanas atlīdzību neizmaksā.

Pēc Sūniņas-Markēvičas rakstītā – **tarifs** ir procentos vai skaitliski izteikts apdrošināšanas prēmijas līmenis.²⁹ Apdrošinātājiem, veidojot savas sabiedrības tarifu politiku, pēc iespējas veiksmīgāk jāatrisina grūts uzdevums – kā, izmantojot minimālas tarifu likmes, kuras būtu pieejamas plašam apdrošinājuma ņēmēju lokam, garantēt apdrošināšanas fonda pietiekamo apjomu. Ja tarifu politika izstrādāta pareizi, tad tā garantē apdrošinātāja finansiālo

²⁷ BAN iekšējie materiāli.

²⁸ Sūniņa-Markēviča, K. *Apdrošināšana*. Rīga: Junior Achievement – Latvija, 2003. 53.lpp.

²⁹ Turpat – 138.lpp.

stabilitāti sniedzot apdrošināšanas pakalpojumus un neapgrūtina apdrošinājuma ņēmējus, izņemot daļu no ienākumiem apdrošināšanas prēmijas veidā. Tarifu likmes aprēķināšanā izmanto varbūtības teoriju, statistiku un iepriekšējo gadu pieredzi, kā arī to saskaņo ar tirgū piedāvātā pakalpojuma vidējo likmi.

Apdrošināšanas prēmijas tarifa apmēru ietekmē zaudējumu riska pakāpe, objekta īpašības, klienta reputācija, līguma darbības teritorija, līguma papildizmaksas, kā arī līguma darbības periods.³⁰

Atlaides – lai piesaistītu pēc iespējas vairāk klientu, apdrošinātājs var samazināt apdrošināšanas prēmijas apmēru ar atlaides palīdzību. Apdrošinātājs var piedāvāt dažādas atlaides.³¹

Līguma atjaunošanas atlaide – tā stimulē klientus, atjaunojot līgumu uz jauno termiņu, izvēlēties to pašu apdrošinātāju. Jo ilgāk klients izmanto vienas sabiedrības pakalpojumus, jo lielāku atlaidi apdrošinātājs var piešķirt. Piešķirot atlaidi, apdrošinātāji novērtē līguma rentabilitāti – ja līguma darbības laikā izmaksāto atlīdzību apmērs pārsniedzis iekasēto apdrošināšanas prēmiju apmēru, tad apdrošinātājs var diferencēt atlaides apmēru.

Objektu skaita atlaide – jo vairāk objektus klients apdrošina, jo lielāka ir atlaide. Piemēram, ja klientam pieder vairākas automašīnas un tās visas viņš grib apdrošināt, tad apdrošinātājs var piešķirt atlaidi par objektu skaitu. Šo atlaidi apdrošinātājs var piešķirt arī gadījumā, kad klients vienā sabiedrībā apdrošina gan māju, gan mantu, gan transportu. Objektu skaita atlaide parasti ir 5% - 20% atkarībā no apdrošināto objektu daudzuma.

Mārketinga akciju atlaides – lai piesaistītu jaunus klientus, apdrošinātājs var veikt mārketinga pasākumus, kuru ietvaros apdrošinoties tiek piedāvātas noteiktas procentu atlaides.³²

Pēc apdrošināšanas līguma likuma 1.panta 13.punkta izskaidrots, ka „**apdrošinātais risks** — apdrošināšanas līgumā paredzētais no apdrošinātā gribas neatkarīgs notikums, kura iestāšanās iespējama nākotnē”.³³

Vairumam cilvēku risks nozīmē neziņu par situācijas iznākumu. Jēdzienā „risks” ietvertas šaubas par nākotni, kā arī apziņa, ka notikušā rezultātā varam atrasties sliktākā stāvoklī nekā pašreizējā brīdī.

No apdrošināšanas viedokļa riskam ir vairākas definīcijas:

- risks ir nelaimes gadījuma iespējamība;

³⁰ BAN iekšējie materiāli.

³¹ Turpat.

³² Turpat.

³³ Apdrošināšanas līguma likums. Pieņemts: 03.05.2018., pieejams <https://www.vestnesis.lv/ta/id/299053-apdrosinanas-liguma-likums>, [skatīts 22.12.2019]

- risks ir bīstamu situāciju sakritība;
- risks ir nespēja paredzēt zaudējumus;
- risks ir zaudējumu iespējamība.³⁴

Aplūkojot šīs definīcijas, tajās iespējams saskatīt vienojošu motīvu – risks ir neprognozējams un, iestājoties riska situācijai, ir iespēja, ka faktiskais rezultāts atšķirsies no plānotā un tam var būt negatīvas sekas.

Vārds „risks” bieži tiek lietots, lai apzīmētu gan notikumu, kas rada zaudējumus, gan faktorus, kas ietekmē zaudējumu rezultātu. Apdrošināšanā izšķir riska cēloni un riska apstākļus. Par riska apstākļiem sauc faktorus, kas var ietekmēt rezultātu. Tie nav tiešie negadījumu vai zaudējumu cēloņi, bet tie var ietekmēt riska cēloņa radītos zaudējumus. Riska cēlonis ir primārs, tas ir zaudējumu iemesls. Parasti cēlonim pakļauto situāciju izmainīt nav iespējams.³⁵

Lai atvieglotu apdrošināšanas līguma noslēgšanu, apdrošināšanas sabiedrības nosaka risku grupas, kuru iestāšanās gadījumā cietušā persona ir tiesīga saņemt atlīdzību par transporta līdzekļa bojājumiem. Apdrošināšanas sabiedrības, analizējot apdrošināšanas pieprasījumu un noteiktu klientu izvēli, visus riskus sadala grupās, vienā grupā apvienojot riskus, kas pēc savas būtības ir līdzīgi.³⁶

Vispopulārākais un biežāk sastopamais ir ceļu satiksmes negadījuma risks – ar ceļu satiksmes negadījumu saprot ceļu satiksmē notikušu nelaimes gadījumu, kurā iesaistīts vismaz viens transporta līdzeklis un kura rezultātā nodarīti zaudējumi trešajai personai (transportlīdzeklim, nekustamajam īpašumam, mantai, ārējai videi, kā arī personu veselībai un dzīvībai). Ceļu satiksmes negadījuma riski ir visbiežākie riski, kuri var iestāties.

Risku var apdrošināt, ja tas atbilst vairākiem kritērijiem. Pirmkārt, riska iestāšanās ir iespējama – ir vismaz viena iespēja, ka risks iestāsies, otrkārt, riskam ir nejaušs raksturs – apdrošināšanas gadījums ir pēkšņs un neparedzēts notikums, nevis tāds notikums, kura iestāšanās ir nenovēršama un saprātīga, treškārt, risks ir finansiāls – sekas var novērtēt naudā, ceturtkārt, risks ir absolūtais – par absolūta riska situāciju uzskatāmas situācijas, kurās iespējams tikai zaudējums vai arī situācija paliek nemainīga, ja risks neīstenojas.

1.4. KASKO apdrošināšanas būtība

Pētījums uzrāda, ka KASKO apdrošināšana ir viens no apdrošināšanas veidiem, kuru klients var noformēt pēc brīvas izvēles. KASKO attiecas uz transportlīdzekli, kas tiek

³⁴ Tihomirova J. *Apdrošināšanas pamati: māc. līdzeklis*. Rēzekne: RA izdevniecība, 2004. 30.lpp.

³⁵ Tihomirova J. *Apdrošināšanas pamati: māc. līdzeklis*. Rēzekne: RA izdevniecība, 2004. 31.lpp.

³⁶ Griģis Ē. *Sauszemes transportlīdzekļu apdrošināšana*. Rīga: FCS, 2002. 38.lpp.

apdrošināts pret dažādiem zaudējumiem, kas rodas tā bojāejas, zādzības, bojājumu u.tml. gadījumu rezultātā. Specializētajā mājas lapā atrodam skaidrojumu terminam “KASKO”, ko var pieņemt arī par definīciju: “KASKO apdrošināšana ir brīvprātīga apdrošināšana. KASKO sedz zaudējumus, kuri ir nodarīti transportlīdzeklim negadījumos”.³⁷

Pētot šī termina oficiāli atzītu terminoloģiju vai definīcijas, tika konstatēts, ka tas nav teorētiskas literatūras pētījuma objekts, drīzāk tas ir radies praktisku vajadzību spiests apdrošināšanas pakalpojuma veids un termins.

Ekonomikas skaidrojošā vārdnīca dod sekojošo ieskatu – “KASKO ir kravu transportlīdzekļu apdrošināšana – ‘visu veidu kravu pārvadājumu transportlīdzekļu (kuģu, lidmašīnu, automobiļu, dzelzceļa u. c.) apdrošināšana pret varbūtējiem nelaimes gadījumiem’. Tā kā skaidrojums dots bez jebkādas norādes par iespējamu saīsinājumu un tā skaidrojumu, vārds kasko nav uzskatāms par saīsinājumu.”³⁸

Cits avots atzīmē, ka “vācu valodā termina Kaskoversicherung daļa kasko ir aizgūta no spāņu valodas, kurā casco nozīmē ‘galvaskauss; ķivere; kuģa korpus’. Tā, sākotnēji domājot tikai par paša automobiļa korpusa apdrošināšanu, vārds ienācis Eiropas valodās (un aizgūts arī latviešu valodā) jau ar paplašinātu nozīmi, kas skaidrota vārdnīcā.”³⁹

Tādējādi šis pētījums pierāda, KASKO nav Latviešu valodas terminoloģijas komisijas oficiāli pieņemtais saīsinājums, bet radās apdrošināšanas nozares darbības rezultātā kā dzīves vajadzību spiests pakalpojuma veids.

Ekonomikas un finanšu vārdnīca dod norādi, ka KASKO skaidrojumu jāskatās sadaļā par kravu transportlīdzekļu apdrošināšanu.⁴⁰ Ieskatoties attiecīgajā lapas pusē atrodam: “visu veidu kravu pārvadājumu transportlīdzekļu apdrošināšana pret iespējamiem nelaimes gadījumiem”.⁴¹

Nākošais termina skaidrojums ir ievietots Latvijas Apdrošinātāju Asociācijas mājas lapā: “KASKO apdrošināšana ir sauszemes transportlīdzekļu apdrošināšana. Tā sedz personai radušos zaudējumus transportlīdzekļa bojājuma, laupīšanas vai zādzības gadījumā”.⁴² Tādējādi no šī skaidrojuma izriet, ka visas finanšu un līgumiskās attiecības KASKO gadījumā pamatojas uz tiem pašiem likumiem un Ministru Kabineta noteikumiem kā OCTA gadījumā.

Tātad, KASKO būtība pamatojas uz nelaimes gadījumu apdrošināšanu transportlīdzeklim.

³⁷ Viss par KASKO polisi, pieejams: <https://ins.lv/lv/allaboutkasko/> [skatīts 16.12.2019.]

³⁸ Kas ir kasko, un vai tas ir saīsinājums?, pieejams: <https://www.valodaskonsultacijas.lv/lv/questions/525> [skatīts 16.12.2019.]

³⁹ Grēviņa R., *Ekonomikas skaidrojošā vārdnīca*, Rīga: Zinātne, 2000. 248.lpp.

⁴⁰ Druvietis R. u.c., *Ekonomikas un finanšu vārdnīca*, Rīga: Norden AB, 2003. 180.lpp.

⁴¹ Turpat – 200.lpp.

⁴² KASKO apdrošināšana, pieejams: <https://www.laa.lv/klientiem/apdrosinasanas-veidi/kasko-apdrosinasana/> [skatīts 16.12.2019.]

Latvijas Apdrošinātāju Asociācijas mājas lapā ir izskaidroti KASKO apdrošināšanā iekļauto biežāk sastopamo risku veidi:

- “ceļu satiksmes negadījumi vai citas sadursmes (piemēram, iebrauc grāvī vai uzbraukšana akai);
- auto zādzība, laupīšana vai apzagšana;
- citu personu ļaunprātīga rīcība;
- uguns nelaimes, dabas stihijas;
- nekvalitatīvs ceļu segums;
- stiklu plīsums;
- priekšmetu uzkrīšana automobilim;
- dzīvnieku nodarīti bojājumi.”⁴³

Asociācijas mājas lapā atzīmēts, ka polisē papildus var iekļaut arī sekojošos riskus:

- “bagāžas vai papildaprīkojuma (piem., jumta bagāžnieks, dekoratīvie diski, bērnu sēdeklītis) bojājumi vai zādzība;
- auto apkopes risks (sedz bojājumus, kas radušies auto mazgāšanas, apkopes vai remonta rezultātā);
- vadītāja un pasažieru nelaimes gadījumu apdrošināšana;
- jaunvērtības apdrošināšana jauniem auto – kompensē zaudējumus auto iegādes vērtībā, t.i., nepiemēro nolietojumu, piemēram, divu gadu laikā no transportlīdzekļa pirmreizējās reģistrācijas un nepārsniedzot noteiktu nobraukumu;
- lietošanas pārtraukšana (atmaksā izdevumus par cita auto nomu laikā, kamēr tiek novērsti bojājumi);”⁴⁴ Lietošanas pārtraukšanas risks pētīts pēc pielikuma AAS „BALTA” sauszemes transporta apdrošināšanas noteikumiem Nr. 2101.03 vai Nr. 2101.103.⁴⁵ “Transportlīdzekļa lietošanas pārtraukšanas risks ir spēkā, ja to apliecina atbilstošs ieraksts apdrošināšanas polisē.”⁴⁶
- atlīdzības izmaksā arī tad, ja auto nozagts kopā ar atslēgām vai reģistrācijas apliecību:
 - ja atslēgas ir nozagtas ar ielaušanos īpašumā un tad transportlīdzeklis nozagts, klients saņems 100 % apmērā no zaudējuma;

⁴³ KASKO apdrošināšana, pieejams: <https://www.laa.lv/klientiem/apdrosinasanas-veidi/kasko-apdrosinasana/> [skatīts 16.12.2019.]

⁴⁴ Turpat.

⁴⁵ Pielikums - AAS „BALTA” Sauszemes transporta apdrošināšanas noteikumiem Nr. 2101.03 vai Nr. 2101.103, pieejams https://www.balta.lv/uploads/kasko_lietosanas_partrauksanas_apdrosinasana_pielikums_2101_03_un_2101_103_0.pdf [skatīts 16.12.2019.]

⁴⁶ Turpat.

- ja transportlīdzeklis ir nozagts un klients nevar uzrādīt visas atslēgas, tad apdrošinātājs samazina izmaksu vai pat atsaka izmaksu, atkarīgi no kompānijas noteikumiem un gadījuma kopumā.

- “Atslēgu risks” – zādzības situācijas, kad tiek atlīdzināti izdevumi par atslēgu un signalizācijas pulšu atjaunošanu.

Nozīmīgs tas fakts, ka KASKO var piedāvāt plašas apdrošināšanas pakalpojuma iespējas, kā piemēram:

- “diennakts palīdzība uz ceļa – gan tad, ja noticis ceļu satiksmes negadījums, gan arī tad, ja apdrošināšanas gadījums nav iestājies, piemēram, riepas nomaiņa, mašīnas izvilkšana no kupenas;
- auto transportēšana pēc negadījuma uz servisu.”⁴⁷

Tādējādi KASKO ietver apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem un riskiem. Lietderīgi būtu izskatīt termina “risks” būtību attiecībā uz nedzīvības apdrošināšanu.

“Risks – briesmu un zaudējumu iespēja”.⁴⁸ Apdrošināšanā “risks kopīgs apzīmējums visām parādībām un lietām, kuras apdrošina apdrošināšanas polisē paredzēts no apdrošinātā gribas neatkarīgs notikums, kura iestāšanās iespējama nākotnē”.⁴⁹

No teorētiku viedokļa risku saista ar nenoteiktību, kas tiek attiecināta uz kāda notikuma iestāšanos, vai neziņu par notikuma rezultātiem, kur akcentēta riska saistība ar nelabvēlīgiem notikumiem,⁵⁰

Pētot autora Williams, Smith un Young darbus, var pieņemt, ka risks ir visu iespējamo rezultātu varbūtība.^{51:52} Apdrošinot transportlīdzekli risks var iestāties un var arī neiestāties. Kā atzīmē Graudiņa, definīcijā konkretizēta viena no riska iezīmēm “nenoteiktība”, savukārt, “nelabvēlīgs notikums” ir bez robežām.⁵³

Autors Rejda G. risku definē plašākā kontekstā, proti, kā zaudējumu iestāšanās nenoteiktību, kur parādās visas pazīmes un riski, kas tika skatīti augstāk.⁵⁴

⁴⁷ KASKO apdrošināšana, pieejams <https://www.laa.lv/klientiem/apdrosinanas-veidi/kasko-apdrosinasana/> [skatīts 16.12.2019.]

⁴⁸ *Ekonomikas un finanšu vārdnīca*. Druvietis R u.c.. Rīga: Norden AB, 2003. 323.lpp.

⁴⁹ Turpat – 324.lpp.

⁵⁰ Graudiņa A. *Apdrošināšanas problēmas un perspektīvas Latvijas lauksaimniecībā*. Prom. darbs Dr. oec. Zin. grāda iegūšanai. Jelgava: LLU, 2007. 15.lpp.

⁵¹ C.Arthur Williams (Author), Richard M. Heins (Author, Editor), *Risk management and insurance*. New York, 1989. p.16

⁵² C.Arthur Williams, JR, Michael L., Smith R., C. Young. *Risk Management and Insurance*. Eighth ed. Boston: Irwin McGraw-Hill, 1998. p.64

⁵³ Graudiņa A. *Apdrošināšanas problēmas un perspektīvas Latvijas lauksaimniecībā*. Prom. darbs Dr. oec. Zin. grāda iegūšanai. Jelgava: LLU, 2007. 15.lpp.

⁵⁴ Rejda G.E., McNamara M.J. *Principles of Risk Management and Insurance* (13th Edition). Pearson Education Limited, 2017. p.20

Tātad veicot kopsaucēju uz augstāk veikto pētījumu var noteikt, ka KASKO definējums var būt sekojošs – KASKO ir brīvprātīga apdrošināšana, kas sedz tāda veida ar apdrošināto transportlīdzekli saistītus radušos zaudējumus, kurus citā kārtā apdrošināmajam būtu pilnā apmērā jāsedz pašam.

Autores Tihomirovas riska skaidrojums ir plaši aprakstīts un atklāj arī to būtību. Vārds “risks” bieži vien tiek lietots, lai apzīmētu gan notikumu, kas rada zaudējumus, gan faktorus, kas ietekmē zaudējumu rezultātu.⁵⁵

Pēc Graudiņas apkopotā, apdrošināšanas tirgu pieprasījumu raksturojošie faktori ir:

- pakalpojuma cena;
- apdrošināšanas tirgus stabilitāte;
- valsts loma;
- ienākuma līmenis;
- subjektīvā attieksme pret risku;
- aizstājēj pakalpojuma cena.⁵⁶

Pēc Graudiņas apkopotā, apdrošināšanas tirgu piedāvājumu raksturojošie faktori ir:

- iespējamā peļņa;
- likumdošana;
- riska varbūtība;
- tirgus dalībnieki;
- riska morālie apstākļi, tirgus asimetrija.⁵⁷

Apdrošināšanas teorija izceļ riska cēloni un riska apstākļus. Šie teorētiskie apsvērumi ir praksē vērā ņemami tad, kad apdrošināšanas sabiedrības izlemj pieņemt vai noraidīt riska apdrošināšanu un kādu apdrošināšanas prēmiju aprēķināt.

Attiecīgās polises būtība ir tā, ka, iestājoties kādam no nelaimes gadījumiem un riskam, iestājās polises obligāts nosacījums segt riska radītus zaudējumus.

KASKO var iegādāties apdrošināšanas sabiedrībā, pie apdrošināšanas brokeriem vai apdrošināšanas starpniekiem. KASKO apdrošināšanu izplata arī līzinga devēju iestādes, sadarbībā ar apdrošināšanas kompānijām (izņemot AS Swedbank, kas piedāvā tikai savu apdrošināšanu). Arī auto dīleri piedāvā KASKO apdrošināšanu kā brokeri (piedāvā vairāku apdrošināšanas sabiedrību polises) vai kā aģenti (vienas konkrētas apdrošināšanas sabiedrības polises).

⁵⁵ Tihomirova J. *Apdrošināšanas pamati: māc. Līdzeklis*. Rēzekne: RA Izdevniecība, 2004. 34.lpp.

⁵⁶ Graudiņa A. *Apdrošināšanas problēmas un perspektīvas Latvijas lauksaimniecībā*. Prom. darbs Dr. oec. Zin. grāda iegūšanai. Jelgava: LLU, 2007. 25.lpp.

⁵⁷ Turpat– 25.lpp.

Lai sagatavotu KASKO apdrošināšanas piedāvājumu ir nepieciešams:

- transportlīdzekļa valsts reģistrācijas numurs;
- tehniskās apliecības numurs;
- transportlīdzekļa vidējā tirgus vērtība;
- jaunākā vadītāja vecums;
- mazākais stāžs no konkrētā transportlīdzekļa vadītājiem;
- teritorija, kur transportlīdzekļi izmantos (Latvija, Baltija, Eiropa, NVS);
- transportlīdzekļa pielietojums (privātām vajadzībām, nomas transportlīdzeklis, taksometrs, operatīvais transportlīdzeklis).

Pētot sabiedrību informāciju darba autors konstatēja, ka apdrošināšanas praksē apdrošināšanasņēmējs pats izvērtē cik lielu pašrisku viņš var uzņemt. Apdrošināšanas prēmijai ir novērojama attiecība – jo lielāks pašrisks un šaurāka teritorija, kur transportlīdzekļi izmantos, jo mazāka apdrošināšanas prēmija jāmaksā apdrošinātājam. Apdrošināšanasņēmējam, izvēloties plašāku risku segumu, polise būs dārgāka. Darba autors iesaka – pirms noslēgt apdrošināšanas līgumu, nepieciešams katram klientam apzināties visus riskus, kas var iestāties, un kādus un cik lielus riskus apdrošināšanasņēmējs ir gatavs uzņemt pats, proti, segt no savas kabatas. Tātad, ja apdrošināšanasņēmējam visbūtiskākā ir KASKO apdrošināšanas polises cena, tad iespējams samazināt segumā iekļautos riskus un palielināt paša riska līmeni. Savukārt, ja polise tiek iegādāta ar mērķi pasargāt sevi pret konkrētiem negadījumiem, tad arī attiecīgi tiek pielāgots polises segums, kas arī nosaka prēmiju.

KASKO gadījumā ir noteikta pozīcija “apdrošinājuma summa”. Asociācija sniedz skaidrojumu: “Tā ir polisē norādītā summa, par kādu tiek apdrošināta automašīna: jaunam auto – dīleru noteiktā pārdošanas cena; lietotam auto – klienta izvēlēta tirgus vērtība. Klientiem jāzina, ka apdrošinājuma summa ir maksimālā izmaksājamā summa līguma slēgšanas dienā, taču jāņem vērā, ka ar katru dienu automobilis nolietojas. Apdrošinātājs kompensēs izdevumus, lai transportlīdzekļi varētu salabot tā, lai tas būtu tādā pašā stāvoklī kā pirms apdrošināšanas gadījuma. Zādzības vai bojāejas gadījumā maksimālā izmaksājamā atlīdzība būs transportlīdzekļa tirgus vērtība dienā, kad iestājies apdrošinātais risks, izņemot gadījumu, ja jauns automobilis apdrošināts jaunvērtībā. Atsevišķi apdrošinātāji polisē nenorāda apdrošinājuma summu, jo kompensējamā vērtība jebkurā gadījumā tiek noteikta pēc apdrošināšanas gadījuma iestāšanās.”⁵⁸

⁵⁸ KASKO apdrošināšana, pieejams: <https://www.laa.lv/klientiem/apdrosinasanas-veidi/kasko-apdrosinasana/> [skatīts 16.12.2019.]

Pētot KASKO īpatnību būtu jāatzīmē arī prēmiju jeb apdrošināšanas prēmijas lielumu. Asociācija skaidro, ka “polises prēmiju katrs apdrošinātājs aprēķina pēc savas metodikas, ņemot vērā dažādus faktoros, piemēram – auto vecumu, marku un modeli; vai īpašnieks ir fiziska vai juridiska persona; auto izmantošanas veidu; klienta apdrošināšanas vēsturi; soda punktus; apdrošinātos riskus; pašrisku apmēru; polises darbības teritoriju.”⁵⁹

Pētījuma procesā tika ievērots, ka KASKO polises cena jeb apdrošināšanas prēmijas lielums ir atkarīgs no daudziem riska faktoriem, piemēram:

- transportlīdzekļa vērtības, vecuma, markas un modeļa;
- riskiem, no kuriem apdrošināšanas ņēmējs vēlas būt pasargāts, jeb apdrošināšanas seguma;
- apdrošināšanas ņēmēja apdrošināšanas vēstures;
- pašrisku apmēra – jo lielāks pašrisks, jo zemāka polises cena;
- transportlīdzeklī uzstādītajām drošības ierīcēm;
- polises darbības teritorijas u.c.

Tā kā nav pieejama teorētiskā literatūra, kas precīzi raksturotu KASKO prēmijas veidošanās principus, autors pēc savas pieredzes var minēt sekojošus kritērijus:

- īpašnieka pieredze, tāpēc ir svarīgi braukt bez avārijām. Piemēram, ja konkrētais vadītājs ir bieži izraisījis avārijas, apdrošināšanas sabiedrības var nesniegt KASKO piedāvājumu vai arī var paaugstināt KASKO prēmiju;
- transportlīdzekļa marka un modelis – katrai apdrošināšanas sabiedrībai ir izveidota sava iekšējai lietošanai paredzēta statistika, kurā ir iekļauti transportlīdzekļi ar biežākajiem izmaksu gadījumiem, līdz ar to, katra apdrošināšanas sabiedrība piedāvā savu tarifu. Ja, piemēram, TOYOTA Celica transportlīdzekļi izraisa daudz negadījumus BAN, tad visiem BAN klientiem, kam ir TOYOTA Celica transportlīdzekļi, prēmijas var pieaugt dēļ tarifa izmaiņām;
- transportlīdzekļa riska grupa – parasti iedalās pēc zādzības vai apzagšanas iespējamības, sporta tipa automašīnas vai ekskluzīvas automašīnas;
- izvēlēts jaunākā vadītāja vecums un mazākais stāžs.

Kas attiecās uz smagām automašīnām, tad šis process ir vienkāršāks – nepieciešams tikai rūpnīcas imobilaizers. Vairums gadījumu nosaka 1 % un minimālo summu, piemēram:

- bojājuma pašrisks: 1% no bojājumiem;
- bojāeja un zādzība: 10%.

⁵⁹ KASKO apdrošināšana, pieejams: <https://www.laa.lv/klientiem/apdrosinanasas-veidi/kasko-apdrosinasana/> [skatīts 16.12.2019.]

Zādzības un apzagšanas statistika ietekmē arī klienta prēmiju – cenu un apdrošināšanas nosacījumus.

Kad ir ievākta visa nepieciešamā informācija, apdrošināšanas sabiedrības izlemj kādu tarifu piemērot konkrētajam piedāvājumam un vai nepieciešamas papildus drošības prasības.

Pētījums uzrādīja, ka apdrošināšanas sabiedrībām drošības prasības pret apdrošināmo transportlīdzekļi ir līdzīgas. Orientējoši tās ir sekojošas:

- automašīnas aprīkotas ar signalizāciju un rūpnīcas imobilaizeru;
- ja transportlīdzeklis ir zādzības riska grupā, tad jābūt papildus imobilaizeram ar pret nolaupīšanas funkciju;
- ja transportlīdzeklis ir dārgāks par aptuveni 60 000 EUR, tad papildus nepieciešama radiolokācijas sistēma Sherlog (satelīta novērošana automašīnā) vai specializēts imobilaizers, piemēram, Igla;⁶⁰
- ja transportlīdzeklis nav zādzības un apzagšanas riska grupā un tam nav liela vidējā tirgus vērtība, tad var būt izņēmumi, kad KASKO apdrošināšanas polisi slēdzot apdrošināšanas sabiedrība neprasa signalizāciju, piemēram, Renault Megane ar vidējo tirgus vērtību ap 4 000 EUR.

Lai transportlīdzekļi, kurš ir aprīkots ar “keyless go” atslēgām, nozagtu, ir nepieciešams 2 iekārtas, kuras ir viegli iegādāties vietnē eBay (to vērtība ir līdz 200 EUR) un nav nepieciešamas specifiskas tehniskas zināšanas, lai tās izmantotu. Šī iemesla dēļ laika posmā no 2017.g. līdz 2018.g. bija novērojams liels transportlīdzekļu zādzību uzliesmojums. Kopš tā laika apdrošinātāji šādiem transportlīdzekļiem kā obligātu prasību norāda papildus imobilaizeru. 2019.g. transportlīdzekļu zādzību skaits samazinājās.

Pētījuma procesā izdevās noskaidrot, ka apdrošināšanas sabiedrības, analizējot apdrošināšanas pieprasījumu un noteiktu klientu izvēli, visus riskus sadala dažādās iespējamo risku grupās:

- Ceļu satiksmes negadījumu risks (CSN):
 - transportlīdzekļu savstarpējā sadursme;
 - uzbraukšana kustamiem objektiem;
 - uzbraukšana nekustamiem objektiem;
 - uzbraukšana gājējiem;
 - sadursme ar meža dzīvniekiem;
 - sadursme ar mājdzīvniekiem;

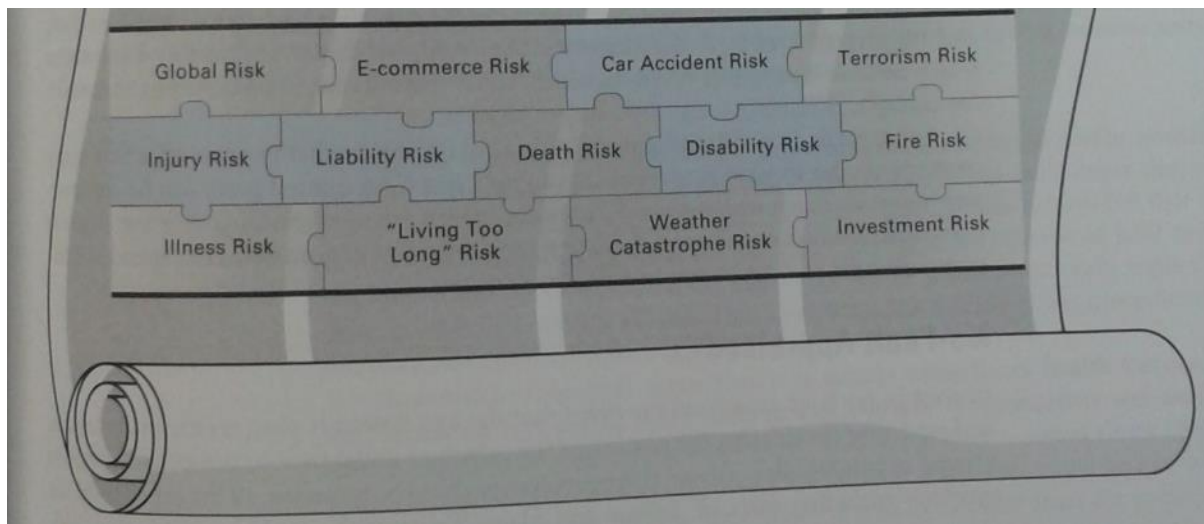
⁶⁰ Meklēšanas sistēmas, pieejams http://www.autonams.lv/auto-drosiba/auto-meklesana/?gclid=EAJalQobChMIi626kqLT5gIVEM-yCh0bsQErEAAAYASAAEgKIHfD_BwE [skatīts 25.12.2019.]

- nobraukšana no brauktuves un ceļa;
- nokrišana no kraujas;
- apgāšanās.
- Dabas stihiju risks:
 - zibens spēriens;
 - vētra;
 - neparasti liels nokrišņu daudzums (lietus, sniegs, krusa);
 - stihiju izraisīta priekšmetu uzkrīšana uz transportlīdzekļa.
- Uguns risks:
 - uguns izraisīti zaudējumi;
 - dūmu izraisīti zaudējumi;
 - kvēpu izraisīti zaudējumi;
 - dzēšanas darbu izraisīti zaudējumi;
 - sprādziena izraisīti zaudējumi;
 - dedzināšanas izraisīti zaudējumi (ja sprādziena vai dedzināšanas mērķis nav bijis pats transportlīdzeklis);
 - transportlīdzekļa elektrosistēmas īssavienojuma izraisīti zaudējumi, atskaitot tās iekārtas vērtību, kura radīja uzliesmojumu.
- Citi riski:
 - vandālisms;
 - zādzība.
- Papildus riski:
 - jaunvērtības apdrošināšana – transportlīdzekļa pilnīgas bojāejas vai zādzības gadījumā kompensācijas apmērs tiks rēķināts ņemot par pamatu tā iegādes vērtību, t.i., neņemot vērā reālo nolietojumu;
 - stiklu apdrošināšana - šajā gadījumā tiek kompensēti zaudējumi, kas radušies, ja bojāti ir tikai transportlīdzekļa stikli. Apdrošināšanas atlīdzība tiek izmaksāta no kopējās atlīdzības neatskaitot paša risku;
 - bagāžas apdrošināšana – tiek kompensēti zaudējumi, ja bagāža (personīgās mantas), kas atrodas transportlīdzeklī, ir bojāta, iznīcināta vai nozagta;
 - brauciena pārtraukšanas apdrošināšana – tiek segti izdevumi, kas rodas automašīnu transportējot pēc avārijas. Tiek kompensēti arī tie izdevumi, kas radušies pasažierus nogādājot uz brauciena sākumpunktu vai galapunktu.

Teorētiskajā literatūrā atzīmētais norāda uz to, ka risku var apdrošināt, ja tas atbilst vairākiem kritērijiem:

- riska iestāšanās ir iespējama;
- riskam ir nejaušs raksturs;
- risks ir finansiāls;
- risks ir konkrētais;
- risks neskar sabiedrības intereses.⁶¹

Autors Baranoff E. attēloja ciešu sasaisti starp risku un auto risku (skat. 1.1.att.).

1.1.att. Sasaiste starp risku un auto risku.⁶²

Autors Baranoff E. 1.1.att. norāda, ka auto riski apdrošināšanā atrodas starp citiem un tie mijiedarbojas savā starpā. Atzīmēti tādi kā:

- automašīnas avārijas risks;
- invaliditātes risks;
- savainojuma risks;
- atbildības risks.⁶³

Pie transportlīdzekļa riskiem autors pieskaita zaudējumus no zādzībām no transportlīdzekļa, piemēram, elektronikas iekārtas, ja tas ir īpašnieka vai līzinga devēja transportlīdzeklis.⁶⁴

Nobeigumā var secināt, ka KASKO apdrošināšana transportlīdzekļu īpašniekiem ir ļoti noderīga, jo tā sedz sekojošos zaudējumus:

- ko transportlīdzeklī ļaunprātīgi nodarījusi trešā persona;

⁶¹ Graudiņa A. *Apdrošināšanas problēmas un perspektīvas Latvijas lauksaimniecībā*. Prom. darbs Dr. oec. Zin. grāda iegūšanai. Jelgava: LLU, 2007. 49.lpp.

⁶² Baranoff E. *Risk Management and Insurance*. Willey:Leyh Publishing LLC, 2004. p.239

⁶³ Turpat p.239

⁶⁴ Turpat p.257

- dzīvnieku radīti bojājumi transportlīdzeklim;
- transportlīdzeklim avārijas rezultātā nodarīti bojājumi;
- transportlīdzekļa automašīnas apzagšana vai pilnīga zādzība;
- ārējo apstākļu dēļ radušies bojājumi transportlīdzeklim.

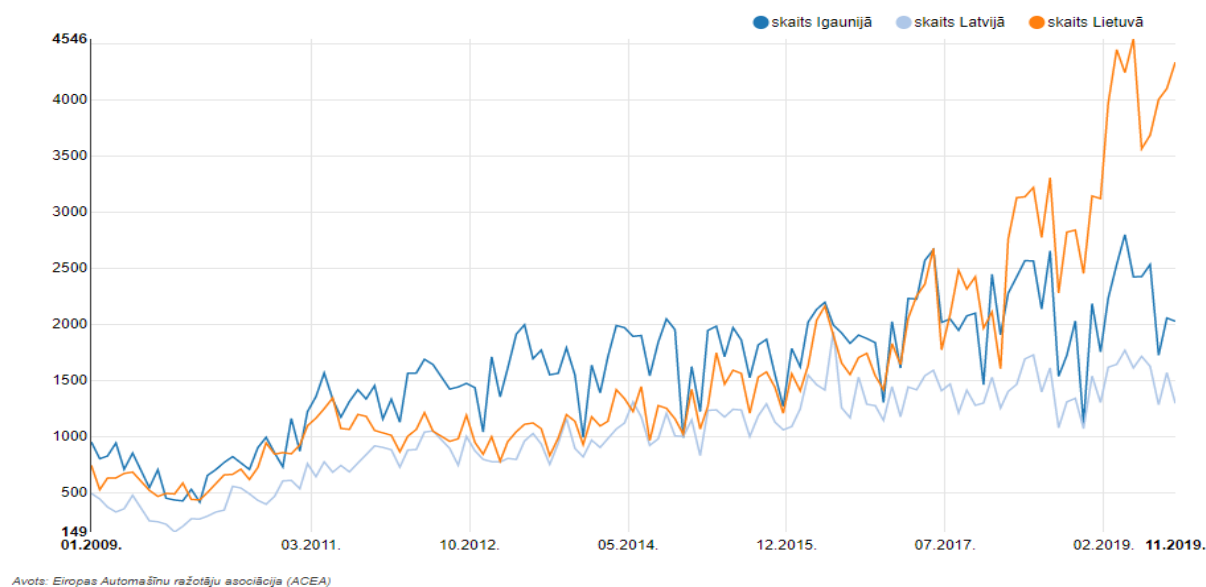
KASKO apdrošināšana ir nozīmīga, jo tā ietver arī dažādas priekšrocības, piemēram, palīdzību uz ceļa.

2. NEDZĪVĪBAS APDROŠINĀŠANAS TIRGUS UN AR KASKO SAISTĪTO RISKU STATISTIKAS ANALĪZE

2.1. Sauszemes transportlīdzekļu tirgus raksturojums un statistikas analīze

Transportlīdzekļu tirgus attīstība ir KASKO apdrošināšanas produkta pamats, tamdēļ nepieciešams veikt ieskatu nozares attīstībā.

Pēc nozares datiem, jaunu vieglo automašīnu pārdošanas Baltijas valstīs un Eiropas Savienībā dinamika bija sekojoša (skat. 2.1.att.):

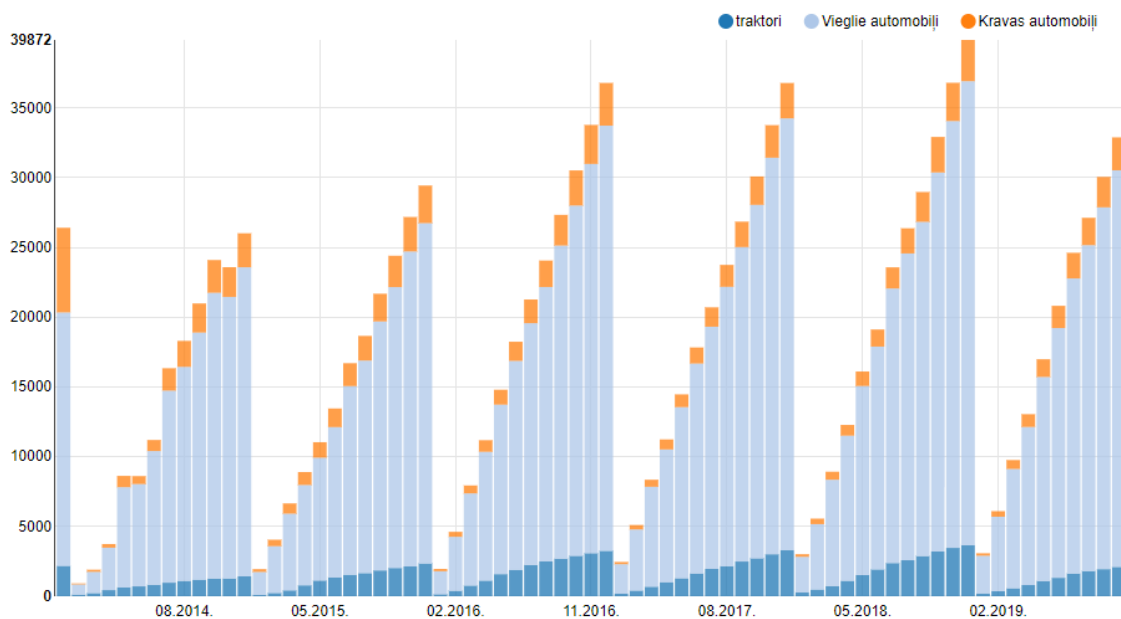
2.1.att. Jaunu vieglo automašīnu pārdošanas Baltijas valstīs un Eiropas Savienībā dinamika.⁶⁵

2019.g. novembrī Latvijā tika pārdotas 1296 jaunās vieglās automašīnas, Lietuvā 4339 un Igaunijā – 2028 automašīnas. 2019.gada sākumā Latvijā tika pārdotas 1540 jaunās vieglās automašīnas, kad Lietuvā 3145 un Igaunijā – 2186. 2018.gada sākumā Latvijā tika pārdotas 1529 jaunās vieglās automašīnas, kad Lietuvā 2111 un Igaunijā – 2447. Savukārt, pieejamie dati par 2017.gada sākumu norāda, ka Latvijā tika pārdotas 1445 jaunās vieglās automašīnas, kad Lietuvā 1829 un Igaunijā – 2026 vieglās automašīnas.

Tādējādi nozares dati norāda uz to, ka Latvijā starp citām Baltijas valstīm apskatītajos periodos pārdotas mazāk vieglās automašīnas.

Pamatojoties uz nozares statistiku, transportlīdzekļu imports Latvijā no gada sākuma, sadalījumā pa mēnešiem un pa auto veidiem, strauji pieaug (skat. 2.2.att.).

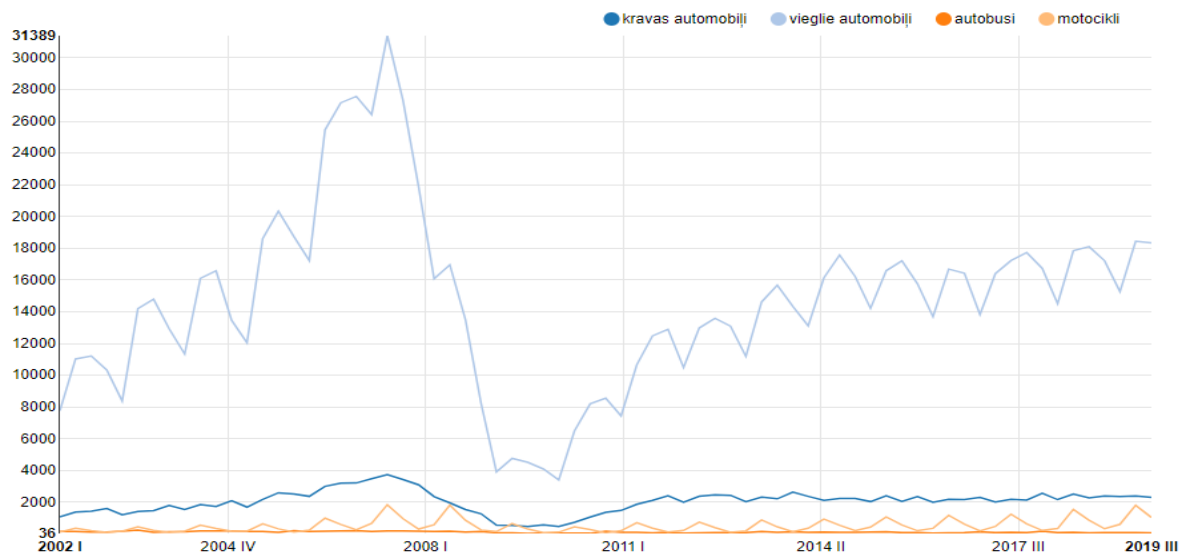
⁶⁵ Jaunu vieglo automašīnu pārdošana Baltijas valstīs un Eiropas Savienībā, LETA biznesa portāls datu bāze, pieejams <http://www.nozare.lv/nozares/auto/figure/bd229140-e4d2-46c4-8861-73bc700bea5b/#69a34e> [skatīts 22.12.2019.]

2.2.att. Satiksmes līdzekļu imports Latvijā no gada sākuma.⁶⁶

Kā var redzēt no nozares apkopotās informācijas 2.2.att. visvairāk importētās ir vieglās automašīnas.

Pamatojoties uz nozares datiem, pirmo reizi reģistrēto transportlīdzekļu skaits redzams nākamajā attēlā (skat. 2.3.att.).

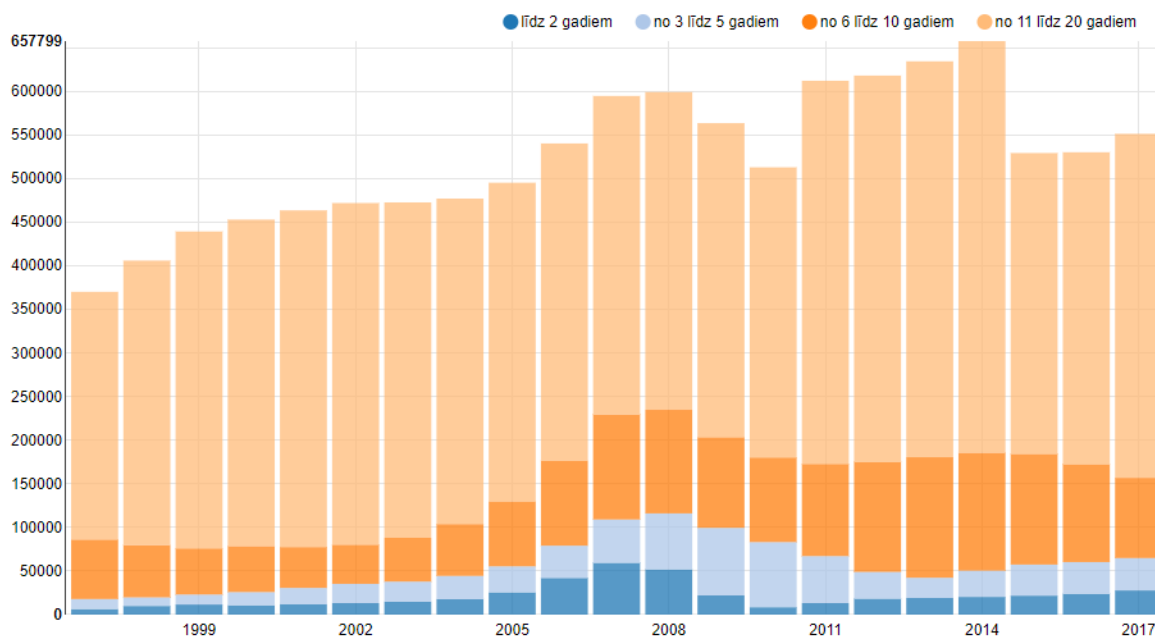
2.3.att. Pirmoreiz reģistrēto automobiļi skaits⁶⁷

⁶⁶ Satiksmes līdzekļu imports Latvijā no gada sākuma, LETA biznesa portāls datu bāze, pieejams <http://www.nozare.lv/nozares/auto/figure/bd229140-e4d2-46c4-8861-73bc700bea5b/#69a34e> [skatīts 22.12.2019.]

⁶⁷ Pirmo reizi reģistrēto automobiļi skaits, LETA biznesa portāls datu bāze, pieejams <http://www.nozare.lv/nozares/auto/figure/bd229140-e4d2-46c4-8861-73bc700bea5b/#69a34e> [skatīts 22.12.2019.]

Kā redzams 2.3. att., jaunu motociklu, autobusu un kravas automašīnu pirkšanas rādītāji ir samērā vienmērīgi, lai gan neliels kritums ir bijis ekonomiskās krīzes laikā. Savukārt jaunu vieglo automašīnu pirkšanas rādītāji ir daudz dinamiskāki – ekonomiskās krīzes laikā manāms straujš kritums, bet pēc tās vienmērīgs kāpums.

Pēc nozares pieejamiem datiem ir iespēja analizēt reģistrēto vieglo automobiļu sadalījumu pēc vecuma gada beigās (skat. 2.4.att.).

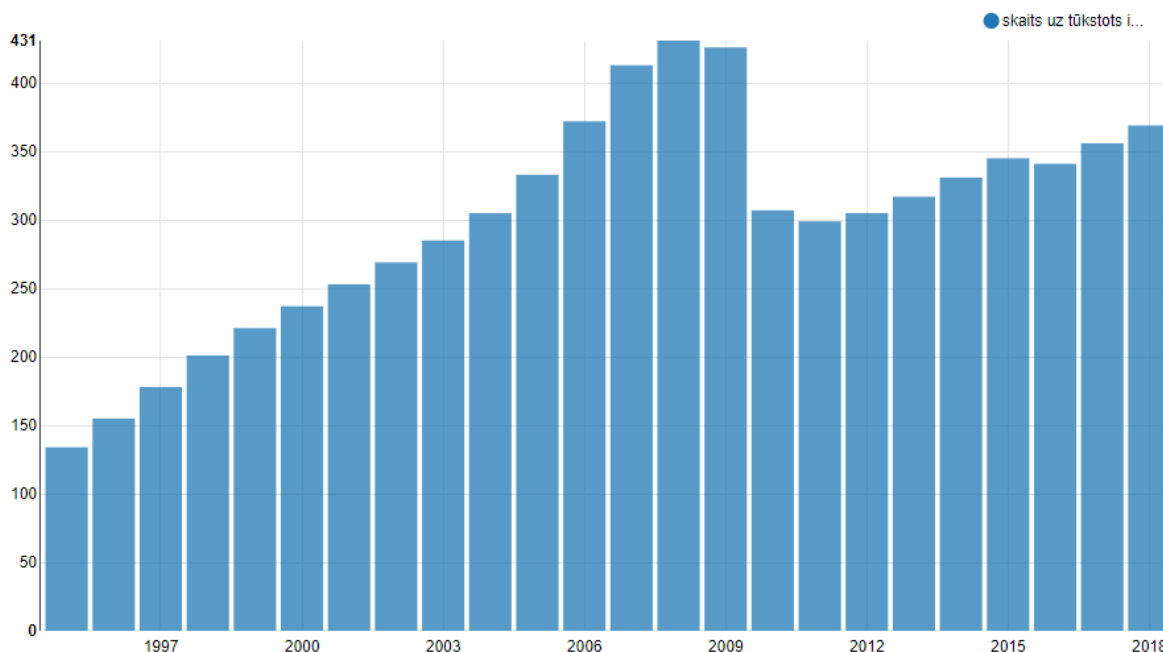

2.4.att. Reģistrēto vieglo automobiļu sadalījums pēc vecuma katra gada beigās⁶⁸

No 2.4. att. redzamiem rādītājiem secināms, ka visvairāk reģistrēto vieglo automobiļu ir vecumā no 11 līdz 20 gadiem citu vecuma sadalījumā. Jaunākie dati par 2018.g. un 2019.g. mājas lapā nozare.lv nav publicēti, tamdēļ nav iespējams veikt analīzi. Lai iegādātos transportlīdzekļa KASKO apdrošināšanu, automašīnas vecumam nevajadzētu būt vairāk kā 20 gadiem. Atsevišķas apdrošināšanas sabiedrības piedāvā KASKO apdrošināšanas polises transportlīdzekļiem nevecākiem par 15 gadiem.

Papildus interesanti ir aplūkot kāds līdz šim bijis vieglo automašīnu skaits uz tūkstoš iedzīvotājiem, kas attiecīgi norāda uz iedzīvotāju labklājību un kas var ietekmēt KASKO apdrošināšanas tarifus (skat. 2.5.att.).

⁶⁸ Reģistrēto vieglo automobiļu sadalījums pēc vecuma gada beigās, LETA biznesa portāls datu bāze, pieejams <http://www.nozare.lv/nozares/auto/figure/bd229140-e4d2-46c4-8861-73bc700bea5b/#69a34e> [skatīts 22.12.2019.]

2.5.att. Vieglo automobiļu skaits uz tūkstoš iedzīvotājiem gada beigās.⁶⁹

Pēc nozares statistikas datiem 2018.gada beigās bija 369 vieglo automobiļu uz tūkstoš iedzīvotājiem. 2017.gada beigās bija 356 vieglo automobiļu uz tūkstoš iedzīvotājiem. 2016.gada beigās bija 341 vieglo automobiļu uz tūkstoš iedzīvotājiem. No 2016.gada līdz 2018.gadam vieglo automobiļu skaits ir palielinājies par 28 automobiļiem uz tūkstoš iedzīvotājiem. Tādējādi var prognozēt, ka vieglo automašīnu tirgus attīstība, t.i., importēto vieglo automašīnu un reģistrēto vieglo automašīnu skaits uz tūkstoš iedzīvotājiem gada beigās palielinājums var ietekmēt arī KASKO apdrošināšanas tirgu.

Kā darba autors ir iepriekš minējis, viens no svarīgiem riskiem, kas tiek ņemts vērā aprēķinot KASKO apdrošināšanas tarifus, ir transportlīdzekļu zagšanas statistika. Ir pieejami dati par vieglo automašīnu zādzību skaitu un atrasto vieglo automašīnu īpatsvaru – lai gan rādītāji nenozīmē, ka viena mēneša ietvaros atrastās vieglās automašīnas ir tās pašas, kas tika nozagtas. Statistiku par 2019.gada janvāri līdz 2019.gada maijam var redzēt sekojošā tabulā (skat. 2.1.tab.).

⁶⁹ Vieglo automobiļu skaits uz tūkstoš iedzīvotājiem gada beigās, LETA biznesa portāls datu bāze, pieejams <http://www.nozare.lv/nozares/auto/figure/c674a534-79c3-4c61-9cba-5a6a42b3ef14/#96a361> [skatīts 22.12.2019.]

Vieglo automašīnu zādzību statistika 2019. gada sākumā.

Mēnesis	Nozagto skaits	Atrasto skaits	Atrasti (%)
Janvāris	37	21	56,8
Februāris	45	26	57,8
Marts	31	14	45,2
Aprīlis	39	20	51,3
Maijs	35	16	45,7
Kopā:	187	97	51,9

Avots: Pēc Iekšlietu Ministrijas Informācijas Centra datiem

Zagtu vieglo automašīnu analīze uzrādīja, ka 2019.gada pirmajos 5 mēnešos tika uzskaitītas 187 zagtas vieglās automašīnas, no kurām atrastas bija 97 automašīnas, kas ir nedaudz vairāk kā puse no nozagtām vieglām automašīnām. Zādzību dinamika parāda to nevienmērību un nav redzama kāda sakarība ar gada tumšāko laiku.

Pētītie statistikas dati par 2018.gadu norāda, ka vecākas zagtas automašīnas bija ar izlaiduma gadu sākot no 2005.g. (skat. 1.piel.).

Pēc pēdējiem Iekšlietu Ministrijas Informācijas centra datiem, laika posmā no 2018.gada janvāra līdz 2018.gada novembrim kopā ir nozagtas 697 vieglās automašīnas, kas ir par 4,3% mazāk nekā 2017.gadā. No tām nozagtas 112 līdz 5 gadiem vecas vieglās automašīnas jeb 16% no kopējā skaita, kas ir par 39,5% mazāk salīdzinot ar to pašu periodu 2017.gadā.

Nozagtas 294 līdz 10 gadus vecas vieglās automašīnas jeb 42% no kopējā skaita, kas ir par 21,8% mazāk salīdzinot ar to pašu periodu 2017.gadā.

Zagtāko vieglo automašīnu markas pēc auto vecuma 0-5g.v. vai 0-10g.v., laika posmā no 2018.gada janvāra līdz 2018.gada novembrim var aplūkot sekojošā tabulā (skat. 2.2.tab.).

2.2.tabula

Zagtāko vieglo automašīnu markas pēc auto vecuma 2018.g. janv.-nov. mēnešos

Zagtākās markas, pēc auto vecuma			
0 - 5 g.v.		0 - 10 g.v.	
BMW	22	BMW	100
TOYOTA	20	AUDI	36
VW	12	TOYOTA	31
SUBARU	9	VW	26
NISSAN	9	LEXUS	16
MERCEDES	9	MERCEDES	13
LEXUS	7	SUBARU	13
HYUNDAI	5	NISSAN	11
VOLVO	3	VOLVO	9
PORSCHE	3	HYUNDAI	7

Avots: Pēc Iekšlietu Ministrijas Informācijas Centra datiem

Pamatojoties uz apkopoto statistiku 2.2.tab. redzams, ka no šī gada nozagtajām vieglajām automašīnām zagstākās markas pēc auto vecuma līdz 5 gadiem ir: BMW, TOYOTA, VW, SUBARU, NISSAN, MERCEDES, LEXUS, HYUNDAI, VOLVO un PORSCHE. No tām vairāk nozagtas bija BMW – 22 auto, TOYOTA – 20 un VW – 12.

Auto vecuma grupā līdz 10 gadiem ir līdzīgas tendences, izņemot marku AUDI, kas nebija vecuma grupā līdz 5 gadiem. Visvairāk tika nozagtas BMW – 100, AUDI – 36 un TOYOTA – 31. Zagšanas gadījumi nav vienādi un apdrošināšanas gadījumiem no tā ir grūti aprēķināt zagšanas fakta iestāšanās varbūtību.

Zagtāko vieglo automašīnu modeļus pēc auto vecuma 0-5g.v. vai 0-10g.v., laika posmā no 2018.gada janvāra līdz 2018.gada novembrim var aplūkot sekojošā tabulā (skat. 2.3.tab.).

2.3.tabula

Zagtāko vieglo automašīnu modeļi pēc auto vecuma 2018.g. janv.-nov. mēnešos

Zagtākie modeļi, pēc auto vecuma			
0 - 5 g.v.		0 - 10 g.v.	
RAV4	10	5-SERIES	25
X4	6	A4	22
PASSAT	6	X5	20
QASHQAI	5	RAV4	15
RX	4	3-SERIES	15
5-SERIES	4	X1	13
AVENSIS	4	X6	12
FORESTER	4	RX	10
GL	4	PASSAT	8
X6	4	Q5	6

Avots: Pēc Iekšlietu Ministrijas Informācijas Centra datiem

Tendence kādus modeļus izvēlas nozagt ir dažāda, ja skatās pēc vieglo automašīnu modeļiem vecuma grupās no 0-5g. un 0-10g. Vecuma grupā no 0-5 g. visvairāk zagto vieglo automašīnu modeļi ir RAV4 – 10 auto, kam seko modeļi X4 un PASSAT – 6 auto no katra modeļa, savukārt vecuma grupā no 0 līdz 10 gadiem zagstākie modeļi ir mainījušies, t.i., zagtāko vieglo automašīnu modeļi ir 5-SERIES – 25, A4 – 22 un X5 – 20.

Pamatojoties uz zādzības un apzagšanas statistiku, konstatētiem automašīnu modeļiem apdrošinātāji var prasīt uzstādīt papildus drošības sistēmas (bezkontakta imobilaizeru). Statistikas uzskaitē ir arī vieglo automašīnu marku un modeļu zagtie spoguļi (skat. 2.4.tab.).

Zagtākie vieglo automašīnu marku un modeļu spoguļi, 2018.g. janv.-nov. mēnešos

Zagtie spoguļi			
Pēc auto markas		Pēc auto modeļiem	
BMW	349	X5	72
AUDI	130	5-SERIES	43
MERCEDES	128	A6	38
LEXUS	89	530	35
VOLVO	50	GRAND CHEROKEE	23
VW	27	RX	21
JEEP	24	Q7	19
PORSCHE	22	A4	17
ŠKODA	13	7-SERIES	16
TOYOTA	12	X6	15

Avots: Pēc Iekšlietu Ministrijas Informācijas Centra datiem

Zagtākie vieglo automašīnu spoguļi skaitliski visvairāk ir markām BMW – 349, AUDI – 130 un MERCEDES – 128 gadījumi. Līdzīgu tendenci var redzēt sadalījumā pēc vieglo automašīnu modeļiem, t.i., visbiežāk spoguļi tika nozagti BMW (X5) – 72, BMW (5-SERIES) – 43 un AUDI (A6) – 38 gadījumi. Te ir redzama nepārprotama tendence zagļiem izvēloties spoguļus pēc konkrētiem vieglo automašīnu modeļiem.

Rakstā „Dienas Bizness” atzīmēts, ka Latvijā kopš 2018.gada auto tirgū ir konstatēta tendence par auto zagļu intereses pieaugumu uz jaunāka izlaiduma automašīnām.⁷⁰ Starp zagtajiem auto bijušas arī tādas luksusa klases mašīnas kā BMW un LEXUS.

Pētot pieejamo informāciju var secināt, ka, izvēloties vieglo automašīnu modeļus, zagļi katru gadu prioritātes maina.

Papildus iepriekš iegūtai informācijai, ir pieejami dati, kas liecina, ka 2011. un 2012.gadā bija atzīta tendence zagt vieglās automašīnas ar nelielu degvielas patēriņu, jo valstī sāka kāpt degvielas cenas un sāka pieaugt pieprasījums pēc ekonomiskās klases automašīnām. Piemēram, pēc BTA ziņām, virs 57% klientu, kas vērsās apdrošināšanas kompānijā pēc apdrošināšanas izmaksas sakarā ar sava auto nozagšanu, bija tieši tādi auto. Zagtākās vieglās automašīnas 2012.gadā bija ar motora tilpumu benzīnam 1,6-2,0 litri un dīzeļdegvielai 2,0 – 2,2 litri.

⁷⁰ Tiko aizvien jaunākas, pieejams http://news.lv/Dienas_Bizness/2018/10/05/tiko-aizvien-jaunakas [skatīts 21.12.2019.]

Zagtākās vieglo automašīnu markas 2011.gadā, pēc BTA datiem, bija TOYOTA (īpaši modelis AVANSIS), bet 2012.gadā VW (modeļi GOLF un PASSAT, kā arī aprīkots ar dīzeļdzinēju – TOURAN).⁷¹

Apdrošināšanas sabiedrības Gjensidige Latvija izplatītā informācija liecina, ka vairākus gadus zagļi visvairāk bija iecienījuši viņu klientu VW markas automašīnas, kā arī AUDI un BMW.⁷²

Pēc pieejamās informācijas var secināt, ka vieglo automašīnu pirkumu pieprasījums atkarīgs no ārējiem faktoriem un ekonomiskās situācijas, kas savukārt ietekmē arī auto zagšanas tendences.

Eksperti atzīst – mūsdienu zagļi ir izstrādājuši tehnoloģijas, ar kuru palīdzību attālināti nolasīt auto drošības sistēmas kodus, ļaujot automašīnas nozagt. Līdz ar to, daudzi auto īpašnieki – aptuveni puse no apdrošināšanas kompāniju klientiem, papildu pret aizdzīšanas iekārtām izvēlas veikt arī pilno auto marķēšanu, bet daļa veic tikai sānskata spoguļu marķēšanu, citi domā par papildu drošības sistēmu, piemēram, pret nolaupīšanas imobilaizeru vai slepeno pogas uzstādīšanu.⁷³

BALTA eksperta skatījumā „būtiski nozari 2017.gadā satricināja izmaiņas atlīdzību tendencēs, tostarp atlīdzību izmaksu pieaugums. KASKO apdrošināšanā atlīdzību izmaksu palielinājumu vistiešāk ietekmēja jaunākās paaudzes automašīnu zādzību skaita pieaugums un remonta izmaksu pieaugums, kas saistīts ar darba algu un auto rezerves daļu inflāciju. Salīdzinoši – ja kopējais sadursmju skaits pērn attiecībā pret iepriekšējo gadu palielinājās par 10%, tad zaudējumu summas izmaksas pieauga trīs reizes, sasniedzot 33% atzīmi. Korekcijas nozarē ieviesa arī zādzību tendences: ievērojami pieauga zādzību skaits spēkratiem, kas aprīkoti ar bezkontakta iedarbināšanas sistēmu Keyless Go – 2017. gada 11 mēnešos tika nozagti 82 šādi auto, radot BALTA zaudējumus 1,3 miljonu eiro apmērā (salīdzinoši – 2016.gada attiecīgajā periodā tika nozagti 37 auto, radot 0,5 miljonu eiro zaudējumus). Šī situācija aktualizēja jautājumu par efektīviem pret aizdzīšanas risinājumiem riska grupas segmenta auto.”⁷⁴

Pētījuma procesā tika konstatēts, ka nevienā teorētiskajā vai zinātniskajā literatūrā nav precīzi noteikts kādā veidā apdrošinātāji nosaka un aprēķina dažādus riskus, saistībā ar KASKO apdrošināšanu.

⁷¹ Преступники выбирают экономкласс, pieejams http://news.lv/Biznes_i_Baltija/2012/05/17/prestupniki-vybirayut-ekonomklass [skatīts 21.12.2019.]

⁷² Tiko aizvien jaunākas, pieejams http://news.lv/Dienas_Bizness/2018/10/05/tiko-aizvien-jaunakas [skatīts 21.12.2019.]

⁷³ Turpat

⁷⁴ Apdrošināšanas nozare uzņem apgriezienus, pieejams http://news.lv/Dienas_Bizness/2018/01/15/apdrosinasanas-nozare-uznem-apgriezienus [skatīts 22.12.2019.]

„Apdrošinātāji pievērš lielu uzmanību automašīnu zādzību intensitātei un tendencēm, kā arī tiek izvērtēta iespējamā zagļu interese par attiecīgajām automašīnu markām. Tas nepieciešams tādēļ, lai noteiktu apdrošināšanas prēmijas apmēru. Uz jautājumu, vai visvairāk zagtajām automašīnām ir augstākas apdrošināšanas (KASKO) cenas, apdrošinātāji norāda, ka daļēji tā ir, – aprēķinot polises prēmiju, tiek ņemts vērā arī izmaksāto atlīdzību apmērs”.⁷⁵

Sauszemes transportlīdzekļu tirgus attīstība ir KASKO apdrošināšanas produkta pamats, tādēļ to pētot tika konstatēts importēto reģistrēto vieglo automašīnu skaits un reģistrēto vieglo automašīnu skaita uz tūkstošs iedzīvotājiem gada beigās palielinājums. Šī iemesla dēļ tika pētīta zagto automašīnu statistika, kas ir KASKO apdrošināšanas svarīga sastāvdaļa.

2.2. Nedzīvības apdrošināšanas tirgus statistikas analīze

Apdrošināšanas kompānijas nodarbojas ar apdrošināšanas pakalpojumu sniegšanu, ar to pildot dažādas funkcijas, kas savstarpēji atrodas mijiedarbībā. Apdrošināšanas kompānijas iedalās:

- komercsabiedrībās kā A/S forma;
- ārvalstu filiālēs.⁷⁶

Pamatojoties uz Finanšu un kapitāla tirgus komisijas statistiku, ir pieejami sekojošie nedzīvības apdrošināšanas darbību raksturojošie statistikas dati (skat. 2.5.tab.).

2.5.tabula

Dzīvības un nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību skaita analīze 2018-2019.g.⁷⁷

Pozīcijas nosaukums	2018.g. 2 ceturkšņos	2018.g. 3 ceturkšņos	2018.g. 4 ceturkšņos	2019.g. 1 ceturksnī	2019.g. 2 ceturkšņos
Apdrošināšanas sabiedrību skaits	6	6	6	6	6
Nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību skaits	4	4	4	4	4
Ārvalstu apdrošināšanas sabiedrību filiāļu skaits	11	11	11	12	12
Nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību filiāļu skaits	7	7	7	8	8
Zviedrijas	1	1	1	2	2
Igaunijas	4	4	4	4	4
Lietuvas	2	2	2	2	2

Avots: FKTK

FKTK statistika norāda uz to, ka Latvijas tirgū ir nemainīgs nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību skaits, proti – 4. Latvijas teritorijā darbošos ārvalstu apdrošināšanas sabiedrību filiāļu un nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību filiāļu skaits no 7 2018.gadā ir palielinājies līdz

⁷⁵ Apdrošināšanas nozare uzņem apgriezienus, pieejams

http://news.lv/Dienas_Bizness/2018/01/15/apdrosinasanas-nozare-uznem-apgriezienus [skatīts 22.12.2019.]

⁷⁶ Alfejeva J. *Apdrošināšanas tiesības. Monogrāfija*. Rīga, Augstskola “Turība”, 2017. 140.lpp.

⁷⁷ FKTK datu bāze, pieejams <https://www.fktk.lv/statistika/apdrosinasana/> [skatīts 16.12.2019.]

8 2019.gadā. Lielākais ārvalstu apdrošināšanas filiāļu skaits Latvijā ir ienācis no Igaunijas – 4 filiāles. No Lietuvas Latvijas teritorijā darbojas 2 filiāles, bet Zviedriju pārstāv tikai 1 filiāle.

Pēc FKTK datiem, 2019. gada 30. jūnijā pēc nosaukuma darbojošos nedzīvības apdrošināšanas kompānijas un dalībvalstu nedzīvības apdrošinātāju filiāles:

- Apdrošināšanas akciju sabiedrība "BALTA" (Polija);
- "Baltijas Apdrošināšanas Nams" apdrošināšanas akciju sabiedrība;
- Balcia Insurance SE;
- AAS "BTA Baltic Insurance Company" (Austrija);⁷⁸
- Swedbank P&C Insurance SE Latvijas filiāle (Igaunija);
- If P&C Insurance AS Latvijas filiāle (Igaunija);
- Seesam Insurance AS Latvijas filiāle (Igaunija);
- Akcine draudimo bendrove "Gjensidige" Latvijas filiāle (Lietuva);
- ERGO Insurance SE Latvijas filiāle (Igaunija);
- If P&C Insurance Ltd (Publ) Latvijas filiāle (Zviedrija);
- Compensa Vienna Insurance Group ADB Latvijas filiāle (Lietuva);
- Telia Forsakring AB filiāle Latvijā (Zviedrija).⁷⁹

Apdrošināšanas sabiedrības, kuras piedāvā nedzīvības apdrošināšanu, ir ar lielu pieredzi tirgū, tāpēc šīs kompānijas var uzskatīt par sīvākajiem BAN konkurentiem (skat. 2.6.tab.).

2.6.tabula

Latvijas vadošo apdrošināšanas sabiedrību dibināšanas gads

Apdrošināšanas kompānija	Dibināšanas gads	Licenču skaits
BALTA	1992.gads	18
Baltijas Apdrošināšanas Nams	2000.gads	16
Baltikums	1998.gads	18
BTA Insurance Company SE	1993.gads	18
ERGO	1993.gads	17
Gjensidige Baltic	1994.gads	17
Seesam Insurance AS	2000.gads	14

Avots: Autora pētījums, 2019

No BAN konkurentiem lielākā pieredze darba tirgū ir kompānijai BALTA, kura dibināta 1992.gadā. Pieredzes ziņā neatpaliek arī BTA un ERGO ar dibināšanas gadu 1993.

⁷⁸ FKTK datu bāze, pieejams <https://www.fktk.lv/statistika/apdrosinasana/ceturksna-parskati/> [skatīts 18.12.2019.]

⁷⁹ Turpat

Skatoties darbības aktivitātes pēc interneta vietnē firmas.lv ievietotiem datiem, redzami apdrošināšanas sabiedrību rādītāji par 2018.gadu – neto apgrozījums (tūkst. EUR), apgrozījuma izmaiņas pret 2017.gadu (procenti), peļņa (tūkst. EUR), rentabilitāte un darbinieku skaits. Pēc autora domām ir iespējams salīdzināt lielākos uzņēmumus pēc apgrozījuma ar BAN rādītājiem (skat. 2.7.tab.).

Peļņas lejupslīde 2018.gadā bija tikai vienam BAN konkurentam – Balcia Insurance, kas strādāja ar zaudējumiem (- 4 575 EUR). Ir zināms, ka Balcia Insurance nestrādā Latvijas vai pat Baltijas tirgū, sabiedrība darbojas ar citām Eiropas valstīm, tāpēc, lai gan šī sabiedrība ir norādīta kopējos rezultātos, tās ienākumi nav saistīti ar Latvijas apdrošināšanas tirgu vai tā tendencēm.

2.7.tabula

Apdrošināšanas sabiedrību darbības rādītāji par 2018 gadu pret 2017 gadu ⁸⁰

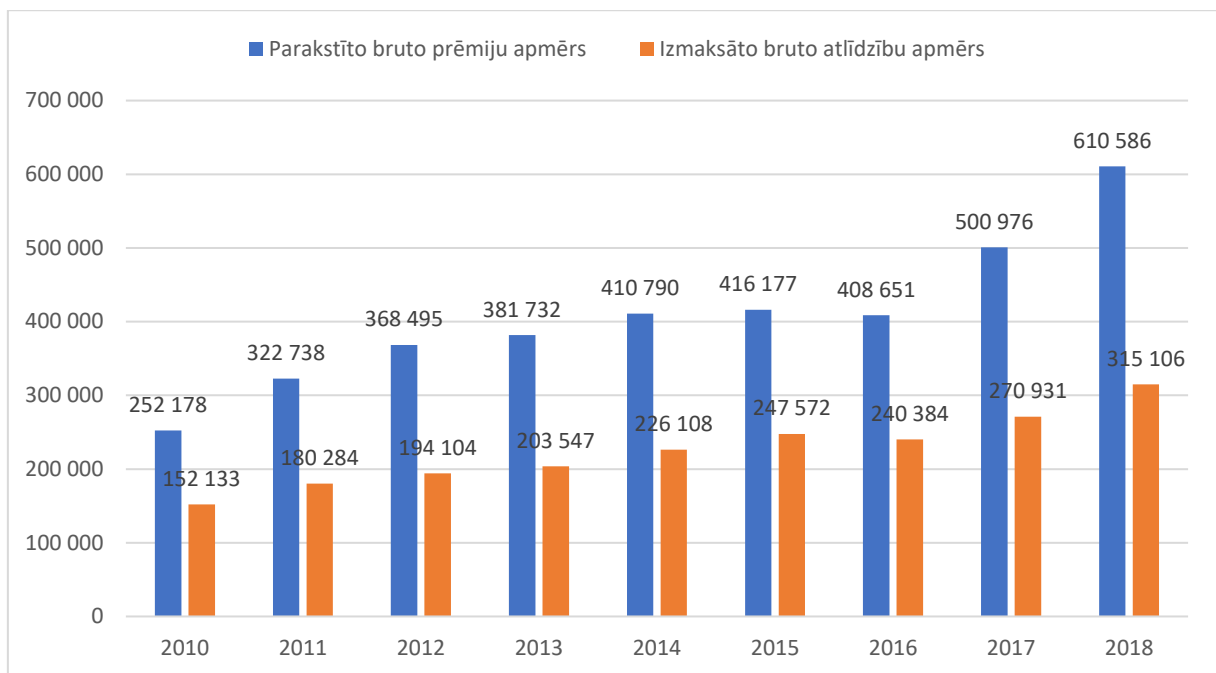
Nosaukums	2018.g. neto apgrozījums, tūkst. EUR	Apgrozījuma izmaiņas pret 2017.g., %	2018.g. peļņa, tūkst. EUR	Rentabilitāte, %	Darbinieku skaits
BTA Baltic Insurance Company, AAS	207 192	27.13	9 152	4.42	1184
Balcia Insurance, SE	105 000	8.25	-4 575	-4.36	149
BALTA, AAS	104 722	17.77	7 778	7.43	569
Baltijas Apdrošināšanas Nams, AAS	18 968	14.47	253	1.33	90

Avots: firmas.lv

Darbojoties apdrošināšanas tirgū, augstākus rezultātus ir sasniegusi kompānija BTA ar lielāko apgrozījumu 2018.g. - 207 192 tūkst. EUR. Pēc autora domām, iemesls bija 2017. gada nogalē BTA un InterRisk reorganizācija, kurā BTA pārņēma sabiedrību InterRisk. Pētāmā kompānija BAN pēc rezultātiem ir sliktākā pozīcijā (skat. 2.7.tab.).

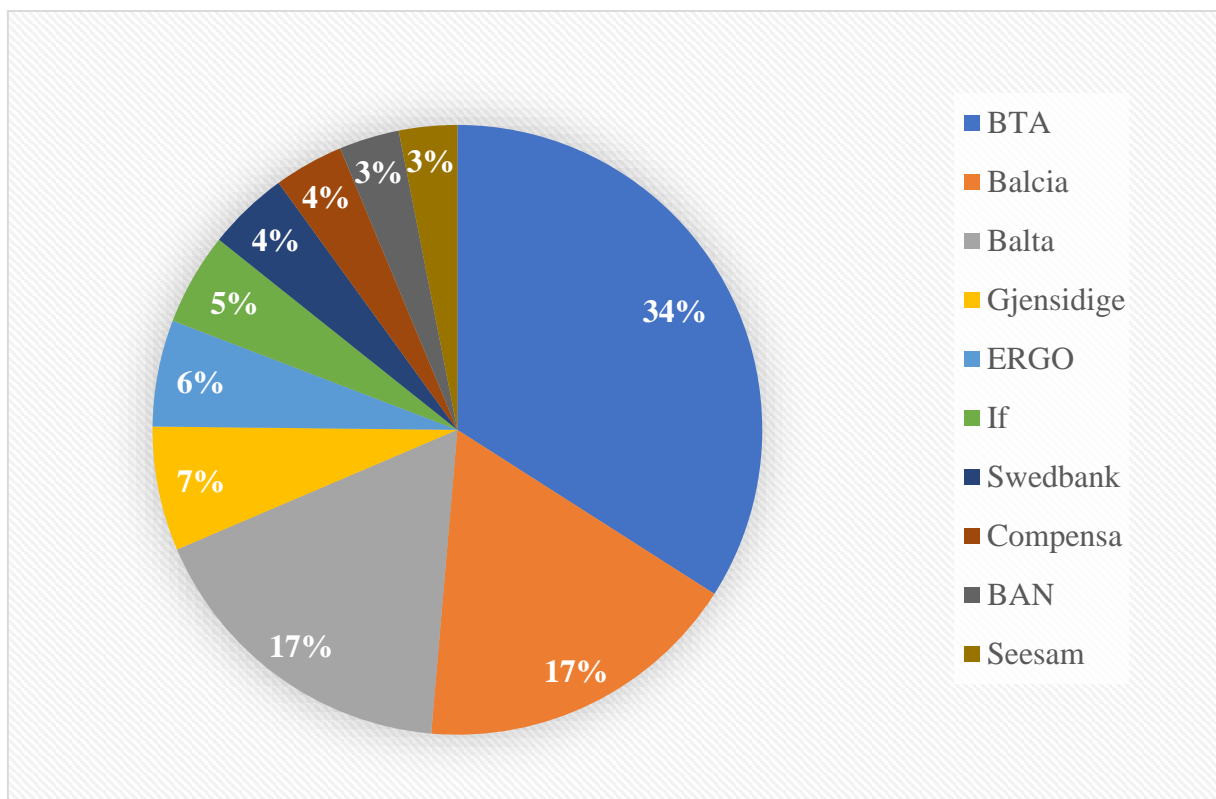
Pētot kopējo Latvijas nedzīvības apdrošināšanas kompāniju tirgus situāciju laika periodā no 2010.gada līdz 2018.gadam, var secināt, ka ir audzis gan apdrošināšanas prēmiju, gan izmaksāto atlīdzību apjoms (skat. 2.6.att.). Pēc autora pieejamās informācijas, atlīdzību apjoms palielinājies, jo transportlīdzekļu remonta izmaksas ir palielinājušās – gan darba izmaksas, gan auto detaļu cenas, jo transportlīdzekļu tehnoloģijas paliek arvien sarežģītākas.

⁸⁰ TOP 25 - lielākie uzņēmumi pēc 2018. gada apgrozījuma, pieejams <https://www.firmas.lv/lbgpp/2019/raksti/apdroinasana> [skatīts 21.12.2019.]

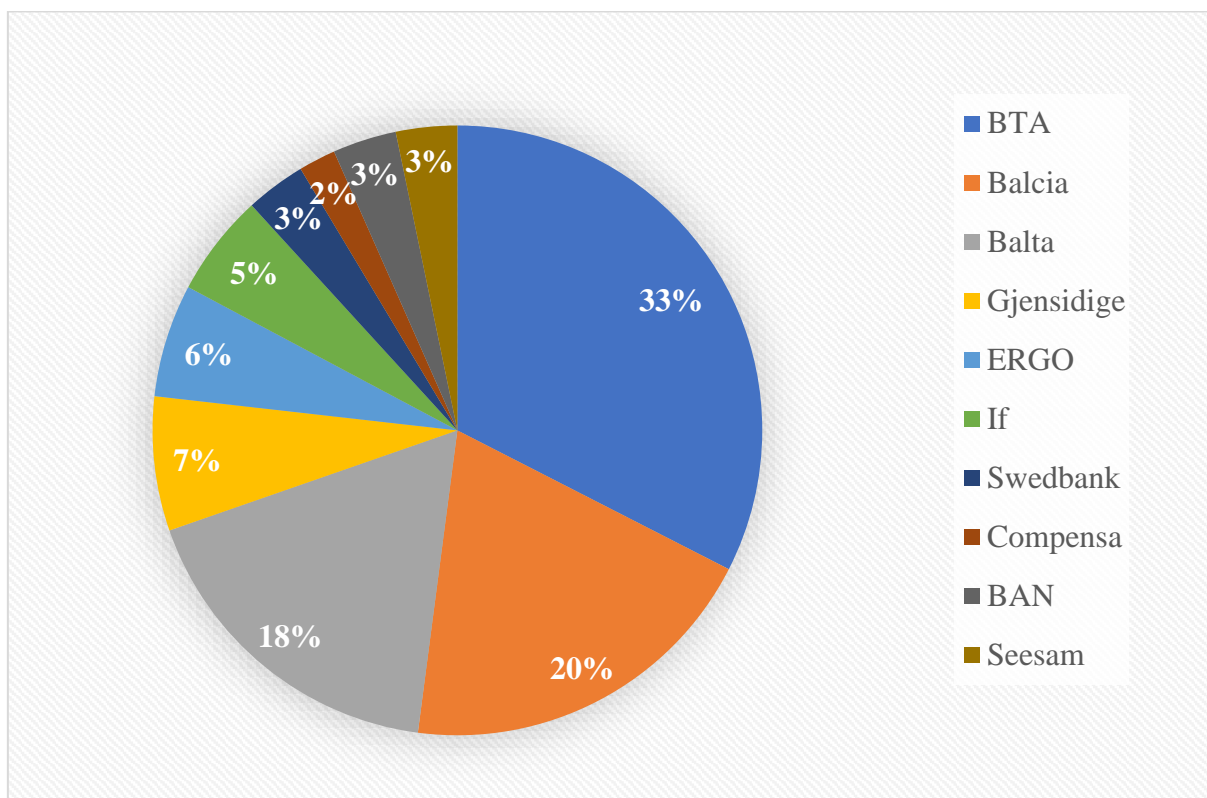
2.6. att. Parakstīto prēmiju un izmaksāto atlīdzību apmērs bruto (tūkst. EUR) (Avots:FKTK)

Pamatojoties uz apdrošināšanu pārdošanas rezultātiem, ir iespējams redzēt Latvijas nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību tirgus daļu. Piemēram, 2018.g. sabiedrības BTA, Balcia un Balta pārņēma lielāko tirgus daļu (skat. 2.7.att.).

2.7. att. Latvijas nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību pārdošanas rezultāti 2018.g. (Avots: FKTK)

Tāda pati situācija (ar minimālām izmaiņām) bija arī 2017.g. laikā (skat. 2.8.att.).

2.8. att. Latvijas nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību pārdošanas rezultāti 2017.g. (Avots: FKTK)

Kā redzams abos attēlos, 2017. un 2018.gadā BAN tirgus daļa ir viena no mazākajām Latvijā, ņemot vērā nedzīvības apdrošināšanas pārdošanas rezultātus.

Papildus ir iespējams redzēt fizisku personu un juridisku personu noslēgto nedzīvības apdrošināšanas polišu rādītājus 2018.gadā un 2019.gada pirmajā pusē, pamatojoties uz FKTK apkopotiem datiem (skat. 2.8.tab.).

2.8.tabula

Parakstītās bruto prēmijas un izmaksātās bruto atlīdzības 2018.-2019.gadā tūkst. EUR ⁸¹

Pozīcijas nosaukums	2018. g. 2 ceturkšņos	2018. g. 3 ceturkšņos	2018. g. 4 ceturkšņos	2019. g. 1 ceturksnī	2019. g. 2 ceturkšņos
Parakstīto bruto prēmiju apmērs	233,148	338,904	438,798	120,594	227,616
Izmaksātās bruto atlīdzības	114,729	170,862	229,300	69,238	166,972
Sadalījumā pa līgumu veidiem					
Ar juridiskām personām noslēgtie līgumi					
Parakstītās bruto prēmijas	136,642	192,146	243,943	77,715	137,729
Izmaksātās bruto atlīdzības	66,804	100,681	135,372	45,880	121,047
Ar fiziskām personām noslēgtie līgumi					
Parakstītās bruto prēmijas	96,506	146,758	194,855	42,878	89,888
Izmaksātās bruto atlīdzības	47,925	70,181	93,928	23,358	45,926

Avots: FKTK dati

⁸¹ FKTK datu bāze, pieejams <https://www.fktk.lv/statistika/apdrosinasana/ceturksna-parskati/> [skatīts 18.12.2019.]

Parakstīto nedzīvības apdrošināšanu bruto prēmiju apmērs 2019.gada pirmajos 2 ceturkšņos, salīdzinot ar 2018.gada pirmajiem 2 ceturkšņiem, ir samazinājies par 5 532 tūkst. EUR. Savukārt izmaksāto nedzīvības apdrošināšanu bruto atlīdzību apmērs 2019.gada pirmajos 2 ceturkšņos, salīdzinot ar 2018. gada pirmajiem 2 ceturkšņiem palielinājās par 52 243 tūkst. EUR.

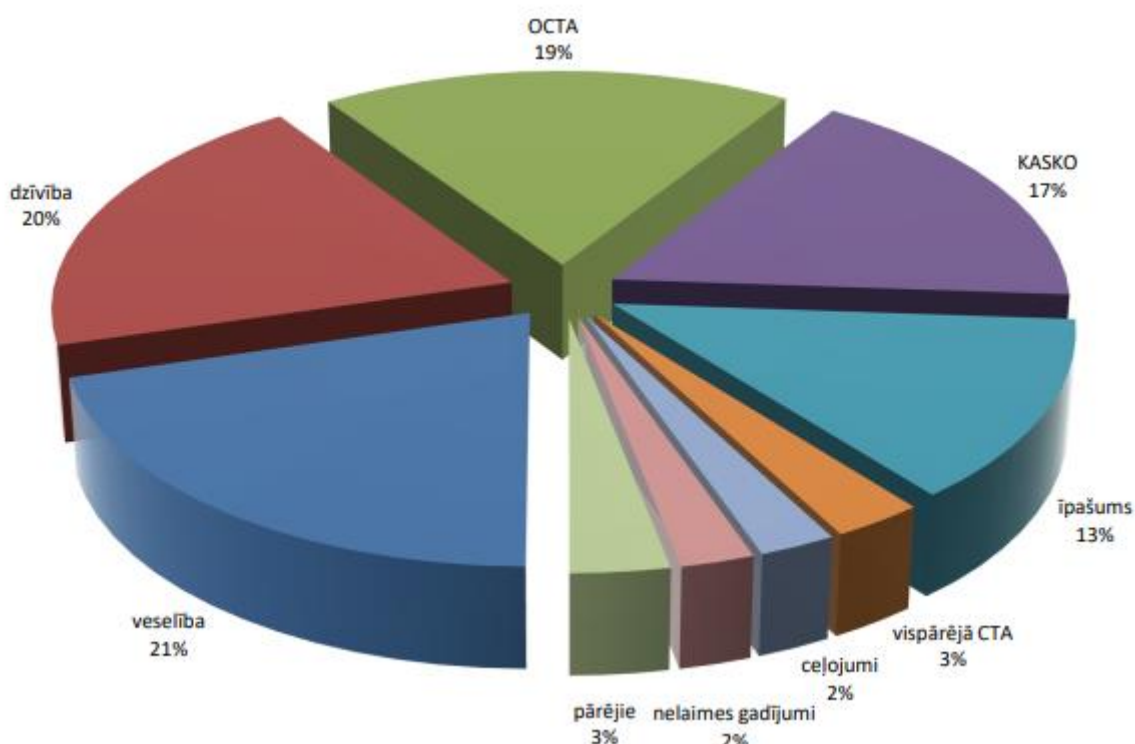
Ar juridiskām personām noslēgto nedzīvības apdrošināšanu apjoms palielinājās, 2019.gada pirmajos 2 ceturkšņos, salīdzinot ar 2018. gada pirmajiem 2 ceturkšņiem, to skaitā:

- parakstītās bruto prēmijas par 1 087 tūkst. EUR;
- izmaksātās bruto atlīdzības par 54 243 tūkst. EUR.

Savukārt, ar fiziskām personām noslēgto līgumu apjoma rādītāji samazinājās:

- parakstītās bruto prēmijas par 6 618 tūkst. EUR;
- izmaksātās bruto atlīdzības par 1 999 tūkst. EUR.

LAA publicētie dati dod ieskatu par KASKO apdrošināšanas produkta daļu tirgū 2019.g. pirmajā pusē, salīdzinot ar citiem apdrošināšanas veidiem (skat. 2.9.att.).

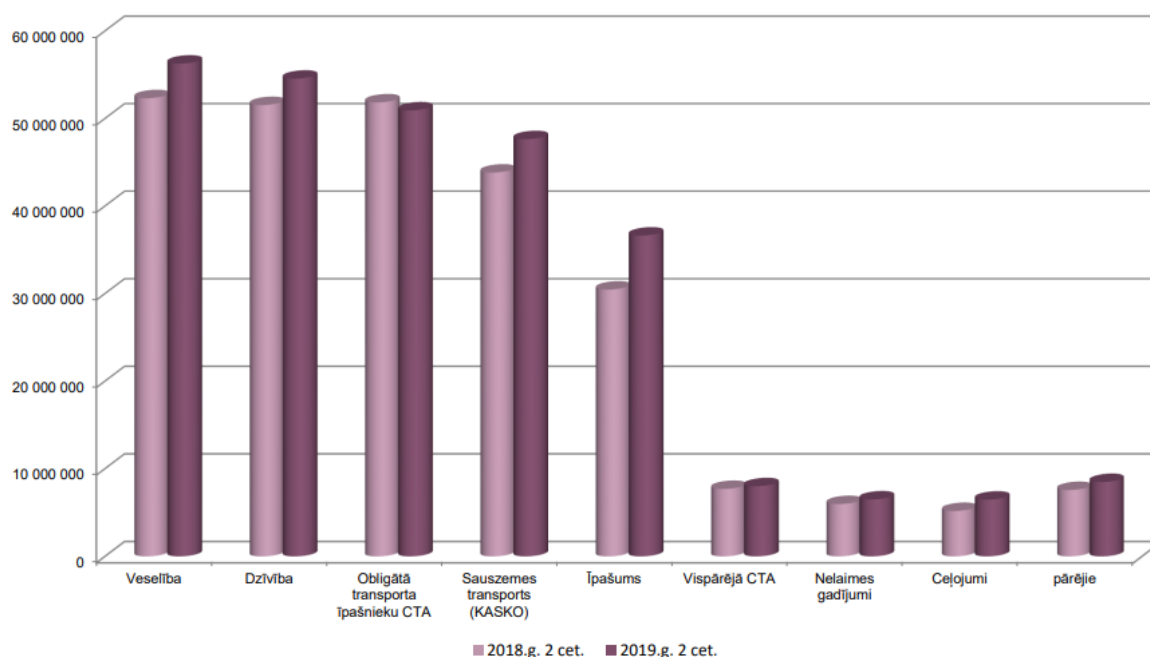

2.9.att. KASKO produkta tirgus daļa pret citiem apdrošināšanas produktiem.⁸²

⁸² Apdrošināšanas tirgus 2019. gada 2 ceturkšņos, LAA, pieejams https://www.laa.lv/wp-content/uploads/2019/09/Apdr_veidi_2cet2019_LV-un-arzemes.pdf [skatīts 22.12.2019.]

Kā redzams 2.9.att., KASKO apdrošināšanas produkts tirgū 2019.g. pirmajā pusē sastāda 17% un tas ir 4. pieprasītākais apdrošināšanas produkts tirgū, salīdzinot ar citiem apdrošināšanas produktiem.

KASKO apdrošināšanas produkts atrodas starp pieprasītākajiem apdrošināšanas veidiem Latvijā arī 2018.g. pirmajā pusē. Salīdzinājumu pēc parakstīto prēmiju apjoma 2018.g. pirmajā pusē un 2019.g. pirmajā pusē var redzēt zemāk (skat. 2.10.att.).

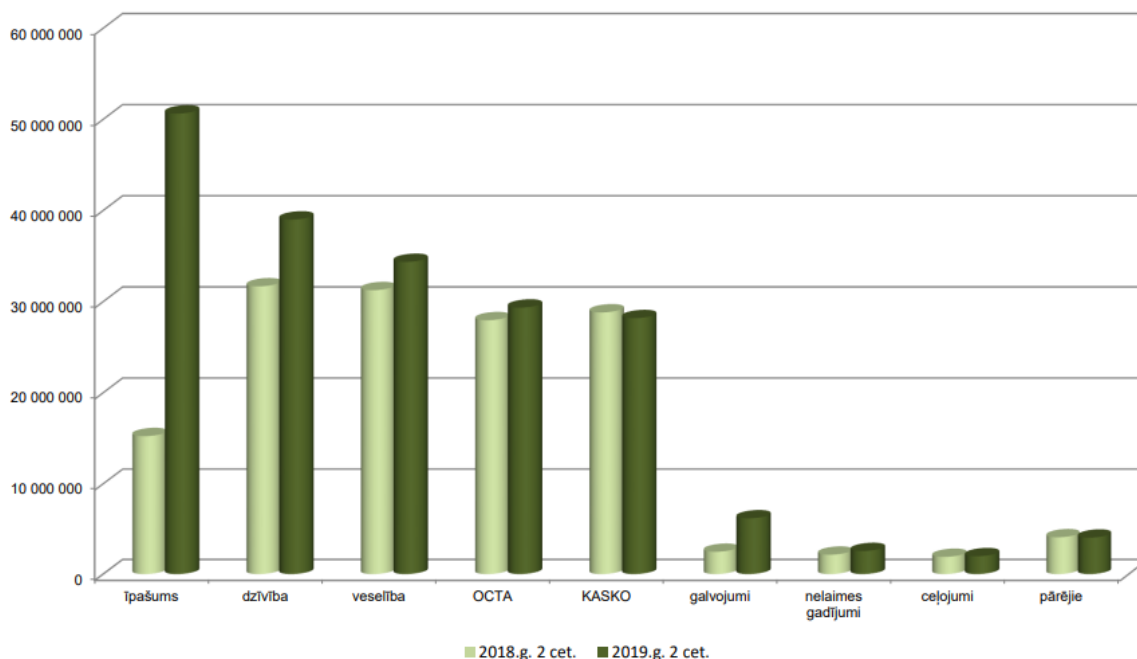

2.10.att. KASKO produkts pēc parakstītajām prēmijām 2018. un 2019. gada 2. cet., EUR⁸³

Līdzīga situācija ir arī ja salīdzina apdrošināšanas produktus pēc izmaksāto atlīdzību apjoma 2018.g. pirmajā pusē un 2019.g. pirmajā pusē (skat. 2.11.att.). Šeit gan jāatzīmē, ka straujš izmaksu pieaugums manāms 2019.g. pirmajā pusē īpašuma apdrošināšanas produktam – tas saistīts ar negadījumu 2018.g. augustā, kad ugunsgrēkā tika pilnībā iznīcināta SIA “Mikrotīkls” noliktava Maskavas ielā, Rīgā. Apdrošināšanas sabiedrība BALTA, pie kā bija noslēgta īpašuma apdrošināšanas polise, cietušajam uzņēmumam izmaksāja atlīdzību 36,9 milj. EUR apmērā, kas ir vēsturiski lielākā atlīdzība Baltijas apdrošinātājiem.⁸⁴

⁸³ Kasko produkts starp pieprasītāko apdrošināšanas veidu salīdzinājums pēc parakstītajām prēmijām tikai Latvijā 2018. un 2019. gada 2. cet., EUR, LAA, pieejams https://www.laa.lv/wp-content/uploads/2019/09/Apdr_veidi_2cet2019_LV-un-arzemes.pdf [skatīts 23.12.2019.]

⁸⁴ Vēsturiski lielākā atlīdzība Baltijas apdrošinātājiem – BALTA izmaksā atlīdzību 36,9 miljonu eiro apmērā, pieejams <https://www.balta.lv/lv/jaunumi/vesturiski-lielaka-atlidz%C4%ABba-baltijas-apdrosinatajiem-balta-izmaksa-atl%C4%ABdz%C4%ABbu-369-miljonu-apmera> [skatīts 23.12.2019.]

2.11.att. Izmaksāto atlīdzību salīdzinājums Latvijā 2018. un 2019. gada 2 cet., EUR ⁸⁵

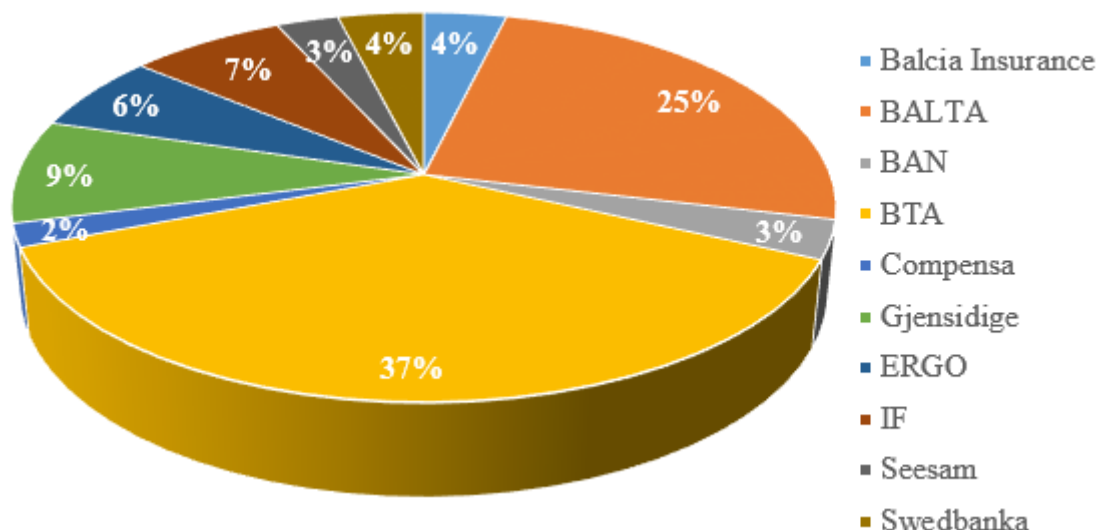
Nozares eksperti norāda uz perspektīvām 2020. gadā, tie prognozē turpmāku izaugsmi, jo attīstoties tehnikai, tiks pilnveidotas informācijas sistēmas, informācijas apmaiņa, kā arī attālumu un citu pakalpojumu saraksts, kuru mērķis ir uzlabot klientu ērtības.⁸⁶

Iedzīvotāju attieksme pret apdrošināšanas jautājumiem parāda, ka, uzlabojoties kopējai ekonomiskajai situācijai valstī, cilvēki ilgtermiņā sāk domāt par savu finansiālo stabilitāti – attiecīgi pieaug interese par KASKO apdrošināšanu.

Ņemot vērā pārdošanas rezultātus, darba autoram ir iespēja novērtēt tieši KASKO produkta tirgus daļu sadalījumu pa apdrošināšanas sabiedrībām 2017.gada laikā (skat. 2.12.att.)

⁸⁵ Izmaksāto atlīdzību salīdzinājums pieprasītākajos apdrošināšanas veidos tikai Latvijā 2018. un 2019. gada 2 cet., EUR, LAA, pieejams https://www.laa.lv/wp-content/uploads/2019/09/Apdr_veidi_2cet2019_LV-un-arzemes.pdf [skatīts 23.12.2019.]

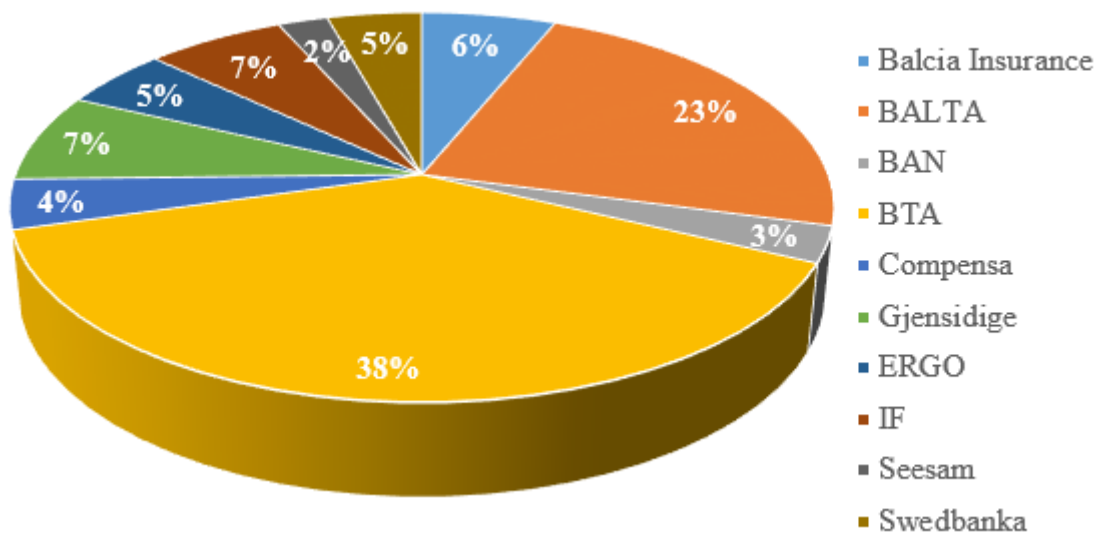
⁸⁶ Застраховаться, чтобы не бояться, pieejams <http://news.lv/Liesma/2019/12/11/iszinas> [skatīts 22.12.2019.]

2.12.att. KASKO tirgus daļu sadalījums pa apdrošināšanas sabiedrībām 2017.g. (Avots: FKTK)

2017.gada laikā BAN pārdošanas rezultāti bija vien 3%, salīdzinot ar kopējiem KASKO pārdošanas rezultātiem starp apdrošināšanas sabiedrībām.

Līdzīgi ir iespējams novērtēt 2018.gada rezultātus pēc KASKO pārdošanas apjoma. (skat. 2.13.att.)

2.13.att. KASKO tirgus daļu sadalījums pa apdrošināšanas sabiedrībām 2018.g. (Avots: FKTK)

Kā var novērtēt 2.13. attēlā, KASKO pārdošanas rezultāti BAN, salīdzinot ar kopējiem KASKO pārdošanas rezultātiem starp apdrošināšanas sabiedrībām, nav mainījušies un vēl aizvien bija 3% no kopējā KASKO produkta tirgus, salīdzinot ar 2017.gada rezultātiem.

2.3. Apdrošināšanas sabiedrību KASKO produkta piedāvājumu salīdzinājums

Pētot KASKO apdrošināšanas produktu, ko piedāvā dažādas apdrošināšanas sabiedrības, jāatzīmē, ka par pamatu tiek ņemta apdrošināmā objekta faktiskā vērtība, ko nosaka sekojoši:

- “balstoties uz dokumentiem, kas apliecina objektu vērtību;
- ar neatkarīgā eksperta palīdzību;
- izmantojot speciālos katalogus;
- vadoties pēc apdrošinātāja izstrādātajām metodēm”.⁸⁷

Tika salīdzināti tādu apdrošināšanas sabiedrību kā Balta, BTA, Gjensidige, Ergo, BAN, SEESAM, Compensa un IF apdrošināšanas piedāvājumi KASKO produktam dažādiem transportlīdzekļiem. Šie apdrošināšanas piedāvājumi nav pieejami minēto kompāniju mājas lapās. Sekojoši piemēri tika izmantoti, lai pētītu KASKO apdrošināšanas produkta piedāvājumus no dažādām apdrošināšanas sabiedrībām:

1. Motocikls;
2. Vieglā automašīna – privātām vajadzībām;
3. Vieglā automašīna – privātām vajadzībām ar papildus drošības sistēmu;
4. Vieglā automašīna – taksometrs;
5. Vieglā automašīna – nomas auto;
6. Kravas automašīna.

Tika pētīti dažādi segmenti, ko piedāvā apdrošināšanas sabiedrības.

Pirmajā piemērā rezultāti uzrādīja, ka viena motocikla markas HONDA modelim XL 125 V apdrošinātāji Latvijā piedāvā dažādus KASKO apdrošināšanas nosacījumus, savukārt dažas sabiedrības (Seesam, Compensa un BAN) nepiedāvā šādu apdrošināšanu, bet izņēmuma kārtā esošiem klientiem var piedāvāt (skat. 2.14.att.).

⁸⁷ Graudiņa A. *Apdrošināšanas problēmas un perspektīvas Latvijas lauksaimniecībā*. Prom. darbs Dr. oec. Zin. grāda iegūšanai. Jelgava: LLU, 2007. 49.lpp.

T/L REĢ. NR.
T/L REĢ. APLIECĪBAS NR.

T/L MARKA HONDA
T/L MODELIS XL 125V

Apdrošināšanas sabiedrība								
	Balta	BTA	Ergo	Seesam	Compensa	BAN	Gjensidige	IF
Apdrošinājuma summa EUR	Tirgus vērtība ieskaitot PVN	Tirgus vērtība ieskaitot PVN	2 500 €	2 500 €	2 500 €	2 500 €	Tirgus vērtība ieskaitot PVN	Tirgus vērtība ieskaitot PVN
Teritorija	Latvija	Latvija	Latvija	Baltija	Latvija	Eiropa	Baltija	Latvija
Kasko pamata segums								
Gada prēmija kopējā	€ 342	€ 181	€ 370	-	-	-	€ 402	€ 262
Pašrisks bojājumiem EUR	250 €	10% vai 140€	284 €	140 €	140 €	150 €	10% vai 150€	300 €
Bojāejas pašrisks	20%	15%	5%	0%	0%	0%	15%	20%
Zādzības pašrisks	20%	15%	10%	0%	0%	0%	10%	20%
Piezīmes	Pašrisks jebkuram citam gadījumam noteikts 20% no zaudējuma apmēra, bet ne mazāks par EUR 250,-			Nesniegs piedāvājumu	Nesniegs piedāvājumu	Nesniegs piedāvājumu		
Drošības sistēmu papildus prasības	Skaņas signalizācija, rūpnīcas imobilizērs, līmeņrāža sensors							

NEPIECIEŠAMĀS DROŠĪBAS SISTĒMAS

Transporta līdzeklim vienmēr ir jābūt aprīkotam ar sekojošām drošības iekārtām:
transporta līdzekļa ražotāja vai papildus uzstādītu skaņas un gaismas signalizāciju;
transporta līdzekļa ražotāja vai papildus uzstādītu imobilizēru.

2.14.att. Motocikla markas HONDA modeļa XL 125 V piedāvājumu salīdzinājums

Minētā motocikla KASKO apdrošināšanas piedāvājuma nosacījumi ir sekojoši: jaunākā lietotāja vecums, gadi: 43; apdrošināšanas teritorija: Latvija; jaunākā lietotāja vadīšanas stāžs, gadi: 25; transportlīdzekļa tirgus vērtība, EUR: 2 500; transportlīdzekļa veids: motocikls; transportlīdzekļa reģistrācijas gads: 2007; papildaprīkojums: nav zināms.

Atsevišķas apdrošināšanas sabiedrības nepiedāvā KASKO apdrošināšanu motocikliem, jo pastāv liels risks, ka motociklu var nozagt, savukārt avāriju gadījumos lielākoties motocikliem iestājas bojāeja.

Otrajā piemērā tiek izskatīti KASKO apdrošināšanas piedāvājumi no dažādām apdrošināšanas sabiedrībām vieglai automašīnai ar marku VW un modeli CADDY, kas tiek izmantota privātām vajadzībām (skat. 2.15.att.).

T/L REĢ. NR. T/L REĢ. APLIECĪBAS NR.	T/L MARKA VW T/L MODELIS CADDY							
Apdrošināšanas sabiedrība								
	Balta	BTA	Ergo	Seesam	Compensa	BAN	Gjensidige	IF
Apdrošinājuma summa EUR	Tirgus vērtība ieskaitot PVN	Tirgus vērtība ieskaitot PVN	6 000 €	6 000 €	6 000 €	6 000 €	Tirgus vērtība ieskaitot PVN	Tirgus vērtība ieskaitot PVN
Teritorija	Baltija	Latvija	Latvija	Baltija	Latvija	Eiropa	Baltija	Latvija
Kasko pamata segums								
Gada prēmija kopējā	€ 218	€ 165	€ 214	€ 242	€ 232	€ 138	€ 307	€ 203
Pašrisks bojājumiem EUR	70(140)€	100(140)€	99(140)€	140 €	140 €	150 €	150 €	140 €
Bojāejas pašrisks	0%	0%	0%	0%	5%	0%	0%	0%
Zādzības pašrisks	0%	10%	0%	10%	10%	0%	5%	0%
Piezīmes	Sadursme ar dzīvnieku bez pašriska 1. Gadījumā	Iekļauts nomas auto	Sadursme ar dzīvnieku bez pašriska					Sadursme ar dzīvnieku bez pašriska, iekļauts nomas auto
Pašriskus un risku segumu iespējams mainīt								
NEPIECIEŠAMĀS DROŠĪBAS SISTĒMAS								
Transporta līdzekļiem vienmēr ir jābūt aprīkotam ar sekojošām drošības iekārtām: transporta līdzekļa ražotāja vai papildus uzstādītu skaņas un gaismas signalizāciju; transporta līdzekļa ražotāja vai papildus uzstādītu imobilizēru.								

2.15.att. Viegļās automašīnas markas VW modeļa CADDY piedāvājumu salīdzinājums

Minētās vieglās automašīnas KASKO apdrošināšanas piedāvājuma nosacījumi ir sekojoši: jaunākā lietotāja vecums, gadi: 52; apdrošināšanas teritorija: Latvija; jaunākā lietotāja vadīšanas stāžs, gadi: 25; transportlīdzekļa tirgus vērtība, EUR: 6 000; transportlīdzekļa izmantošanas veids: privātām vajadzībām; transportlīdzekļa reģistrācijas gads: 2012.

KASKO apdrošināšanas piedāvājums sabiedrībām Balta, Ergo, IF un BAN ir ar zādzības pašrisku 0%, t.i., iestājoties zādzības gadījumam, apdrošinātā transportlīdzekļa īpašniekam tiks atlīdzība tiks izmaksāta pilnā transportlīdzekļa vērtībā pēc vidējās tirgus cenas. Piedāvājumā var redzēt, ka atšķiras apdrošināšanas pašrisku lielums un tarifi.

„Sadursme ar dzīvnieku” papildsegumu piedāvā tikai 3 apdrošināšanas sabiedrības, kuras neatkarīgi no izvēlēta pašriska, nepiemēros pašrisku tādiem gadījumiem, ja būs sadursme ar dzīvnieku.

Trešajā piemērā tiek izskatīti KASKO apdrošināšanas piedāvājumi no dažādām apdrošināšanas sabiedrībām vieglai automašīnai ar marku BMW un modeli 530, kam ir papildus drošības sistēma un kas tiek izmantota privātām vajadzībām (skat. 2.16.att.)

T/L REĢ. NR.
T/L REĢ. APLIECĪBAS NR.

T/L MARKA BMW
T/L MODELIS 530

Apdrošināšanas sabiedrība								
	Balta	BTA	Ergo	Seesam	Compensa	BAN	Gjensidige	IF
Apdrošinājuma summa EUR	Tirgus vērtība ieskaitot PVN	Tirgus vērtība ieskaitot PVN	15 000 €	15 000 €	15 000 €	15 000 €	Tirgus vērtība ieskaitot PVN	Tirgus vērtība ieskaitot PVN
Teritorija	Baltija	Latvija	Latvija	Baltija	Latvija	Eiropa	Baltija	Latvija
Kasko pamata segums								
Gada prēmija kopējā	€ 774	€ 1 146	€ 556	€ 738	€ 567	€ 582	€ 982	€ 582
Pašrīks bojājumiem EUR	140 €	140 €	99(140)€	140 €	140 €	150 €	150 €	140 €
Bojāejas pašrīks	5%	0%	0%	0%	5%	0%	0%	0%
Zādzības pašrīks	0%	0%	0%	10%	5%	0%	0%	0%
Piezīmes	Sadursme ar dzīvnieku bez pašrīksa 1. gadījumā		Sadursme ar dzīvnieku bez pašrīksa		Sadursme ar dzīvnieku vai transportlīdzekli bez pašrīksa			Sadursme ar dzīvnieku bez pašrīksa, iekļauts nomas auto
Drošības sistēmu papildus prasības	Saskaņots ar papildus imobilaizeru IGLA							

NEPIECIEŠAMĀS DROŠĪBAS SISTĒMAS

Transporta līdzeklim vienmēr ir jābūt aprīkotam ar sekojošām drošības iekārtām:
transporta līdzekļa ražotāja vai papildus uzstādītu skaņas un gaismas signalizāciju;
transporta līdzekļa ražotāja vai papildus uzstādītu imobilaizeru.

2.16.att. Vieglās automašīnas markas BMW modeļa 530 piedāvājumu salīdzinājums

Minētās vieglās automašīnas KASKO apdrošināšanas piedāvājuma nosacījumi ir sekojoši: jaunākā lietotāja vecums, gadi: 31; apdrošināšanas teritorija: Latvija; jaunākā lietotāja vadīšanas stāžs, gadi: 2; transportlīdzekļa tirgus vērtība, EUR: 14 900; transportlīdzekļa izmantošanas veids: privātām vajadzībām; transportlīdzekļa reģistrācijas gads: 2012.

Šajā piemērā ir automašīna, kura iekļauta riska grupā saistītā ar auto zādzībām, tāpēc, lai varētu iegādāties KASKO apdrošināšanu, auto īpašniekam ir jānodrošina papildus drošības sistēma apdrošinājamam auto, piemēram, papildus imobilaizeri Iglā. Pēc šajā darbā iepriekš apskatītās vieglo automašīnu zādzību statistikas, šis konkrētais automašīnas markas BMW modelis 530 bija 4. zagstākais auto 2018.gadā (skat. 2.4.tab.).

Ceturtajā piemērā tiek izskatīti KASKO apdrošināšanas piedāvājumi no dažādām apdrošināšanas sabiedrībām vieglai automašīnai ar marku Renault un modeli Megane Scenic, kas tiek izmantota kā taksometrs (skat. 2.17.att.).

Apdrošināšanas sabiedrība								
	Balta	BTA	Ergo	Seesam	Compensa	BAN	Gjensidige	IF
Apdrošinājuma summa EUR	Tirgus vērtība ieskaitot PVN	Tirgus vērtība ieskaitot PVN	5 000 €	5 000 €	5 000 €	5 000 €	Tirgus vērtība ieskaitot PVN	Tirgus vērtība ieskaitot PVN
Teritorija	Latvija	Latvija	Latvija	Baltija	Latvija	Eiropa	Baltija	Latvija
Kasko pamata segums								
Gada prēmija kopējā	€ 321	€ 503	€ 1 190	-	-	-	€ 701	-
Ceturkšņa prēmija	€ 81	€ 126	€ 298	-	-	-	€ 176	-
Pašrisks bojājumiem EUR	450 €	215 €	284 €	140 €	140 €	150 €	200 €	140 €
Bojāejas pašrisks	10%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Zādzības pašrisks	0%	10%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Piezīmes				Nesniegs piedāvājumu	Nesniegs piedāvājumu	Nesniegs piedāvājumu		Nesniegs piedāvājumu
Pašriskus un risku segumu iespējams mainīt								

NEPIECIEŠAMĀS DROŠĪBAS SISTĒMAS

Transporta līdzeklim vienmēr ir jābūt aprīkotam ar sekojošām drošības iekārtām:
transporta līdzekļa ražotāja vai papildus uzstādītu skaņas un gaismas signalizāciju;
transporta līdzekļa ražotāja vai papildus uzstādītu Imobilizeru.

2.17.att.Vieglās automašīnas markas Renault modeļa Megane Scenic piedāvājumu salīdzinājums

Minētās vieglās automašīnas KASKO apdrošināšanas piedāvājuma nosacījumi ir sekojoši: jaunākā lietotāja vecums, gadi: 25; apdrošināšanas teritorija: Latvija; jaunākā lietotāja vadīšanas stāžs, gadi: 5; transportlīdzekļa tirgus vērtība, EUR: 5 000; transportlīdzekļa izmantošanas veids: taksometrs; transportlīdzekļa reģistrācijas gads: 2012.

Šim transportlīdzekļa modelim konkrētajā piedāvājumā nepieciešama tikai signalizācija un rūpnīcas imobilizers, nav nepieciešamas papildus drošības sistēmas. Šādam automašīnas pielietojumam sabiedrības Seesam, Compensa, BAN un IF nepiedāvā KASKO apdrošināšanu, jo taksometri ir riska grupā saistībā ar izraisīto ceļu satiksmes negadījumu biežumu. Sabiedrības, kas piedāvā KASKO apdrošināšanu kā taksometru izmantojamiem transportlīdzekļiem, attiecīgi paaugstina pašrisku lielumu vai gada prēmiju, lai šādu apdrošināšanas polišu noslēgšana ar klientu gala rezultātā veicinātu peļņu nevis zaudējumus.

Piektajā piemērā tiek izskatīti KASKO apdrošināšanas piedāvājumi no dažādām apdrošināšanas sabiedrībām vieglai automašīnai ar marku LADA un modeli 1118, kas tiek izmantota kā īstermiņa noma automašīna (skat. 2.18.att.).

Apdrošināšanas sabiedrība								
	Balta	BTA	Ergo	Seesam	Compensa	BAN	Gjensidige	IF
Apdrošinājuma summa EUR	Tirgus vērtība ieskaitot PVN	Tirgus vērtība ieskaitot PVN	2 000 €	2 000 €	2 000 €	2 000 €	Tirgus vērtība ieskaitot PVN	Tirgus vērtība ieskaitot PVN
Teritorija	Baltija	Latvija	Latvija	Baltija	Latvija	Eiropa	Baltija	Latvija
Kasko pamata segums								
Gada prēmija kopējā	€ 325	€ 363	€ 288	-	-	-	€ 1 237	-
Pašrīks bojājumiem EUR	450 €	215 €	284 €	140 €	140 €	150 €	200 €	140 €
Bojāejas pašrīks	0%	0%	0%	0%	0%	0%	10%	10%
Zādzības pašrīks	0%	10%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Piezīmes				Nesniegs piedāvājumu	Nesniegs piedāvājumu	Nesniegs piedāvājumu		Nesniegs piedāvājumu
Paātriskus un risku segumu iespējams mainīt								

NEPIECIEŠAMĀS DROŠĪBAS SISTĒMAS

Transporta līdzeklim vienmēr ir jābūt aprīkotam ar sekojošām drošības iekārtām:
transporta līdzekļa ražotāja vai papildus uzstādītu skaņas un gaismas signalizāciju;
transporta līdzekļa ražotāja vai papildus uzstādītu imobilaizeru.

2.18.att. Viegglās automašīnas markas LADA modeļa 1118 piedāvājumu salīdzinājums

Minētās vieglās automašīnas KASKO apdrošināšanas piedāvājuma nosacījumi ir sekojoši: jaunākā lietotāja vecums, gadi: 25; apdrošināšanas teritorija: Latvija; jaunākā lietotāja vadīšanas stāžs, gadi: 5; transportlīdzekļa tirgus vērtība, EUR: 2 000; transportlīdzekļa izmantošanas veids: īstermiņa nomas auto; transportlīdzekļa reģistrācijas gads: 2007.

Konkrētai automašīnai ir pietiekami ar standarta drošības sistēmām – signalizāciju un rūpnīcas imobilaizeru, jo šāda modeļa automašīnas nav iekļautas zādzību riska grupā. Tomēr, ne visas apdrošināšanas sabiedrības piedāvā KASKO apdrošināšanu nomas automašīnām. Pēc autora pieredzes, tas ir saistīts ar to, ka nav zināms faktiskais automašīnas lietotājs, kā arī pret šādiem auto izteiktāk kā personīgām vajadzībām izmantotiem auto ir bezrūpīga attieksme, līdz ar to, biežāk tiek pieteikti apdrošināšanas gadījumi.

Šajā piedāvājumā arī var redzēt, ka atsevišķām apdrošināšanas sabiedrībām papildus transportlīdzekļa bojājumu gadījumu pašrīkam tiek iekļauts arī transportlīdzekļa bojāejas un zādzības gadījumu pašrīks. Tādā veidā apdrošināšanas sabiedrības diversificē savu risku.

Sestajā piemērā tiek izskatīti KASKO apdrošināšanas piedāvājumi no dažādām apdrošināšanas sabiedrībām kravas automašīnai ar marku SCANIA un modeli R 420 (skat. 2.19.att.).

T/L REĢ. NR.
T/L REĢ. APLIECĪBAS NR.

T/L MARKA SCANIA
T/L MODELIS R 420

Apdrošināšanas sabiedrība				
	Balta	BTA	Ergo	Compensa
Apdrošinājuma summa EUR	Tirgus vērtība ieskaitot PVN	Tirgus vērtība ieskaitot PVN	12 000 €	12 000 €
Teritorija	Eiropa	Eiropa	Eiropa	Eiropa
Kasko pamata segums				
Gada prēmija kopējā	€ 712	€ 632	€ 468	€ 488
Pašrisks bojājumiem EUR	280 €	1% no AS, min 215 EUR	1% no AS, min 200 EUR	420 €
Bojāejas pašrisks	10%	0%	10%	10%
Zādzības pašrisks	10%	10%	10%	10%

2.19.att. Kravas automašīnas markas SCANIA modeļa 1118 piedāvājumu salīdzinājums

Minētās kravas automašīnas KASKO apdrošināšanas piedāvājuma nosacījumi ir sekojoši: jaunākā lietotāja vecums, gadi: 30; apdrošināšanas teritorija: Eiropa; jaunākā lietotāja vadīšanas stāžs, gadi: 10; transportlīdzekļa tirgus vērtība, EUR: 12 000; transportlīdzekļa veids: kravas automašīna; transportlīdzekļa reģistrācijas gads: 2002.

Pēc autora pieredzes, kravas automašīnām šādus piedāvājumus vienam transportlīdzeklim gatavo ļoti retos gadījumos, jo: nosacījumi atbilst vieglai automašīnai; visbiežāk klienti pieprasa piedāvājumu visam uzņēmumam piederošajiem transportlīdzekļiem, t.i., automašīnu parkiem, tāpēc tiek sagatavoti piedāvājumi uz visu gadu visiem objektiem.

Konkrētajā piedāvājumā var redzēt dažādus pašrisku variantus, kurus klients varētu izvēlēties visam auto parkam. Gan vieglām automašīnām, gan smagām automašīnām KASKO polisēs papildus var iekļaut stiklojuma plīsuma gadījumus bez pašriskā. Savukārt, atšķirībā no vieglo automašīnu apdrošināšanas piedāvājumiem, kravas automašīnu KASKO piedāvājumos var iekļaut riepu plīsuma gadījumus bez pašriskā un iekraušanas/izkraušanas risku saistībā ar kravas automašīnu pielietojumu. Tehniskā palīdzība uz ceļa kravas automašīnu KASKO apdrošināšanas piedāvājumos nav pieejama, jo tā ir paradzēta tikai vieglām automašīnām līdz 3,5t.

KASKO apdrošināšana sniedz lielāku drošības sajūtu apdrošinātajam, taču, ja nav ievērots kāds no apdrošināšanas līgumā minētajiem noteikumiem, KASKO atlīdzība var tikt atteikta.

KASKO apdrošināšanā galvenie faktori, kas samazina vai palielina prēmijas apjomu ir: transportlīdzekļa marka, modelis, reģistrācijas gads, transportlīdzekļa vidējā tirgus vērtība,

transportlīdzekļa nobraukums, autovadītāja stāžs, iekļautie pamat riski un iekļautie papild riski, izmantotā teritorija. Detalizētāki nosacījumi KASKO prēmiju apjoma veidošanā ir grūti pieejami, jo apdrošināšanas sabiedrības uzskata tos par komercnoslēpumiem, tāpēc neizpauž tos publiski.

Visas apdrošināšanas sabiedrības piedāvā KASKO prēmijas dažādos maksājumu skaitos, t.i., cik daļās tiek sadalīta gada prēmija. Taču katrai sabiedrībai ir savs nosacījums par minimālo prēmijas apjomu EUR, sākot ar kuru var dalīt prēmiju vairākos maksājumos. Prēmiju var sadalīt divos, trijos, četros vai divpadsmit maksājumos – jo lielāks sadalījums, jo dārgāka kopējā gada prēmija. Lai gan dažas apdrošināšanas sabiedrības kā mārketinga triku izmanto piedāvājumu ar nemainīgu prēmijas apjomu neatkarīgi no maksājumu skaita, piemēram, Gjensidige.

KASKO apdrošināšanā ir ietverts nosacījums, ka apdrošinājuma summa ir maksimālā summa, kādu apdrošināšanas sabiedrība var izmaksāt vienā apdrošināšanas gadījumā. Tas nepieciešams, lai neiestātos tāda situācija, kad apdrošināmā transportlīdzekļa īpašnieks gūst peļņu no kāda gadījuma. Par KASKO apdrošināšanas polisē iekļauto apdrošinājuma summu ir atbildīgs apdrošinājuma ņēmējs.

Ja apdrošinājuma summa ir augstāka par konkrētā transportlīdzekļa vidējo tirgus vērtību uz brīdi, kad noslēdza polisi, un pienāk apdrošināšanas gadījums, piemēram, zādzība, lai saņemtu izmaksu, tiek konstatēta virsapdrošināšana – klients saņems izmaksu vidējā transportlīdzekļa tirgus vērtībā nevis tādu kā sākotnēji KASKO apdrošināšanas polisē atrunāts, kas nozīmē, ka klients ir pārmaksājis par KASKO apdrošināšanas polisi.

Ja apdrošinājuma summa ir zemāka par konkrētā transportlīdzekļa vidējo tirgus vērtību uz brīdi, kad noslēdza polisi, un pienāk apdrošināšanas gadījums, piemēram zādzība, tiek konstatēta zemapdrošināšana – klients saņems izmaksu proporcionāli apdrošināšanas summai no vidējās tirgus vērtības uz apdrošināšanas brīdi, kas nozīmē, ka klients saņems mazāku atlīdzību nekā tad, ja būtu noslēgta polise par tirgus cenu.⁸⁸

Izmantotajos piemēros arī tika norādīts autovadītāja vecums. Apdrošināšanas sabiedrības, gatavojot KASKO apdrošināšanas piedāvājumus, ņem vērā transportlīdzekļa jaunākā lietotāja vecumu un stāžu. Jo mazāk ir gadu jaunākajam lietotājam un jo mazāks stāžs ir jaunākajam lietotājam, jo augstāka būs apdrošināšanas prēmija.

Apdrošināšanas sabiedrības var piemērot īpašus nosacījumus un atlaides konkrētam klientam, kam ir lielāks jaunākā apdrošināmā transportlīdzekļa lietotāja vecums un stāžs un kas

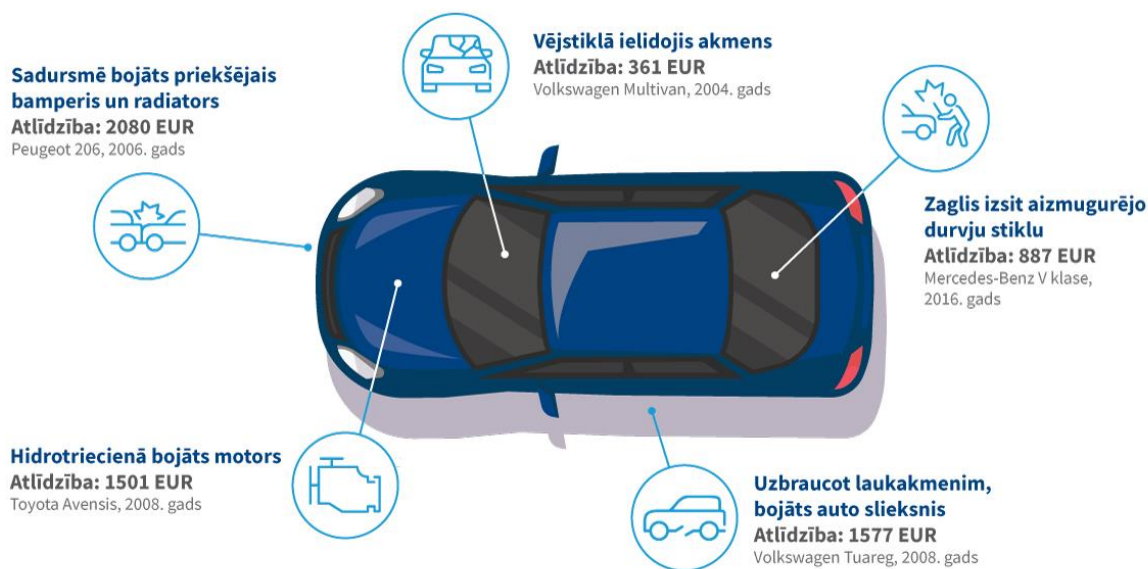
⁸⁸ Apdrošināšanas līguma likums. Pieņemts: 03.05.2018., pieejams <https://www.vestnesis.lv/ta/id/299053-apdrosinanas-liguma-likums>, [skatīts 22.12.2019]

nav izraisījis ceļu satiksmes negadījumus. Piemēram, klientam, kura transportlīdzekļa jaunākā lietotāja vecums ir virs 27 gadiem un stāžs ir virs 5 gadiem, un tas iepriekš nav izraisījis ceļu satiksmes negadījumus, apdrošināšanas sabiedrības piedāvās papildus atlaides KASKO apdrošināšanas polises iegādei, jo šāds klients uzskatāms par apzinīgu autobraucēju.

Pēc darba autora pieredzes, ir arī papildus nosacījumi, ko izskata tikai atsevišķas apdrošināšanas sabiedrības piedāvājot KASKO apdrošināšanu. Piemēram, BTA papildus ņem vērā autobraucēja vadītāja apliecības kategorijas – jo vairāk kategorijas ir vadītājam, jo tas uzskatāms par profesionālāku un uzticamāku autovadītāju.

Tāpat ir tādas papildus priekšrocības atšķirīgas no citām apdrošināšanas sabiedrību piedāvātajām, ko apdrošināšanas sabiedrības piedāvā lai piesaistītu vairāk klientus KASKO apdrošināšanai. Piemēram, BTA piedāvā dāmām bezmaksas auto diagnostiku vienu reizi gadā.⁸⁹ Savukārt, BALTA piedāvā iespēju laimēt ziemas braukšanas kursus, ja klients noslēgs KASKO apdrošināšanas polisi ar BALTA sabiedrību.⁹⁰

Tāpat atšķiras veids kā apdrošināšanas sabiedrības izplata informāciju par konkrētiem apdrošināšanas produktiem savās mājas lapās. Piemēram, Balta ir ievietojuši klientiem draudzīgus un saprotamus skaidrojumus par KASKO bojājumiem un to iespējamām izmaksām (skat. 2.20.att.).

2.20.att. Baltas atlīdzību piemēri ⁹¹

⁸⁹ Bonusi, atlaides, pieejams <https://www.bta.lv/lv/private/kasko> [skatīts 22.12.2019.]

⁹⁰ Apdrošināšanas akciju sabiedrība "BALTA", pieejams <https://www.balta.lv/lv> [skatīts 22.12.2019.]

⁹¹ Atlīdzību piemēri, pieejams <https://www.balta.lv/lv/privatpersonas/kasko> [skatīts 22.12.2019.]

Katra apdrošināšanas sabiedrība pēc saviem ieskatiem izvēlas kādu informāciju klientu piesaistei nepieciešams ievietot savā mājas lapā. Citas uzskata, ka pietiek ar teksta informāciju, citas ievieto skaidrojošos attēlus, citas izceļ bonusus un atlaides, un mēģina piesaistīt vairāk klientus, dažādojot piedāvāto KASKO apdrošināšanas kompleksus.

Piemēram, BALTA mājas lapā ir informācija par dažādām KASKO apdrošināšanas iespējām, ko nepiedāvā citas apdrošināšanas sabiedrības: sudraba, zelta un platīna KASKO segumu (skat. 2.piel.). Bet detalizēts apraksts par KASKO apdrošināšanu (IPID) vieglā, saprotamā veidā, ir gandrīz visu apdrošināšanas sabiedrību mājas lapās. Kā piemēru var aplūkot aprakstu kādu par KASKO produktu savā mājas lapā izmanto BAN (skat. 3.piel.).

ERGO apdrošināšanas sabiedrība savā mājas lapā, lai piesaistītu klientu uzmanību, izmanto transportlīdzekļa salīdzinājumu ar cilvēku personību: “Auto, gluži kā Tu, var būt gan introverts, gan ekstraverts. Kamēr ekstravertie lepojas ar savas signalizācijas skaļumu, introvertajiem tādas vienkārši nav! Mēs saprotam kā vienus, tā otrs, tieši tāpēc tagad piedāvājam iespēju arī introvertajiem auto, tiem - bez signalizācijas, iegādāties KASKO apdrošināšanu.”⁹²

Autors uzskata, ka šobrīd ir interesants pavērsiens apdrošināšanas tirgū, jo ir pamanīts, ka apdrošināšanas sabiedrības reklamē iespēju noslēgt KASKO apdrošināšanas polises transportlīdzekļiem, kam nav signalizācija, ar iekļautu zādzības risku polisē.

Agrāk, lai aprēķinātu KASKO apdrošināšanas atlīdzības summu, transportlīdzekļus arī iedalīja pēc vecuma. Iedalījums bija aptuvens, jo transportlīdzekļu lietošanas apstākļi Latvijā ir tik dažādi, lai apdrošinātāji tos attiecīgi izvērtētu – atšķiras transportlīdzekļu nobraukums, nolietojuma intensitāte, modeļu novecošanās ātrums, papildus lietošanas apstākļi, uzglabāšanas nosacījumi.⁹³ Savukārt šobrīd, pēc autora pieredzes, apdrošināšanas sabiedrības sāk atteikties no apdrošināšanas summas norādīšanas KASKO polisē, ko var redzēt arī iepriekš aplūkotajās KASKO apdrošināšanas piedāvājumu piemēros. Tas notiek, jo KASKO apdrošināšanas noteikumos ir minēts, ka atlīdzību izmaksā pēc transportlīdzekļa vidējās tirgus vērtības un zūd jēga norādīt summu, tādā veidā apdrošināšanas sabiedrības izvairās no virsaprošināšanas vai zemaprošināšanas.

⁹² ERGO KASKO, pieejams <https://www.ergo.lv/lv/privatpersonam/kasko> [skatīts 22.12.2019.]

⁹³ Griģis Ē., Sauszemes transportlīdzekļu apdrošināšana, Rīga: FCS, 2002. 73.lpp

3. BAN DARBĪBAS RAKSTUROJUMS UN BAN KASKO APDROŠINĀŠANAS PRODUKTA IZPĒTE

3.1. BAN darbības raksturojums

Par sabiedrību BAN ir pieejama plaša informācija internetā, bet visprecīzāk sabiedrību raksturo tās mājas lapā publicētais apraksts, proti, “Apdrošināšanas akciju sabiedrība “Baltijas Apdrošināšanas Nams ir dibināta 2000. gadā. Atsaucīgi un profesionāli darbinieki, teicami sakārtots apdrošināšanas atlīdzību izmaksas process, daudzpusīgi apdrošināšanas pakalpojumi privātpersonām un biznesam, kas apvieno optimālu polises segumu ar klientam labvēlīgu cenu raksturo Baltijas Apdrošināšanas Nama darbību Latvijas apdrošināšanas tirgū jau vairāk nekā 15 gadus.

Baltijas Apdrošināšanas Nama klientiem pieejams daudzpusīgs pakalpojumu klāsts autotransporta (OCTA, KASKO), īpašuma, ceļojumu, nelaimes gadījumu, uzņēmumu darbinieku veselības, kravu un kuģu apdrošināšana, kā arī citi apdrošināšanas pakalpojumi.”⁹⁴

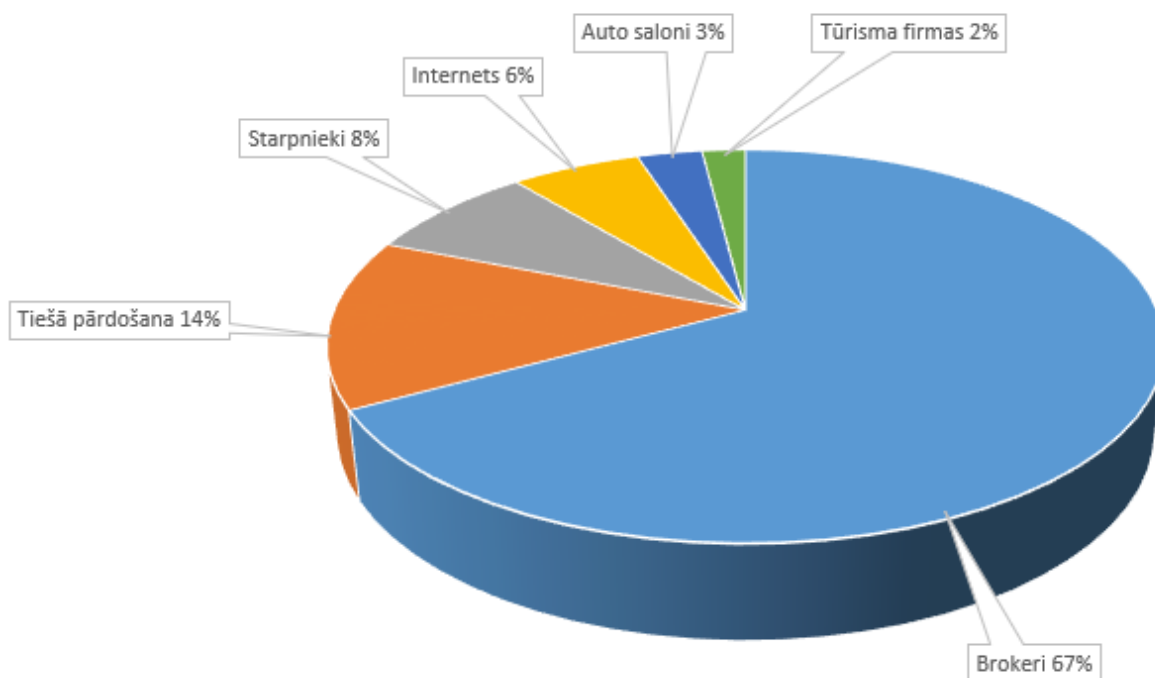
BAN ir Latvijā strādājoša sabiedrība, kam ir izveidots klientu apkalpošanas tīkls visā Latvijas teritorijā – sabiedrībai ir divi klientu apkalpošanas centri Rīgā un vairākas reģionālās filiāles Cēsīs, Daugavpilī, Liepājā, Ogrē, Rēzeknē, Valmierā un Valkā. Tāpat vairāk kā 26 Latvijas pilsētās ir sadarbības partneri: apdrošināšanas brokeri, aģenti un starpnieki, kas sniedz pakalpojumus klientiem piedāvājot BAN apdrošināšanu.

Kā BAN uzsver savā mājas lapā, šī ir viena no pirmajām apdrošināšanas sabiedrībām Latvijā, kas veiksmīgi ieviesa apdrošināšanas polišu tirdzniecību internetā.⁹⁵

Pēc darba autoram pieejamiem BAN iekšējiem materiāliem par 2018.gada rezultātiem, ir iespējams salīdzināt apdrošināšanas kanālus un to īpatsvaru pēc parakstīto prēmiju apmēra procentos (skat. 3.1.att.). Par 2019.gadu šādi dati vēl nav apkopoti analizēšanai.

⁹⁴ Baltijas Apdrošināšanas Nams – teicams serviss un stabilitāte, pieejams: <https://www.ban.lv/kompanija/>
[skatīts 22.12.2019.]

⁹⁵ Turpat

3.1. att. BAN apdrošināšanas kanālu īpatsvars pēc parakstīto prēmiju apmēra, %.⁹⁶

Pēc darba autora pieredzes, visām Latvijas apdrošināšanas sabiedrībām brokeru kanāls ir lielākais (proporcionāli līdzīgs kā BAN (skat. 3.1.att.)) no visiem apdrošināšanas sabiedrību polišu pārdošanas kanāliem.

BAN ir izvirzījis uzņēmuma mērķi, kas aprakstīts publicētajos materiālos BAN mājas lapā. Kā sabiedrība min, “Baltijas Apdrošināšanas Nama ilgtermiņa mērķis ir tuvāko piecu gadu laikā kļūt par vienu no piecām Latvijas lielākajām apdrošināšanas sabiedrībām nedzīvības apdrošināšanas nozarē.

Lai sasniegtu izvirzīto mērķi, apdrošināšanas sabiedrība plāno ievērojamas investīcijas esošo pakalpojumu pilnveidošanā un jaunu pakalpojumu ieviešanā. Svarīgs faktors uzņēmuma tālākajā izaugsmē ir nepieciešamība rūpēties par pakalpojumu atbilstību mūsdienu tehnoloģiju attīstībai, ņemot vērā arvien pieaugošo interneta lietotāju skaitu, ir būtiski rūpēties par klientu ērtībām, piedāvājot iespēju iegādāties pakalpojumus pēc e-veikala principa.

Otrs svarīgs sabiedrības stratēģiskās darbības virziens ir sabiedrības konkurētspējas paaugstināšana, nodrošinot nevainojamu klientu apkalpošanas kvalitāti un veicot ievērojamus ieguldījumus uzņēmuma personāla apmācībā un profesionālo prasmju pilnveidošanā. Jau pašlaik apdrošināšanas sabiedrībā ir ieviesti augsti klientu apkalpošanas standarti, kas ir

⁹⁶ BAN iekšējie materiāli.

jāievēro ikvienam darbiniekam. Turklāt teicamu darba apstākļu nodrošināšana uzņēmuma personālam ir būtisks konkurētspēju veicinošs faktors mainīgajos darbaspēka tirgus apstākļos.”⁹⁷

Pēc autora viedokļa, balstoties uz minēto stratēģiju, kādu BAN izvirza uzņēmuma mērķa sasniegšanai, šajā darbā izstrādātie priekšlikumi sakrīt ar BAN uzskatiem par uzņēmuma darbības veicināšanu.

3.2. BAN uzņēmējdarbības rādītāji

Lai nodrošinātu efektīvu risku parakstīšanas procesu, apdrošināšanas sabiedrības pielieto dažādas risku mazināšanas metodes. BAN ietvaros, viena no risku mazināšanas metodēm ir atbilstošu pakalpojumu prēmiju noteikšana, kas tiek balstīta uz statistikas datu analīzi un matemātiskiem aprēķiniem.

Lai samazinātu līdz iespējamam minimumam cilvēciskā faktora kļūdu iespējamību, sabiedrība izmanto un periodiski uzlabo uzņēmuma informācijas sistēmas. Šajās sistēmās ir izstrādātas formas, kurās ir pieejama datu validācija vai šabloni, no kuriem jāizvēlas konkrētu mainīgo, tādā veidā samazinot manuālu datu ievadi, kad tiek noformētas apdrošināšanas polises. Dati no informācijas sistēmām tiek izmantoti BAN uzņēmējdarbības rādītāju izpētē. Šādā veidā ir iespējams nodrošināt ar nepieciešamo informāciju sabiedrības darbiniekus, kas ir atbildīgi par apdrošināšanas produktu rentabilitātes nodrošināšanu un apdrošināšanas produktu tālāku attīstību sekojot apdrošināšanas tirgus tendencēm.

Atbildīgiem par risku parakstīšanu darbiniekiem ir pieejami rīki un noteikti lēmumu pieņemšanas limiti, kas nodrošina lai darījumi ar iespējami lielākiem riskiem tiek efektīvāk uzraudzīti un kontrolēti. Tāpat BAN ir izstrādājis risku parakstīšanas metodiku dažādos apdrošināšanas veidos, kas satur gan risku parakstīšanas procedūras aprakstus, gan risku izvērtēšanai nepieciešamos kritērijus.

Risku mazināšanas metožu ieviešana sabiedrības darbībā nodrošina kvalitatīvu risku parakstīšanas lēmumu pieņemšanu un mazina kļūdu iespējamību. Pēc autora pieredzes, BAN būtiskākie riski tiek parakstīti ievērojot vismaz “četrus acu” principu, kā arī sabiedrība neuzņemas pārlietu lielas vai ilgstošas saistības, kas varētu apdraudēt tās finansiālo stāvokli.

Ir iespējams novērtēt BAN rentabilitāti dažādos apdrošināšanas veidos pēc tālāk redzamās tabulas datiem (skat. 3.1.tab.), kur ir apkopots parakstīto prēmiju apjoms (EUR) sadalījumā pēc apdrošināšanas veidiem laika periodā no 2017.gadam līdz 2018.gadam.

⁹⁷ AAS „Baltijas Apdrošināšanas Nams” 2019.gada 3.ceturkšņa darbības pārskats, pieejams <https://www.ban.lv/kompanija/finansu-informacija/kvartala-atskaites/ban2019-3-lv.pdf> [skatīts 22.12.2019.]

Auditoru apstiprināti pilna 2019.gada dati par BAN vēl nav pieejami, tāpēc darba autors 2019.gada datus neiekļauj zemāk redzamā tabulā.

3.1.tabula

BAN parakstītās prēmijas Latvijā 2017.-2018.g., EUR

Apdrošināšanas veids	2018.gads	2017.gads	Pieaugums /Kritums
Nelaiemes gadījumu apdrošināšana	478 081	461 664	3,6%
Veselības apdrošināšana	1 419 502	1 373 191	3,4%
KASKO	3 799 693	3 349 986	13,4%
Kuģu apdrošināšana	145	146	-0,7%
Kravu apdrošināšana	1 122	2 602	-56,9%
Īpašuma apdrošināšana	1 780 838	1 908 729	-6,7%
VCTA	99 469	111 130	-10,5%
Galvojumu apdrošināšana	280 894	294 383	-4,6%
Ceļojumu apdrošināšana	822 065	828 231	-0,7%
OCTA	10 769 172	8 622 851	24,9%
Nedzīvības apdrošināšana kopā	19 450 981	16 952 913	14,7%

Avots: FKTK dati

2018. gadā parakstīto prēmiju apjoms BAN par nedzīvības apdrošināšanu, salīdzinot ar 2017.gadu, pieaudzis par 14,7%. Taču, ja vērtē katra nedzīvības apdrošināšanas veida datus, tad rezultāti ir dažādi, piemēram, OCTA un KASKO produktu prēmijas ir manāmi pieaugušas, kas, pēc autora viedokļa, varētu būt skaidrojams ar iepriekš analizēto transportlīdzekļu tirgus pieaugumu, savukārt citu apdrošināšanas produktu rezultātos vērojams mazāks pieaugums vai kritums prēmiju apjomā.

Tāpat ir iespējams novērtēt BAN izmaksāto atlīdzību apjomu dažādos apdrošināšanas veidos pēc zemāk redzamās tabulas datiem (skat. 3.2.tab.), kur ir apkopots apdrošināšanas izmaksu apjoms (EUR) sadalījumā pēc apdrošināšanas veidiem laika periodā no 2017.gadam līdz 2018.gadam. Auditoru apstiprināti pilna 2019.gada dati par BAN vēl nav pieejami, tāpēc darba autors 2019.gada datus neiekļauj zemāk redzamā tabulā.

3.2.tabula

BAN izmaksātās atlīdzības Latvijā 2017.-2018.g., EUR

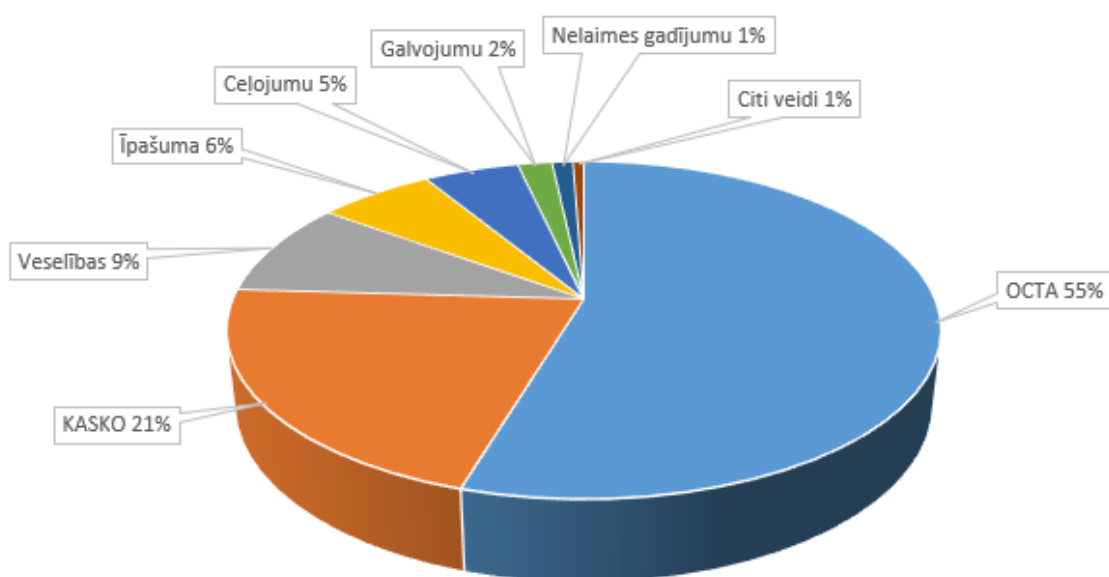
Apdrošināšanas veids	2018.gads	2017.gads	Pieaugums /Kritums
Nelaiemes gadījumu apdrošināšana	12 429	23 397	-46,9%
Veselības apdrošināšana	845 303	883 467	-4,3%
KASKO	2 436 600	2 467 590	-1,3%
Īpašuma apdrošināšana	734 311	387 718	89,4%
VCTA	2 512	753	233,6%
Galvojumu apdrošināšana	0	697	-100%
Ceļojumu apdrošināšana	239 949	241 958	-0,8%
OCTA	4 742 165	3 870 089	22,5%
Nedzīvības apdrošināšana kopā	9 013 269	7 875 669	14,4%

Avots: FKTK dati

2018. gadā izmaksāto atlīdzību apjoms BAN par nedzīvības apdrošināšanu, salīdzinot ar 2017.gadu, pieaudzis par 14,4%. Pēc autora pieejamiem datiem BAN, to var izskaidrot ar to, ka bija lielas atsevišķu produktu (kā īpašuma, VCTA un OCTA) izmaksas par dažiem apdrošināšanas gadījumiem.

Analizējot abu augstāk minēto tabulu datus, ir iespējams redzēt, ka BAN par KASKO produktu ir palielinājies pārdošanas apjoms par 13,4%, salīdzinot 2018.gadu ar 2017.gadu, savukārt apdrošināšanas izmaksas nav palielinājušās, t.i., izmaksu apjoms pat ir samazinājies par 1,3%.

Pēc jaunākajiem pieejamiem FKTK datiem, ir iespējams izvērtēt BAN apdrošināšanas produktu īpatsvaru par nedzīvības apdrošināšanu 2019.gada 3 ceturkšņos (skat. 3.2.att.).

3.2. att. BAN apdrošināšanas veidu īpatsvars pēc parakstīto prēmiju apmēra 2019.g. 3 ceturkšņos, % (FKTK dati)

Attēlā redzams, ka vislielākais nedzīvības apdrošināšanas prēmiju apmērs bijis OCTA, veidojot 55% no kopējā parakstīto prēmiju apjoma, savukārt otrs lielākais apdrošināšanas prēmiju apmērs bijis KASKO, veidojot 21% no kopējā parakstīto prēmiju apjoma 2019.gada 3 ceturkšņos.

Par vismazāk pieprasītiem nedzīvības apdrošināšanas veidiem var būt uzskatāmi nelaiemes gadījumu un citu veidu apdrošināšana. Salīdzinoši lielu īpatsvaru ieņem veselības apdrošināšana, t.i., 9% no kopējā parakstīto prēmiju apjoma. Tā kā apdrošināšanas sabiedrības piedāvā veselības apdrošināšanu tikai juridiskām personām, tad, pēc autora viedokļa, var

secināt, ka Latvijā ir uzņēmumi, kas rūpējas par saviem darbiniekiem un veic darbinieku veselības apdrošināšanu.

Pēc autora viedokļa, apdrošināšanas sabiedrību darbību var apdraudēt vairāki faktori, kā piemēram, klientu trūkums vai klientu maksātnespēja, dažādas nelabvēlīgas izmaiņas likumdošanā, politikā un ekonomikā, sabiedrības nespēja pielāgoties tirgus prasībām, kā arī daudzi citi faktori, kuru ietekmē var tikt apdraudēta un negatīvi ietekmēta sabiedrības darbība.

3.3. BAN KASKO produkta raksturojums

BAN pārdod dažādus nedzīvības apdrošināšanas produktus. Atbilstoši šī darba tēmai un izvirzītam mērķim, autors koncentrē uzmanību uz BAN nedzīvības apdrošināšanas produktu KASKO.

Pēc autoram pieejamās informācijas no BAN mājas lapas, ir zināms, ka BAN piedāvā plašu KASKO risku segumu ar dažādiem papild riskiem. Savā mājas lapā BAN atzīmē, ka KASKO apdrošināšana atlīdzinās neplānotus zaudējumus, kas būs radušies dažādu gadījumu rezultātā, piemēram, ceļu satiksmes negadījumā, ugunsgrēkā un sadursmē ar meža un/vai mājdzīvnieku, nobraukšanas no ceļa braucamās daļas, krītošu priekšmetu, zibens spēriena, vētras, krusas, sniega un plūdu rezultātā. Tāpat BAN KASKO polise segs zaudējumus zādzības, laupīšanas un trešo personu prettiesiskas rīcības gadījumā.⁹⁸

Papildriski, ko BAN piedāvā papildus iekļaut KASKO apdrošināšanas polisē ir sekojošie:

- remonts dīleru servisā līdz 7 gadus veciem auto;
- atslēgu zādzība - atslēgu un drošības sistēmu atjaunošanas izdevumi;
- auto aizvietošana;
- stacionāri neiebūvēts papildaprīkojums, piemēram, bērnu sēdekļi;
- hidrotrieciens;
- NVS valstu teritorija;
- Lielbritānijas un Īrijas teritorijas paplašinājums;
- priekšējā vējstikla apdrošināšana;
- bagāžas apdrošināšana;
- visu stiklu apdrošināšana;
- kravas glābšana auto ar pilnu masu virs 3.5 t.

⁹⁸ BAN KASKO, pieejams <https://www.ban.lv/privatpersonam/kasko/> [skatīts 22.12.2019.]

Tāpat BAN piedāvā bez papildus maksas KASKO polisē iekļaut sekojošu papildus aizsardzību:

- nelaiemes gadījumu apdrošināšana – ja apdrošinātais transportlīdzeklis iekļūs ceļu satiksmes negadījumā, tad BAN izmaksās kompensāciju par traumām, kaulu lūzumiem, invaliditāti un nāvi autovadītājam un diviem pasažieriem;
- speciālā apdrošināšana – ja auto ir sabojāts automazgātavā, autoservisā vai evakuācijas laikā, BAN segs radušos zaudējumus;
- diennakts autopalīdzības pakalpojumi – palīdzība uz ceļa Latvijas un Eiropas Savienības teritorijā;
- Sacionāri iebūvēts papildaprīkojums – papildu gaismas lukturi, vieglmetāla sakausējuma diski, reklāmas uzlīmes, audio un video iekārtas u.c. apdrošināšanas polisē norādītais papildaprīkojums;
- jaunvērtība – zādzības gadījumā klientam tiek izmaksāta atlīdzība jaunas automašīnas vērtībā;
- stiklu marķēšana – ja auto vērtība pārsniedz EUR 14 229;
- remonts dīleru servisā – līdz 3 gadus veci auto tiek remontēti dīlera servisos.⁹⁹

Pēc autora pieredzes, BAN piedāvā apdrošināt transportlīdzekli bez pašriskā, ja klienta BM klase (bonus – malus novertējuma klase) ir 8 un augstāka. Kā minēts internetā, “bonus-malus ir transportlīdzekļa īpašnieka apdrošināšanas risku vērtēšanas sistēma, pēc kuras apdrošināšanas sabiedrības vadās, aprēķinot atlaides vai piemaksas OCTA polisei. Pavisam izšķir ir 17 bonus-malus klases:

- no 1. līdz 5. – malus jeb paaugstināta riska klases, kas pienākas tiem transportlīdzekļu vadītājiem, kas ir ceļu satiksmes negadījumu izraisītāji;
- no 7 līdz 17. – bonus jeb pazemināta riska klases, kas pienākas disciplinētiem autovadītājiem, kas regulāri pērk OCTA polises un nav ceļu satiksmes negadījumu izraisītāji;
- 6. – sākuma bonus-malus klase bez noteikta riska, kas pienākas jebkuram transporta līdzeklim, kam OCTA polise tiek pirktā pirmo reizi.

Transportlīdzekļa piederība bonus-malus klasei tiek noteikta automātiski, izvērtējot vienam īpašniekam visu piederošo vienas kategorijas transportlīdzekļu apdrošināšanas vēsturi. Galvenie kritēriji ir:

- ceļu satiksmes negadījumu skaits pēdējo 11 gadu laikā, par kuriem pieņemts LTAB vai apdrošināšanas sabiedrības lēmums par atlīdzības izmaksu, identificējot

⁹⁹ BAN KASKO, pieejams <https://www.ban.lv/privatpersonam/kasko/> [skatīts 22.12.2019.]

transportlīdzekļus pēc īpašnieka vai turētāja personas koda (fiziskām personām) vai uzņēmuma (juridiskām personām) reģistrācijas numura;

- apdrošināšanas laiks 11 gadu laikā – kopējo dienu skaits, par kurām pirktas polises.

Lai varētu aprēķināt paaugstinātu bonus-malus klasi, transportlīdzeklim jābūt apdrošinātam vismaz 275 dienas gadā. Pretējā gadījumā transportlīdzeklim saglabājas 6 jeb sākuma klase. Bonus-malus klase tiek automātiski pārrēķināta reizi gadā – 15. septembrī.”¹⁰⁰

BAN piedāvā EUR 0 pašrisku ne tikai gadījumos, kad klienta auto būs sabojāts, bet arī nozagts vai pilnīga gājis bojā, un to nav iespējams saremontēt.

BAN nepiedāvā KASKO apdrošināšanu transportlīdzekļiem ar speciālu pielietojumu (nomas auto vai taksis), motocikliem un kravas automašīnām.

Kā šajā darbā tika minēts, BAN uzņēmuma mērķis ir tuvāko piecu gadu laikā kļūt par vienu no piecām Latvijas lielākajām apdrošināšanas sabiedrībām nedzīvības apdrošināšanas nozarē. Pēc autora viedokļa, viena no nepieciešamām darbībām, lai šādu mērķi sasniegtu, būtu BAN KASKO produkta klientu segmenta paplašinājums, sākot piedāvāt KASKO apdrošināšanu arī transportlīdzekļiem ar speciālu pielietojumu (nomas auto vai taksis), motocikliem un kravas automašīnām. Papildus tam, darba autors arī saskata citas iespējamās darbības, ko BAN varētu veikt lai sasniegtu uzņēmuma izvirzīto mērķi. Sīkāks apraksts šī darba secinājumu un priekšlikumu nodaļās.

3.4. BAN KASKO produkta SVID analīze

Pamatojoties uz šajā darbā veikto izpēti un analīzi, kā arī ņemot vērā darba autora pieredzi darbā BAN, ir iespēja izstrādāt BAN KASKO produkta SVID analīzi. Tika ņemti vērā BAN un citu apdrošināšanas sabiedrību (konkurentu), darbība, kā rezultātā tika izveidota sekojošā SVID analīze (skat. 3.3.tab.)

¹⁰⁰ Bonus – malus klase, pieejams <https://www.octa24.lv/lv/octa-bonus-malus-klase/> [skatīts 22.12.2019.]

BAN KASKO produkta SVID analīze

Stiprās puses	Vājās puses
-Nav lielas un ilgstošas saistības -Pieredze apdrošināšanas tirgū -Darbinieki ir pieredzējuši speciālisti -Uz klientiem orientēti apdrošināšanas pakalpojumi	-Zemi KASKO pārdošanas apjomi -KASKO polises netiek pārdotas speciāliem transportiem, motocikliem un kravas automašīnām -Radošuma un uzdrīkstēšanās trūkums -IT sistēmu novecošanās
Iespējas	Draudi
-Paplašināt KASKO klientu segmentu -Atrast jaunus sadarbības partnerus -Papildināt polisē iekļauto risku klāstu	-Spēcīgi konkurenti -Pircēju vajadzību un vēlmju izmaiņas -Nelabvēlīgas izmaiņas likumos -Transporta tirgus samazināšanās

Avots: Autora pētījums

Darba autors, apkopojot datus priekš BAN SVID analīzes, pamatojas uz pieredzi darbā uzņēmumā BAN un pieejamo informāciju, kas iepriekš šajā darbā. Pēc autora viedokļa BAN stiprās puses jeb ieguvumi attiecībā pret citām apdrošināšanas sabiedrībām ir sekojoši:

- *Nav lielas un ilgstošas saistības* – BAN standarta process ir neapdrošināt ļoti dārgus transportlīdzekļus. Izņēmuma gadījumi var būt lojāliem klientiem ar labu rentabilitāti;
- *Pieredze apdrošināšanas tirgū* – sabiedrība dibināta 2000.gadā un līdz šim uzkrājusi lielu pieredzi apdrošināšanas tirgū;
- *Darbinieki ir pieredzējuši speciālisti* – uzņēmuma vadība pozicionē, ka tiek nodarbināti profesionāli darbinieki ar vairāku gadu pieredzi gan apdrošināšanā, gan citās finanšu jomās, kas sekmē jaunu klientu piesaisti un kvalitatīvu apdrošināšanas gadījumu apstrādi.
- *Uz klientiem orientēti apdrošināšanas pakalpojumi* – sabiedrība kā attīstības pamatu uzsver rūpīgu klientu vajadzību izpēti un vispiemērotāko risinājumu meklēšanu, kas ļaus taupīt laiku un naudu;

Neskatoties uz uzņēmuma stiprām pusēm, tomēr ir arī vājās puses, kas ietekmē sabiedrības spēju paaugstināt savu pozīciju KASKO apdrošināšanas produkta tirgū.

Pēc darba autora viedokļa, pēc pēdējo gadu situācijas apdrošināšanas tirgū, kur BAN ieņem zemu pozīciju ar KASKO apdrošināšanas produktu, ir nepieciešams ieguldīt resursus uzņēmuma mārketinga aktivitātēs, KASKO produkta paplašināšanā un BAN iekšējo IT sistēmu uzlabošanā.

SECINĀJUMI

Bakalaura darba izstrādes rezultātā, darba autors izvirza sekojošus secinājumus:

1. Apdrošināšana ir apdrošinājuma ņēmēja vai apdrošinātā iespējamā zaudējuma riska nodošana apdrošinātājam, kā arī palīdzība sedzot izmaksas par zaudējumu. Tādā veidā apdrošināmais ir pasargāts no iespējamiem riskiem, kas iekļauti apdrošināšanas polisē.
2. Apdrošināšanas prēmija ir apdrošināmā maksa apdrošinātājam par pakalpojumu.
3. Pašrisks ir apdrošināmā daļējā atbildība pie apdrošināšanas izmaksas, ko tas sedz no savas puses.
4. Apdrošināšanas līgums sastāv no noteikumiem un polises, kas sevī ietver norādes apdrošināmajam un apdrošinātājam par pašriskiem un prēmiju.
5. Tika konstatēts, ka zinātniskajā literatūrā nav daudz informācijas par KASKO apdrošināšanas produktu. Latvijā nav vienotas KASKO definīcijas.
6. KASKO apdrošināšana ir brīvprātīga apdrošināšana, kas sedz transportlīdzeklim nodarītos zaudējumus.
7. Noslēdzot KASKO polisi, transportlīdzeklis tiek apdrošināts tā tirgus vērtībā uz apdrošināšanas slēgšanas brīdi.
8. Auto tirgus attīstība ir KASKO apdrošināšanas produkta pamats. To pētot, tika konstatēts, ka lēnām pieaug jaunu reģistrēto sauszemes transportlīdzekļu tirgus, kas norāda, ka, uzlabojoties kopējai ekonomiskajai situācijai valstī, cilvēki ilgtermiņā sāk domāt par savu finansiālo stabilitāti – attiecīgi pieaug interese par KASKO apdrošināšanas produktu.
9. FKTK apkopotie un publicētie dati norāda, ka KASKO apdrošināšanas produkts kļūst pieprasītāks, bet izmaksāto atlīdzību apjoms norāda uz to, ka apdrošināšanas riski iestājās arvien biežāk un izmaksātās atlīdzības arvien pieaug.
10. Apdrošinātāji intensīvi seko līdzi transportlīdzekļu zādzību statistikai un izmanto šos datus veidojot sarakstus ar biežāk zagto transportlīdzekļu markām un modeļiem.
11. Apdrošinātāji kā papildus prasību apdrošināmajam izvirza nodrošināt transportlīdzekļus ar papildus drošības sistēmām, ja KASKO polise tiek noslēgta priekš transportlīdzekļa, kas ir riska grupā.
12. Vienai un tai pašai transportlīdzekļa markai un modelim ir dažādi KASKO piedāvājumi no apdrošināšanas sabiedrībām, attiecīgi klients var izvēlēties sev piemērotāko piedāvājumu, ņemot vērā iekļautos riskus, papild riskus, pašrisku un polises prēmiju.
13. BAN ir izvirzījis uzņēmuma mērķi ir tuvāko piecu gadu laikā kļūt par vienu no piecām Latvijas lielākajām apdrošināšanas sabiedrībām nedzīvības apdrošināšanas nozarē.

- 14.** BAN starp visām nedzīvības apdrošināšanas kompānijām ir salīdzinoši zemā vietā, t.i., aizņem tikai 3% no kopējās tirgus daļas 2017. un 2018.gadā. Pēc autora viedokļa, tas norāda, ka sasniegt uzņēmuma mērķi BAN būs ļoti sarežģīti un tas prasīs lielus ieguldījumus.
- 15.** Brokeru sabiedrības ir lielākais BAN apdrošināšanas pakalpojumu pārdošanas kanāls, t.i., 67% no parakstītām prēmijām par BAN nedzīvības apdrošināšanas produktiem.
- 16.** No visiem nedzīvības apdrošināšanas produktiem 2018.gada laikā, BAN visvairāk prēmijās saņēma par OCTA un KASKO.
- 17.** BAN KASKO apdrošināšanas prēmiju apjomi ir auguši 2018.gadā, salīdzinot ar 2017.gadu.
- 18.** BAN nepiedāvā KASKO apdrošināšanu speciāla pielietojuma transportlīdzekļiem kā taksometrs vai nomas auto, motocikliem un kravas automašīnām, kas, pēc autora viedokļa, ietekmē zemos BAN KASKO pārdošanas rezultātus salīdzinājumā ar citām apdrošināšanas sabiedrībām.

Bakalaura darba izstrādes ietvaros tika sasniegts tā izvirzītais mērķis – uz sauszemes transportlīdzekļu brīvprātīgās apdrošināšanas (KASKO) Latvijā izpētes pamata izstrādāt priekšlikumus BAN darbības veicināšanai.

PRIEKŠLIKUMI

Ņemot vērā bakalaura darbā izdarītos secinājumus, darba autors izvirza sekojošus priekšlikumus BAN darbības veicināšanai:

1. Paplašināt BAN KASKO apdrošināšanas klientu segmentu, piedāvājot KASKO apdrošināšanu arī sekojošiem sauszemes transportlīdzekļiem:
 - speciāla pielietojuma transportlīdzekļiem kā taksometrs vai nomas auto
 - motocikliem
 - kravas automašīnām
2. Veikt padziļinātu izpēti, lai izveidotu atbilstošus tarifus un nosacījumus speciāla pielietojuma transportlīdzekļiem, motocikliem un kravas automašīnām tā, lai KASKO apdrošināšanas produkts būtu rentabls, tādā veidā veicinot papildus peļņu uzņēmumam. Izpētes metodei jābūt sekojošai:
 - izvērtēt konkurentu piedāvājumus, tajos iekļautos riskus, to tarifus un nosacījumus;
 - izpētīt jaunu sauszemes transportlīdzekļu tirgu, ņemot vērā CSDD publiskotos datus;
 - izanalizēt potenciālos riskus.
3. Uzlabot papild risku segumu, izdalīt teritorijas sadalījumu un veikt KASKO noteikumu uzlabojumus, lai sekmētu pārdošanas rezultātus, salīdzinot tos ar citu apdrošināšanas sabiedrību nosacījumiem.
4. Ieguldīt resursus IT sistēmu iespēju uzlabošanai un ātrdarbības veicināšanai, lai ikdienas darbi būtu efektīvāki, attiecīgi nesot lielāku peļņu uzņēmumam.

Ņemot vērā izvirzītos priekšlikumus, pēc darba autora viedokļa BAN KASKO apdrošināšanas produktam ir iespēja tikt paplašinātam tā, lai uzņēmums gūtu lielāku peļņu un lai tas veicinātu uzņēmuma izvirzītā mērķa sasniegšanu.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

LR Likumi

1. Apdrošināšanas līguma likums, pieņemts 03.05.2018.
2. Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums, pieņemts 07.04.2004.

Grāmatas

3. Alfejeva J. *Apdrošināšanas tiesības. Monogrāfija*. Rīga: Augstskola "Turība", 2017. 172 lpp.
4. Alterman E.I., Vanderhoof I.T. [Editors], *The Financial Dynamics of the Insurance Industry*, New York: Jewin Professional Publishing, 1999. 512 p.
5. Baranoff E. *Risk Management and Insurance*. Willey:Leyh Publishing LLC, 2004. 325 p.
6. Beik J.I. *Health Insurance Today*, Elsevier Health Sciences, 2012.
7. Blends D. *Apdrošināšana: pamatprincipi un prakse*, Rīga: Akreditētais apdrošinātāju institūts, 1995. 394 lpp.
8. C.Arthur Williams (Author), Richard M. Heins (Author, Editor), *Risk management and insurance*, New York, 1989. 835 p.
9. C.Arthur Williams, JR, Michael L., Smith R., C. Young. *Risk Management and Insurance*. Eighth ed, Boston: Irwin McGraw-Hill, 1998. 697 p.
10. Druvietis R. u.c., *Ekonomikas un finanšu vārdnīca*, Rīga: Norden AB, 2003. 524 lpp.
11. Embrechts P., Kluppebbery C., Mikosch T. *Modelling Extremal Events for Insurance and Finance*. New York: Springer. 1997. 648 p.
12. Grēviņa R. *Ekonomikas skaidrojošā vārdnīca*, Rīga: Zinātne, 2000. 702 lpp.
13. Griģis Ē. *Sauszemes transportlīdzekļu apdrošināšana*, Rīga: FCS, 2002. 116 lpp.
14. Leonoviča L. *Uzņēmējdarbības apdrošināšana*, Rīga, 2002. 190 lpp.
15. Rejda G.E., McNamara M.J. *Principles of Risk Management and Insurance (13th Edition)*, Pearson Education Limited, 2017. 720 p.
16. Rone D. *Apdrošināšanas līguma nepildīšanas sekas un iespējamie iznākumi. Tiesību pārkāpumu sekas publiskajās un privātajās tiesībās. Zinātnisko rakstu krājums*. Daugavpils: Daugavpils Universitātes akadēmiskais apgāds "Saule", 2006.
17. Rubanovskis A. *Apdrošināšanas pamati: teorija, plānošana, problēmas*, Rīga: Ekonomikas un kultūras augstskola, 2004. 201 lpp.
18. Sūniņa-Markēviča K. *Apdrošināšana*, Rīga: Junior Achievement - Latvija, 2003. 143 lpp.
19. Tihomirova J. *Apdrošināšanas pamati: māc. līdzeklis*, Rēzekne: RA Izdevniecība, 2004. 72 lpp.
20. Vedļa A. *Uzņēmējdarbības kurss*, Rīga:"Petrovskis & Ko", 2000. 455 lpp.
21. Адамчук Н.Г. *Мировой страховой рынок на пути к глобализации / Н. Г. Адамчук ; МГИМО(У) МИД России. М. : РОССПЭН, 2004. 590 с.*

Disertācijas, maģistru un bakalauru darbi

22. Graudiņa A. *Apdrošināšanas problēmas un perspektīvas Latvijas lauksaimniecībā*. Prom. darbs Dr. oec. Zin. grāda iegūšanai. Jelgava: LLU, 2007.

Elektroniskie informācijas avoti

23. AAS „Baltijas Apdrošināšanas Nams” 2019.gada 3.ceturkšņa darbības pārskats, pieejams <https://www.ban.lv/kompanija/finansu-informacija/kvartala-atskaite/ban2019-3-lv.pdf> [skatīts 22.12.2019.]

24. Apdrošināšanas akciju sabiedrība "BALTA", pieejams <https://www.balta.lv/lv> [skatīts 22.12.2019.]

25. Apdrošināšanas nozare uzņem apgriezienus, pieejams http://news.lv/Dienas_Bizness/2018/01/15/apdrosinasanas-nozare-uznem-apgriezienus [skatīts 22.12.2019.]

26. Apdrošināšanas tirgus 2019. gada 2 ceturkšņos, LAA, pieejams https://www.laa.lv/wp-content/uploads/2019/09/Apdr_veidi_2cet2019_LV-un-arzemes.pdf [skatīts 22.12.2019.]

27. Atlīdzību piemēri, pieejams <https://www.balta.lv/lv/privatpersonas/kasko> [skatīts 22.12.2019.]

28. Baltijas Apdrošināšanas Nams – teicams serviss un stabilitāte, pieejams: <https://www.ban.lv/kompanija/> [skatīts 22.12.2019.]

29. BAN KASKO, pieejams <https://www.ban.lv/privatpersonam/kasko/> [skatīts 22.12.2019.]

30. Bonus – malus klase, pieejams <https://www.octa24.lv/lv/octa-bonus-malus-klase/> [skatīts 22.12.2019.]

31. Bonusi, atlaides, pieejams <https://www.bta.lv/lv/private/kasko> [skatīts 22.12.2019.]

32. ERGO KASKO, pieejams <https://www.ergo.lv/lv/privatpersonam/kasko> [skatīts 22.12.2019.]

33. FKTK datu bāze, pieejams <https://www.fktk.lv/statistika/apdrosinasana/ceturksna-parskati/> [skatīts 18.12.2019.]

34. Izmaksāto atlīdzību salīdzinājums pieprasītākajos apdrošināšanas veidos tikai Latvijā 2018. un 2019. gada 2 cet., EUR, LAA, pieejams https://www.laa.lv/wp-content/uploads/2019/09/Apdr_veidi_2cet2019_LV-un-arzemes.pdf [skatīts 23.12.2019.]

35. Jaunu vieglo automašīnu pārdošana Baltijas valstīs un Eiropas Savienībā, LETA biznesa portāls datu bāze, pieejams <http://www.nozare.lv/nozares/auto/figure/bd229140-e4d2-46c4-8861-73bc700bea5b/#69a34e> [skatīts 22.12.2019.]

36. Kas ir kasko, un vai tas ir saīsinājums?, pieejams: <https://www.valodaskonsultacijas.lv/lv/questions/525> [skatīts 16.12.2019.]

37. KASKO apdrošināšana, pieejams <https://www.laa.lv/klientiem/apdrosinasanas-veidi/kasko-apdrosinasana/> [skatīts 16.12.2019.]

38. Kasko produkts starp pieprasītāko apdrošināšanas veidu salīdzinājums pēc parakstītajām prēmijām tikai Latvijā 2018. un 2019. gada 2 cet., EUR, pieejams https://www.laa.lv/wp-content/uploads/2019/09/Apdr_veidi_2cet2019_LV-un-arzemes.pdf [skatīts 23.12.2019.]

39. Meklēšanas sistēmas, pieejams http://www.autonams.lv/auto-drosiba/auto-meklesana/?gclid=EAIaIQobChMIi626kqLT5gIVEM-yCh0bsQErEAAAYASAAEgKIHfD_BwE [skatīts 25.12.2019.]
40. Par apdrošināšanas prēmijas saistību ar apdrošinātā dzimumu skat. Mantrov, V. Gender Factor in the Insurance Law: Recent Developments on the ECJ in context with the U.S. Approach, pieejams <https://pdfs.semanticscholar.org/9fa2/e709b9d46880100e0373b18e1dc763d77749.pdf> [skatīts 29.10.2019.]
41. Pielikums - AAS „BALTA” Sauszemes transporta apdrošināšanas noteikumiem Nr. 2101.03 vai Nr. 2101.103, pieejams https://www.balta.lv/uploads/kasko_lietosanas_partrauksanas_apdrosinasana_pielikums_2101_03_un_2101_103_0.pdf [skatīts 16.12.2019.]
42. Pirmo reizi reģistrēto automobiļu skaits, LETA biznesa portāls datu bāze, pieejams <http://www.nozare.lv/nozares/auto/figure/bd229140-e4d2-46c4-8861-73bc700bea5b/#69a34e> [skatīts 22.12.2019.]
43. Pirmoreiz reģistrēto jauno vieglo automobiļu skaits, CSDD datu bāze, pieejams <https://www.csdd.lv/transportlidzekli/registreto-transportlidzeklu-skait> [skatīts 22.12.2019.]
44. Reģistrēto vieglo automobiļu sadalījums pēc vecuma gada beigās, LETA biznesa portāls datu bāze, pieejams <http://www.nozare.lv/nozares/auto/figure/bd229140-e4d2-46c4-8861-73bc700bea5b/#69a34e> [skatīts 22.12.2019.]
45. Satiksmes līdzekļu imports Latvijā no gada sākuma, LETA biznesa portāls datu bāze, pieejams <http://www.nozare.lv/nozares/auto/figure/bd229140-e4d2-46c4-8861-73bc700bea5b/#69a34e> [skatīts 22.12.2019.]
46. Tīko aizvien jaunākas, pieejams: http://news.lv/Dienas_Bizness/2018/10/05/tiko-aizvien-jaunakas [skatīts 21.12.2019.]
47. Top 25 - lielākie uzņēmumi pēc 2018.g. apgrozījuma, Firmas.lv datu bāze, pieejams <https://www.firmas.lv/lbgpp/2019/raksti/apdrosinasana> [skatīts 21.12.2019.]
48. Vēsturiski lielākā atlīdzība Baltijas apdrošinātājiem – BALTA izmaksā atlīdzību 36,9 miljonu eiro apmērā, pieejams <https://www.balta.lv/lv/jaunumi/vesturiski-lielaka-atlidz%C4%ABba-baltijas-apdrosinatajiem-balta-izmaksa-atl%C4%ABdz%C4%ABbu-369-miljonu-apmera> [skatīts 23.12.2019.]
49. Vieglo automobiļu skaits uz tūkstoš iedzīvotājiem gada beigās, LETA biznesa portāls datu bāze, pieejams <http://www.nozare.lv/nozares/auto/figure/c674a534-79c3-4c61-9cba-5a6a42b3ef14/#96a361> [skatīts 22.12.2019.]
50. Viss par KASKO polisi, pieejams: <https://ins.lv/lv/allaboutkasko/> [skatīts 16.12.2019.]
51. Застраховаться, чтобы не бояться, pieejams: <http://news.lv/Liesma/2019/12/11/izsinas> [skatīts 22.12.2019.]
52. Преступники выбирают экономкласс, pieejams http://news.lv/Biznes_i_Baltija/2012/05/17/prestupniki-vybirayut-ekonomklass [skatīts 21.12.2019.]
- Citi avoti
53. AAS “Baltijas Apdrošināšanas Nams” iekšējie materiāli

PIELIKUMI

1. Pielikums

2018. gada, JAN – NOV zādzību statistika*				
Kopā nozagtas:	697	100%	-4.3%	(pret 2017. g.)
0 - 10 g.v.	294	jeb 42%	-21.8%	(pret 2017. g.)
0 - 5 g.v.	112	jeb 16%	-39.5%	(pret 2017. g.)
Zagtākās markas, pēc auto vecuma				
0 - 5 g.v.		0 - 10 g.v.		
BMW	22	BMW	100	
TOYOTA	20	AUDI	36	
VW	12	TOYOTA	31	
SUBARU	9	VW	26	
NISSAN	9	LEXUS	16	
MERCEDES	9	MERCEDES	13	
LEXUS	7	SUBARU	13	
HYUNDAI	5	NISSAN	11	
VOLVO	3	VOLVO	9	
FORSCHÉ	3	HYUNDAI	7	
Zagtākie modeļi, pēc auto vecuma				
0 - 5 g.v.		0 - 10 g.v.		
RAV4	10	5-SERIES	25	
X4	6	A4	22	
PASSAT	6	X5	20	
QASHQAI	5	RAV4	15	
RX	4	3-SERIES	15	
5-SERIES	4	X1	13	
AVENSIS	4	X6	12	
FORESTER	4	RX	10	
GL	4	PASSAT	8	
X5	4	Q5	6	
ZAGTIE SPOGUĻI				
BMW	349	X5	72	
AUDI	130	5-SERIES	43	
MERCEDES	128	A6	38	
LEXUS	89	530	35	
VOLVO	50	GRAND	23	
VW	27	CHEROKEE	23	
JEEP	24	RX	21	
FORSCHÉ	22	Q7	19	
ŠKODA	13	A4	17	
TOYOTA	12	7-SERIES	16	
		X6	15	

*Pēc Iekšlietu Ministrijas Informācijas Centra datiem.

Balta KASKO segumu priekšrocības¹⁰¹

APDROŠINĀŠANAS SEGUMS	SUDRABA KASKO	ZELTA KASKO	PLATĪNA KASKO
Krītoši priekšmeti (akmeņi, kastaņi u. tml.)	✓	✓	✓
Sadursme ar dzīvnieku	✓	✓	✓
Dabas stihijas	✓	✓	✓
Numurzīmes pazaudēšana/zādzība	✓	✓	✓
Atlīdzība pie sava apdrošinātāja	✓	✓	✓
Sadursme ar citu transportlīdzekli	o	✓	✓
Sadursme ar šķērslī, gājēju		✓	✓
Nobraukšana no ceļa		✓	✓
Mazi ielocījumi, skrāpējumi lielveikalu stāvlaukumos u. c.		✓	✓
Ugunsgrēks, eksplozija		✓	✓
Vandalisms (trešo personu ļaunprātīga rīcība)		✓	✓
Auto daļu zādzība (spoguļi, lukturi u. c.)		✓	✓
Auto zādzība		✓	✓
Motora bojājumi hidrotriecienu dēļ		✓	✓
Atslēgu aizvietošana		✓	✓
Diennakts palīdzība uz ceļa	o	✓	✓ Plus

2.pielikuma turpinājums sekos

¹⁰¹ KASKO segumu priekšrocības, pieejams: <https://www.balta.lv/lv/privatpersonas/kasko/kasko-segumu-prieksrocibas> [skatīts 23.12.2019.]

Var neizsaukt policiju		✓ Atlīdzībai līdz 1 500 EUR	✓ Atlīdzībai līdz 5 000 EUR
Bojājumi saduroties ar dzīvnieku, bez pašriska		o	✓
Bojājumi nobraucot no ceļa, bez pašriska		Komplekts	✓
Bojājumi stiklojumam, bez pašriska	✓ 1 gadījumam	BEZ PAŠRISKA	✓ Visiem gadījumiem
Bedru izraisīti bojājumi riepām/diskiem, bez pašriska			✓
Bojājumi transportēšanas laikā		o	✓
Bojājumi automazgātuvē/servisā		Komplekts	✓
Vējstikla plīsums ārējo temperatūras svārstību dēļ		BEZ	✓
Degvielas padeves sistēmas tīrīšanas izdevumi		RAIZĒM	✓
Personisko mantu apdrošināšana			✓
Remonts oficiālā dīlera servisā ar jaunām oriģinālajām rezerves daļām		o	✓
Jebkāds pēkšņs un neparedzēts bojājums			✓
Nelaiemes gadījumu apdrošināšana	o	o	o
Piekabes apdrošināšana	o	o	o
Aizvietošanas auto (14 vai 30 dienas)		o	o
Jaunvērtības apdrošināšana		o	o
Līzinga vērtības apdrošināšana		o	o

Sauszemes transporta apdrošināšana (KASKO)

Apdrošināšanas produkta informācijas dokuments

Sabiedrība: apdrošināšanas akciju sabiedrība BALTA

Juridiskā adrese: Raunas iela 10, Rīga, Latvija

Šis dokuments ir informatīvs, un tas nav apdrošināšanas līguma sastāvdaļa. Pilnīga pirmslīguma un līguma informācija ir sniegta apdrošināšanas piedāvājumā, ja tāds izsniegts, apdrošināšanas līgumā un sauszemes transporta paplašināto risku apdrošināšanas noteikumos Nr. 2101.403.

Kāds ir šis apdrošināšanas veids?

KASKO paplašināto risku apdrošināšana pasargā transportlīdzekli no zaudējumiem bojājumā, kā arī zādzības vai apzagsšanas gadījumā vai no citiem zaudējumiem, ja izvēlaties apdrošināt papildu riskus.

Kas tiek apdrošināts?

Apdrošināšanas objekts:

sauszemes transportlīdzeklis.

Pamata riski:

- ✓ transportlīdzekļa bojājumi;
- ✓ transportlīdzekļa apzagsšana un zādzība.

Papildu riski, ja bija norādīts piedāvājumā un jūs tos izvēlējāties:

- ✓ palīdzība uz ceļa;
- ✓ lietošanas pārtraukšana;
- ✓ personiskā manta transportlīdzeklī;
- ✓ jaunvērtības apdrošināšana;
- ✓ hidrotrieciens;
- ✓ atslēgu aizvietošana;
- ✓ degvielas padeves sistēmas tīrīšanas izdevumi;
- ✓ remonts dīlerservisā vai klienta izvēlētajā servisā;
- ✓ numura zīmes pazaudēšana vai zādzība;
- ✓ apdrošināšana servisā un automazgātavā;
- ✓ apdrošināšana transportēšanas laikā.

Apdrošinājuma summa:

apdrošinājuma ņēmēja noteiktā naudas summa, par kuru transportlīdzeklis ir apdrošināts, vai, ja norādīts apdrošināšanas līgumā, transportlīdzekļa tirgus vērtība tieši pirms apdrošināšanas gadījuma iestāšanās.

Kas netiek apdrošināts?

- ✗ Transportlīdzeklis nav apdrošināts, ar to piedaloties jebkāda veida treniņbraucienos vai sacensībās.
- ✗ Transportlīdzekļa vadīšana vai mācīšana vadīt, atrodoties apreibinošu vielu iespaidā vai bez derīgas, atbilstošas vadītāja apliecības.
- ✗ Zaudējumi, kas radušies, ekspluatējot transportlīdzekli neatbilstoši ražotāja prasībām.
- ✗ Zaudējumi, kas radušies, pārkāpjot Eiropas valstu līguma attiecībā uz transportlīdzekļu apkalpju darbu starptautiskajos autopārvadājumos (AETR) prasības.
- ✗ Zaudējumi, kas radušies, vadot transportlīdzekli ar pilnu masu līdz 3,5 tonnām ar ātrumu, kas pārsniedz maksimālo atļauto braukšanas ātrumu par 30 km/h un vairāk.
- ✗ Zaudējumi, kas radušies, vadot transportlīdzekli ar pilnu masu virs 3,5 tonnām ar ātrumu, kas pārsniedz maksimālo atļauto braukšanas ātrumu par 20 km/h un vairāk.
- ✗ Transportlīdzekļa dabiskās nolietošānās, detaļu saplaisāšanas sala letekmē vai korozijas dēļ radušies zaudējumi.
- ✗ Zaudējumi zādzības vai apzagsšanas dēļ, ja tā iestājusies laikā, kad transportlīdzeklī nav bijušas ierīkotas apdrošināšanas polisē norādītās pretzādzības sistēmas vai tās nav bijušas darba kārtībā.

Pilnīga informācija par izņēmumiem ir ietverta apdrošināšanas polisē un noteikumos.

Vai ir kādi seguma ierobežojumi?

- ! Segums nav spēkā teritoriāls, kas nav paredzētas ceļu satiksmē.
- ! Segums nav spēkā laikā, kad transportlīdzeklis nedrīkst piedalīties ceļu satiksmē, ieskaitot, ja nav veikta valsts tehniskā apskate vai nav uzstādītas noteikumiem atbilstošas riepas.
- ! Segums nav spēkā mācību braukšanas laikā, ja tā nav veikta atbilstoši spēkā esošo ceļu satiksmes noteikumu prasībām par mācību braukšanu.
- ! Segums nav spēkā, ja zaudējumu transportlīdzeklī (aun nolūka vai noziedzīgas darbības dēļ) nodarījāt jūs, transportlīdzekļa tiesīgais lietotājs, jūsu ģimenes loceklis vai darbinieks.
- ! Ja apdrošināšanas polisē ir norādīts transportlīdzekļa jaunākā lietotāja vecums un, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, autovadītāja vecums ir mazāks, apdrošināšanas atlīdzība tiks samazināta par 20 %.

Pilnīga informācija par seguma ierobežojumiem ir ietverta apdrošināšanas polisē un noteikumos.

3.pielikuma turpinājums sekos

Kur es esmu apdrošināts?

Jūs varat izvēlēties vienu no četrām apdrošināšanas teritorijām. Jūsu izvēlētais variants ir norādīts polsē.

- ✓ Apdrošināšana ir spēkā tikai Latvijā.
- ✓ Apdrošināšana ir spēkā Baltijas valstīs (Latvijā, Igaunijā un Lietuvā).
- ✓ Apdrošināšana ir spēkā Eiropas valstīs (Latvijā, Igaunijā, Lietuvā, Albānijā, Andorā, Apvienotajā Karalistē, Austrijā, Beļģijā, Bosnijā un Hercegovinā, Bulgārijā, Čehijā, Dānijā, Francijā, Grieķijā, Horvātijā, Īrijā, Islandē, Itālijā, Kiprā, Lihtenšteinā, Luksemburgā, Maķedonijā, Maltā, Melnkalnē, Monako, Nīderlandē, Norvēģijā, Polijā, Portugālē, Rumānijā, Sanmarīno, Serbijā, Slovākijā, Slovēnijā, Somijā, Spānijā, Šveicē, Ungārijā, Vācijā, Vatikānā un Zviedrijā).
- ✓ Apdrošināšana ir spēkā visās apdrošināšanas noteikumos minētajās valstīs: Latvijā, Igaunijā, Lietuvā, Albānijā, Andorā, Apvienotajā Karalistē, Austrijā, Baltkrievijā, Beļģijā, Bosnijā un Hercegovinā, Bulgārijā, Čehijā, Dānijā, Francijā, Grieķijā, Horvātijā, Īrijā, Islandē, Itālijā, Kiprā, Krievijas Eiropas daļā, Lihtenšteinā, Luksemburgā, Maķedonijā, Maltā, Melnkalnē, Moldovā, Monako, Nīderlandē, Norvēģijā, Polijā, Portugālē, Rumānijā, Sanmarīno, Serbijā, Slovākijā, Slovēnijā, Somijā, Spānijā, Šveicē, Ukrainā, Ungārijā, Vācijā, Vatikānā un Zviedrijā.

Kādas ir manas saistības?

- Sniegt patiesu un pilnīgu informāciju, kas nepieciešama līguma noslēgšanai, izpildei un apdrošināšanas gadījuma izskatīšanai, kā arī polises darbības laikā nekavējoties paziņot, ja iepriekš sniegtā informācija ir mainījusies.
- Ievērot transportlīdzekļa ekspluatācijas noteikumus, kā arī, atstājot transportlīdzekli, to aizslēgt, aizvērt logus, ieslēgt pretaldzišanas sistēmas un tā atslēgas neatstāt viegli pieejamās vietās.
- Bezkontakta imobilaizera (elektroniska motora darbības bloķētāja) pultis un atslēgas glabāt atsevišķi no transportlīdzekļa aizdedzes atslēgām un signalizācijas pultīm.
- Eksploatējot transportlīdzekļus, kam ir uzstādīta tahogrāfa iekārta, ievērot AETR prasības, kā arī attiecīgās valsts normatīvajos aktos noteiktās prasības, kas nosaka transportlīdzekļa vadītāja darba un atpūtas laika, braukšanas attāluma un ātruma reģistrēšanas kontrolierīces lietošanas noteikumus.
- Pēc AAS „BALTA” pārstāvja pieprasījuma uzrādīt transportlīdzekli viņa noteiktajā vietā un datumā/terminā.
- Iestājoties apdrošinātajam riskam, par ceļu satiksmes negadījumu nekavējoties paziņot policijai, par ugunsgrēku vai eksploziju — ugunsdzēsējiem, par no ēkām kritošu priekšmetu iedarbību — pašvaldības policijai, izņemot gadījumos, ja attiecīgās valsts, kurā iestājās apdrošinātais risks, normatīvie akti par konkrēto situāciju atļauj neziņot atbilstošajai institūcijai.
- Nekavējoties veikt transportlīdzekļa saglabāšanas pasākumus, lai novērstu un/vai samazinātu turpmākos zaudējumus.
- Nekavējoties, tiklīdz tas iespējams, paziņot AAS „BALTA” par apdrošināšanas gadījuma iestāšanos un personiski iesniegt atbildības pietekumu.
- Neuzsākt transportlīdzekļa remontu vai utilizāciju bez AAS „BALTA” pārstāvja rakstiskas piekrišanas.

Pilnīga informācija par saistībām ir ietverta apdrošināšanas polsē un noteikumos.

Kad un kā man jāveic samaksa?

Samaksa par apdrošināšanu jums ir jāveic apdrošināšanas polsē noteiktajos termiņos un apmērā.

Ja apdrošināšanas prēmija tiek maksāta ar pārskaitījumu, tad par samaksas datumu tiek uzskatīts datums, kad AAS „BALTA” ir saņēmusi maksājumu norādītajā kontā.

Kad sākas un beidzas segums?

Apdrošināšanas polise stājas spēkā apdrošināšanas polsē norādītajā sākuma datumā pēc Latvijas laika, ja apdrošināšanas prēmija ir samaksāta līdz apdrošināšanas polsē norādītajam datumam.

Apdrošināšanas polise beidzas polsē norādītajā datumā.

Kā es varu atcelt līgumu?

- Ja apdrošināšanas līgums ir sākotnējais līgums par finanšu pakalpojumu sniegšanu starp AAS „BALTA” un jums un ir distances apdrošināšanas līgums, tad jums ir tiesības izmantot atteikuma tiesības un 14 (četrpadsmit) dienu laikā pēc šī apdrošināšanas līguma noslēgšanas dienas vienpusēji atkāpties no šī apdrošināšanas līguma, rakstiski paziņojot par to mums, ievērojot, ka šajā punktā noteiktais termiņš atteikuma tiesību izmantošanai ir atzīstams par neievērotu un apdrošināšanas līgums paliek spēkā, ja mēs nesaņemam apdrošinājuma ņēmēja rakstisku atteikumu 14. (četrpadsmitajā) kalendārajā dienā pēc šī apdrošināšanas līguma noslēgšanas dienas.
- Citos gadījumos apdrošināšanas līgumu var izbeigt, vienojoties par to ar AAS „BALTA” un iesniedzot attiecīgu iesniegumu.

Bakalaura darbs „**Sauszemes transportlīdzekļu brīvprātīgā apdrošināšana (KASKO) Latvijā un tās analīze**” izstrādāts LU Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____ **Udo Lismanis** _____
(paraksts) (paraksta atšifrējums) (datums)

Rekomendēju / nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: M. ekon. lektore Larisa Bule _____
(paraksts) (datums)

Recenzents:

Darbs iesniegts LU Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes Studiju centrā
Dekāna pilnvarotā persona:

metodiķe _____
(paraksts) (paraksta atšifrējums) (datums)

Darbs aizstāvēts _____ gala pārbaudījuma komisijas sēdē _____
bakalaura / maģistra / valsts

Komisijas sekretārs(e): _____
(paraksts) (paraksta atšifrējums) (datums)